

**POLSKIE
TOWARZYSTWO
KRAJOZNAWCZE**

ROK 1928.

POLSKIE TOWARZYSTWO KRAJOZNAWCZE

INSTYTUT
BADAŃ LITERACKICH PAN
BIBLIOTEKA
70-330 Warszawa, ul. Nowy Świat 70
Tel. 26-68-63

ROK 1928.

24.038

24.038

Zakłady Graficzne „NASZA DRUKARNIA”, Warszawa, Sienna 15

Wstęp.

Warunki finansowe nie pozwoliły nam wydawać drukowanych sprawozdań rocznych. Zbyt dużo jednak nagromadziło się danych, wymagających opublikowania, i dlatego Towarzystwo musiało podjąć pewien wysiłek, aby podać do publicznej wiadomości informacje o swej pracy. Było to zwłaszcza potrzebne z tego względu, że ostatni nasz rocznik ukazał się w roku 1913, a od owego czasu zaszły tak wielkie i doniosłe zmiany, że Towarzystwo musiało innemi drogami poprowadzić swą działalność, zgodnie z nowemi warunkami bytowania naszej Ojczyzny.

Przedewszystkiem więc praca nasza rozwinęła się terytorjalnie na całą prawie Rzeczpospolitą, jakkolwiek zaznaczyć należy, że idea krajoznawcza bardzo słabo przyjmuje się w województwach południowych, które w Krajoznawstwie widzą przedewszystkiem tylko turystykę bez głębszego podkładu ideowego, na którym właśnie nasza praca się opiera.

Z powiększeniem liczby oddziałów zwiększyła się też i liczba członków Towarzystwa.

Zrozumienie naszej idei wywołało życzliwe poparcie Władz Państwowych, Samorządowych i Społecznych. Zapomogi Państwowe pozwoliły rozwinąć szerzej nasze prace, a życzliwa pomoc Władz Komunalnych dała możność stworzenia własnych placówek: tak więc Magistraty Pucka, Sandomierza i Włocławka udzieliły placów pod budowę własnych domów, a Sejmiki Powiatowe lub Rady Miejskie przyznają zapomogi na prowa-

dzenie placówek oświatowych, jak muzea, biblioteki, lub wykłady.

Towarzystwo dziś jest właścicielem nieruchomości, a mianowicie: domu z parcelą w Zakopanem, domu z parcelą w Pucku, domu z parcelą w Sandomierzu; wykończa dom we Włocławku. Dzięki zabiegom Prezesa Oddziału Kurpiowskiego p. Adama Chętnika powstał w Nowogrodzie nad Narwią dom i muzeum Kurpiowskie. Nadto na działkach wydzierżawionych od Państwa powstały schroniska nad Świtezią i nad Wigrami, to ostatnie dzięki poważnej zapomodze Wydziału Wychowania Fizycznego.

Nowym zupełnie działem pracy są zainicjowane i prowadzone przez prof. L. Węgrzynowicza Koła Krajoznawcze Młodzieży Szkolnej, których obecnie jest zrzeszonych 94, a sporo jest takich, które pracują na niwie krajoznawczej, lecz nie są zrzeszone. Natomiast Akademickie Koła Krajoznawcze prawie że nie utrzymują kontaktu z Towarzystwem, prowadząc swe prace samodzielnie. W związku z tą pracą młodzieży prowadzony jest organ „Orli Lot”, który wraz z „Ziemią” uznany jest za organ Towarzystwa.

Coraz bardziej rozpraszająca się praca krajoznawcza skłoniła Radę Główną do projektu zmiany organizacji Towarzystwa przez utworzenie wojewódzkich okręgów krajoznawczych, i ten właśnie projekt rozdaty jest pod dyskusję Walnego Zjazdu Delegatów.

Najnowszem wreszcie posunięciem zainicjowanie i poparcie Polskiego Biura Turystycznego „Poltur”, które chociaż jest imprezą prywatną, lecz pod protektorem Towarzystwa i silnie z nim związaną.

Al. Janowski.

PAMIĘCI ZMARŁYCH.

Każdy rok czyni szczyby w szeregach Towarzystwa, lecz rok 1928 zaznaczył się szczególnie dotkliwymi stratami, zabierając czterech wybitnych a zasłużonych mężów nauki, działających i na polu krajoznawczem. Usunęli się z widowni ludzie wybitnych zasług i szczerego oddania się Towarzystwu.

Ś. P. LUDOMIR SAWICKI.

Profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, założyciel i długoletni Prezes naszego Oddziału Krakowskiego. Zmarły pierwsze prace naukowe w Środkowej Polsce prowadził na zaproszenie i przy pomocy Towarzystwa. Często drukował na łamach Ziemi i wygłaszał odczyty ze swych wypraw naukowych do egzotycznych krain.

Ś. P. STANISŁAW NOAKOWSKI.

Profesor Politechniki Warszawskiej, słusznie zwany „poetą architektury”. Jego wizje artystyczne nawskroś przepojone polskością znakomicie wiązały się z krajoznawstwem, stąd też serdeczne przywiązanie ku ś. p. Noakowskiemu przepełniało nasze Towarzystwo, a Profesor nie szczędził nam dowodów najszczerzej przyjaźni i życzliwości.

Ś. P. EDWARD MALISZEWSKI.

który dużo pracował w „Ziemi” i przez lat kilka redagował ją. Cały szereg wydawnictw zmarłego publikowało nasze Towarzystwo, a koroną tego miała być Biblijografia Krajoznawcza, którą pozostawił ś. p. Maliszewski w spuściźnie znacznie już posuniętą.

Ś. P. WŁADYSŁAW SZAJNOCHA.

Profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek Honorowy naszego Towarzystwa. Zasłużony geolog, długoletni Prezes Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego.

Nie wiele wiadomości dotarło o innych szczerbach, sprawianych przez śmierć w szeregach naszych członków, podano bowiem tylko następujące nazwiska ś. p. zmarłych:

Harasimowicz Julian
Lewandowski Stefan
Chętnikowa Marja
Mioduszevska Sabina
Głogowska Aniela
Pieniążek Stanisław
Winiarski Teofil.

SPRAWOZDANIE

z działalności Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego

za lat dwadzieścia.

(Przemówienie na Zjeździe Jubileuszowym w dniu
5 grudnia 1926 roku).

Jeśli kiedykolwiek napisana będzie książka o inteligencji polskiej w okresie od utraty niepodległości do jej odzyskania, nie zabraknie w niej kart, mówiących o tem, czem była dla niej ziemia rodzinna.

Jak w pojęciach, w sercu i w mózgu, układano organiczne związki, jak spajano ogniwa myśli, na jakie tory pchnięto wolę zbiorową, zawsze odpowiedź z głębi i przestrzeni ziemi polskiej odzywać się będzie.

Do wszystkich serc polskich wielka prostota wytkniętej drogi: „przejdziem Wisłę, przejdziem Wartę, będziemy Polakami”, przemówiła jakąś wielką prawdą. I w epilogu lat niewoli drgnęły serca polskie, gdy śród zawieruchy wojennej, z prostotą wielką prawdy wskazano, jak to

„na wszystkich frontach
od płowej Wisły aż po Ren,
przy zapalonych stojąc lontach,
my swój o Polsce śnimy sen”.

I wreszcie na przedwiośniu naszego nowego samodzielnego życia budowniczy państwa, pan Szymon Gajowiec, pisze nocami „książkę o Polsce nowożytnej,

o Polsce niezależnej od romantyków, mistyków, wieszczów, proroków, socjalistycznych i reakcyjnych dyktatorów papierowych i wszelkiego rodzaju „gadulków”. Pan Szymon Gajowiec „zamierzył przedstawić Polskę rzeczywistą, złożoną z trzech nierównych połówek”, jak to swego czasu pisali poczciwi gadulkiwie — Polskę, żyjącą z pracy czarnych rąk i hulaszczą, — przeładowaną ogromem ludności żydowskiej i okrainnych nieprzyjaciół, — z niezałatwioną kwestją rolną i cudziemi prawami, określającemi winę i karę... kraj, zepsuty przez najeźdźców, złupiony z dóbr fizycznych i duchowych, pełen ciemnoty i lenistwa, brudu, barbarji i chamstwa. Dopiero w ten obraz rzeczywistości, istoty rzeczy i najbezwzględniejszego realizmu pragnął tchnąć ducha proroków i apostołów, którzy za czasów niewoli nie dawali usnąć na wieki tworowi nieszczęsnemu, noszącemu nazwę narodu polskiego”.

W pisaniu tej książki, przynajmniej tam, gdzie nie wielki ból, ale gorące przemawiało serce, pomogło swą dwudziestoletnią pracą Polskie Towarzystwo Krajoznawcze.

Jak po utracie niepodległości z „Odą do młodości” romantyzm polski, po listopadowem powstaniu w kraju, Oskar Kolberg, jak po 63 roku, Bronisław Chlebowski, z pracą nad Słownikiem Geograficznym, tak po roku 1905 krajoznawstwo polskie snuje nić z tego samego wątku. Na czele Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego staje niepospolitych zasług ś. p. Zygmunt Gloger. Do „młodości”, do przyszłej jej roli, zwraca się myślą P. T. K., gdy w roku 1906 podejmuje swą pracę i w symboliczne, bezdomne tułactwo polskie, w „wędrownkę borem, lasem”, chce rzucić jaśniejszy promień światła, który

„W jesień płową
będzie wspomnień tych połową
złocił swoje sny”.

Wycieczki P. T. K. były wyrazem jakiejś wewnętrznej potrzeby zbliżenia się do ziemi, do ludzi, znalezienia spójni wewnętrznej, odejścia od „przekleństw

i kłamstwa, niewczesnych zamiarów, zapóźnych żalów, potępieńczych swarów”.

Pierwsza wycieczka Towarzystwa z 2 czerwca 1907 roku do Puszczy Kampinoskiej, i wszystkie następne, których Towarzystwo zoragnizowało 2320 przy dziesiątkach tysięcy uczestników, nosiły cechę majówek filareckich, wędrowek po kraju Wincentego Pola, Norwida, Antoniego Czajkowskiego, Bohdana Dziekońskiego, który w latach czterdziestych ubiegłego wieku szukał w Łysogórach „prawego natchnienia”, uciekał „w objęcia natury”. „W miarę zbliżania się do niej, czyzy gwar, hałaśne drobiazgi, cała szumna nicość powszedniego życia, rozchwiewa się w powietrzu i jak brzęk komarów niknie w oddaleniu”.

Ze swego charakteru wycieczki Towarzystwa, a te zwłaszcza od roku 1900 jeszcze przed powstaniem Towarzystwa podejmowane z nieocenionym „Wujem”, możnaby tylko porównać z wędrowkami w góry Chałubińskiego, Tetmajera i Jana Gwalberta Pawlikowskiego.

Z wycieczką wiąże się akcja wydawnicza Towarzystwa, rozpoczęta pod hasłem „poznaj swój kraj!”, przez Zygmunta Glogera, Maksymiljana Heilperna, Aleksandra Janowskiego i Kazimierza Kulwiecia. Pierwsze mapy wycieczkowe puszczy Kampinoskiej, Białowieskiej, powiatu Nowogródzkiego, utorowały drogę popularyzacji kartografii ziemi ojczystej wśród sfer szerokich młodzieży i inteligencji. Na posiedzeniach Towarzystwa mapa Polski, ukrytej pod nazwą Europy Środkowej, członka honorowego, prof. Pawła Sosnowskiego, była przedmiotem gorących i poważnych debat, owianych myślą wpojenia w umysły młodzieży pojęcia o ziemi rodzinnej, sprzęgniętej kulturą czasu i wysiłkiem pracy z duszą Polaka.

Wycieczce do ręki dano przewodnik — do Druskienik, Częstochowy, Kamieńca Podolskiego, Szwajcarii Kaszubskiej, Gdańska i t. d., rozpoczynając swoisty i własny typ przewodników, których wzorem były Prezesa Janowskiego „Wycieczki po kraju”. Stały się one pobudką do powstania wyjątkowej, nie zastąpionej literatury krajoznawczej dla młodzieży, pióra kochanego

serdecznie przez dzieci i młodzież, rówieśnych i starszych, Wuję Janowskiego. Posłuchajmy: „Na wyznaczony termin przybyli chłopcy do krajoznawstwa, gdzie załatwili kilka spraw bieżących przed wycieczką: Władek nabił guza Lolkowi, Napoleon zjadł gruszki Foce, grupa B nawygrażała pięściami grupie A, a grupa C postanowiła poraz szesnasty zmienić przodownika (harcery). Wszystkie zaś grupy podniosły nieludzki wrzask, gdy wszedł do sali Wujek i krzyknął:

„Jak się macie, baki!”

Zagrzmiała trąbka sygnałowa, po schodach zadudnił „chłopcospad” i już Mamut (główny drużynowy) dał się nieludzkim głosem: „baaaczność!”. Na tę komendę zaczęła się bieganina, a że chłopcy byli doskonale wyćwiczeni, więc na komendę „w prawo!”, obracali się na lewo, a gdy wołano „naprzód!”, to zaraz szli w tył. Nareszcie ustawiono się i Mamut zaintonował „Warszawski bataljon” na nutę „O mój rozmarynie”, co podchwycili chłopcy, śpiewając w pierwszych parach „Łączko, łączko”, w środkowych „Jak to na wojence ładnie”, a w ostatnich „Choć chłodno i głodno, ale żyjem swobodno”.

Był to chór tak zgodny i śpiewny, że publiczność stawała zdumiona, a pies od adwokata z przeciwka wył głośno z zachwytem”.

Tak wyruszała wycieczka z Wujem i docierała przez skarby serc dziecięcych do „Ducha Warszawy”, unosiła się „Samolotem nad Polską” i stawała w latach dojrzałych w szeregu budowniczych kultury polskiej. Budziła się myśl o przyszłości i w harcerekim drużynie Warszawy: „ja zbuduję pałac”, wołał jeden, „ja urządzę szpital”, krzyczał drugi, „ja szkołę..., ja kinematograf..., ja fabrykę..., ja cukiernię..., ja trzy kościoły..., ja ochronę” i jeden przez drugiego obiecywali chłopcy coś dla rodzinnego miasta zrobić. Nawet Mamut, zamiast zwykłego „Baaaczność”! oświadczył, że założy klub dla biednych chłopców z ulicy”.

O to pokolenie młodsze i starsze nieco, troszczy się Towarzystwo w szczególny sposób. Gdzie nie dotarła popularna broszura krajoznawcza, tam trafia odczyt, pogadanka, tradycyjna staropolska gawęda, umiejąca

chwycić za serce sentymentem, a o najpoważniejszych rzeczach mówić z rozbijającą prostotą humoru. Tych 1902 odczytów, gromadzących dziesiątki tysięcy słuchaczy po całej Polsce i za jej granicami, na drugiej półkuli, wśród rzesz emigranckich magna pars wypowiedział prezes Janowski.

Gdzie odczyt nie pomógł — tam zachwyił obraz pokazany, tam w pamięci zapisał zapomniany zakątek, szereg pocztówek naszych zamków, puszczy, ziem, krajobrazów, typów ludowych lub ludzi w poznaniu kraju dobrze zasłużonych.

Od pierwszej wystawy wycieczkowej w r. 1908, przez współdziałanie w organizowanych przez Towarzystwa w kraju i zagranicą, do samodzielnie zorganizowanych w r. 1912 o krajobrazie Polskim, do tegorocznej, poświęconej Pięknu Polski — skupiało Towarzystwo dorobek krajoznawstwa i uprzytomniało społeczeństwu, co „zrobić zostało”.

Ale nadewszystko ogniwem, skupiającym rozproszone miłośnictwo, troskę o teraźniejszość i przyszłość, oraz myśl o przeszłości stała się „Ziemia”. Wychodząc raz na tydzień, przez czas pewien rzadziej, znowu upomina się o swoje prawa. „Była i jest „Ziemia” tym pomostem, gdzie analiza poznawcza uspołecznia się przez zetknięcie bezpośrednie z żywym człowiekiem, ze światem jego upodobań świadomych, podaje sobie dłoń, zestrzela myśli w jedno ognisko”. W szerokim oddechu, w tętnie szybkobieżnego naszego niepodległego życia dojrzewa nowa i niepowszednia rola „Ziemi”.

Przez serca przenikając do umysłów, przez pismo do szerokiego grona czytelników i współpracowników, wypełnia Towarzystwo rolę, zbliżającą społeczeństwo do nauki; do tej nauki, która „otwiera człowiekowi oczy, pozwalając zmniejszać otaczającą go tajemnicę; (która) uczy go przewidywać i zapobiegać, wlewa w duszę jego nadzieję poprawy bytu, daje mu możliwość doskonalenia się, robi go w coraz większym stopniu panem swoich losów i otaczającej przyrody”.

Dzięki pracy Towarzystwa zbliżało się społeczeństwo polskie, przynajmniej ogarnięte przez nie sfery inteligencji do polskiej twórczości naukowej, stawało mu

się bliskie owe, wedle słów naszego honorowego członka, ś. p. Stefana Żeromskiego: „przezyste, wysokie jezioro w górach, niebios nieskończoności otwierające”.

W okresie bogatego rozwoju nauk przyrodniczych, świetnego zastępu uczonych i popularyzatorów tej dziedziny wiedzy, Towarzystwo przez bezpośrednią pracę badawczą członków, przez konkursy, wysyłanie młodych i starszych badaczy na określone tereny Polski, a nade wszystko przez wydanie nowych tomów „Pamiętnika Fizjograficznego”, staje w szeregu pionierów postępu w zakresie badań nad fizjografią kraju. W ślady znakomitego uczonego polskiego, prof. Raciborskiego, wkroczyło Towarzystwo, podejmując akcję „gromadzenia wiadomości o wszelkich osobliwościach i zabytkach przyrody ojczystej, dążenia do zabezpieczenia i zachowania tych osobliwości i zabytków”. Podjęta akcja w zakresie ochrony przyrody zwróciła na początku swej działalności baczną uwagę na znakomitą działalność prof. Conventza, po którym w spadku otrzymaliśmy świetnie postawioną ochronę przyrody na terenie Pomorza.

Każda wycieczka, każde posiedzenie Komisji Fizjograficznej, każdy Nr. „Ziemi”, miały swego troskliwego opiekuna w osobie dyr. Kazimierza Kulwiecia. Pod jego kierunkiem praca Towarzystwa w niejednym młodym uczestniku wycieczek krajoznawczych, słuchaczy Jego odczytów, rozbudziła nie tylko zamiłowanie, ale postawiła w szeregu wybitnych pionierów nauki o przyrodzie Polski.

Badania naukowe miały swą i poważną rubrykę w działalności Towarzystwa. Ono zwróciło pierwsze wybitną uwagę na jeden z największych skarbów górskich, jakie posiada Polska po Tatrach — na Łysogóry. Badania naukowe od początku swej działalności kieruje w Nowogródzkie strony i nad Świtezią, z Mickiewiczem zawiera Towarzystwo jakby przymierze między dawnymi i nowymi laty swej pracy.

Florystyka, studja limnologiczne, ornitologia, antropologia, meteorologia skupiały najwięcej zainteresowań naukowych.

Dwie dziedziny tej pracy podjęte zostały na szerszą miarę: biblijografia krajoznawstwa polskiego i mono-

grafja Wisły. Zestawienie całokształtu wiadomości o tem, co o Polsce pisano w języku polskim i w obcych, jeszcze w r. 1908 zapoczątkowane encyklopedycznym słownikiem p. t. „Krajoznawcy Polscy” i kilkadziesiąt tysięcy kartek odnalezionych na dzisiejszy jubileusz przez mecenasa Kazimierza Rakowieckiego wraz z katalogiem ilustracyj krajoznawczych, to pierwsze na szerszą skalę podjęte przedsięwzięcie Towarzystwa, które musi być przeprowadzone do końca.

Drugie to monografja Wisły. Doprowadzone do połowy. Czekają na zakończenie.

Ten całokształt najogólniej ujęty pracy naukowej Towarzystwa, ma jedną niepospolitą zasługę. Przyczynił się do rozbudzenia życia umysłowego prowincji. Wystarczy przejrzeć tomy tej sprawie poświęconej „Nauki Polskiej”, wydane przez Kasę im. Mianowskiego, aby łatwo dostrzec poczet szanowny nazwisk, skupionych w Polskiem Towarzystwie Krajoznawczem. Śród nich o jednym pragnąłbym wspomnieć ze szczególnym szacunkiem. Mam na myśli prezesa Oddziału Piotrkowskiego, p. Michała Rawitę-Witanowskiego. Nauki historyczne może nieco mniejszym cieszyły się śród krajoznawców powodzeniem w okresie, owianym wpływem nauk przyrodniczych. Autor monografji Łęczycy, Kłodawy i jej okolic, Dawnej Ziemi Chęcińskiej — śród krajoznawców „mistrzyni życia” — historii, poczesne miejsce godnie utrzymywał. Dawał wzór jednocześnie jak na prowincji nauce polskiej ku dobru pospolitemu służyć można. Nie tylko na tem polu. Był jednym z wybitnych pionierów muzealnictwa krajoznawczego.

Muzea Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego rozsiiane na terenie Rzeczypospolitej były wyrazem pietyzmu dla przeszłości, powstawały z troski o zachowanie przyszłości „narodowej skarbnicy pamiątek”. Czekają je dzisiaj nowa rola, ognisk i ogniw pracy kulturalnej na prowincji.

Śród krajoznawców - muzeologów, dzięki zapobiegliwości i wielkiej pracy p. Tadeusza Włoszka, powstaje zasobne Muzeum P. T. K. w Kielcach.

Dorobek moralny Towarzystwa ma również dzisiaj zasobny dorobek organizacyjny. Przez utrzymanie

ciągłości i systematyczności skupia krajoznawców „Ziemia”, szerokie koła młodzieży „Orli lot”. Na szlakach wycieczkowych stoją własne schroniska nad morzem polskim, w Pucku, i u podnóża Tatr, w Zakopanem, niedługo staną nowe, nad Świtezią i Wigrami.

Przykład Sandomierza z budową własnej siedziby, wzorowa inicjatywa Muzeum Kurpiowskiego, świetnie i ofiarnie realizowana przez prezesa Oddziału Kurpiowskiego, nakazują sądzić, że Polskie Towarzystwo Krajoznawcze stoi przed nową erą swego świętego rozwoju.

W całości naszych organizacyj kulturalno-społecznych ma Polskie Towarzystwo Krajoznawcze swoją osobliwą kartę. Myślą swą zawsze obejmowało całą Polskę, docierało do ludzi, szukało ich, skupiało, nawiązywało nici przez kordony b. zaborów i jeśli nie objęło swą siecią rodzinnych związków wszystkich ziem polskich, to może tej nierównej skali naszej energii rasowej i społecznej przypisać należy. Hasłem Towarzystwa było i jest dzisiaj, jak „każdej duszy, idącej szlakami Polski, czującej, młodej, świadomej”: „Patrz w Szczyt-no!”.

Stają dzisiaj przed nami nowe zadania, tworzy się świat nowych idei. „Wpatrzone z pasją i wzruszeniem w dzieje i życie wyjarzmionej ziemi”, Polskie Towarzystwo Krajoznawcze, wierne pozostanie swemu hasłu, które mu przyświecało przez lat dwadzieścia.

Aleksander Patkowski.

SPRAWOZDANIE

z działalności Rady Głównej Polskiego Tow. Krajoznawczego w r. 1928.

Rok sprawozdawczy 1928 zaznaczył się w działalności Rady Głównej Pol. Tow. Krajoznawczego pogłębieniem pracy krajoznawczej, rozszerzeniem podstaw tej pracy i jej zakresu, oraz dużym dorobkiem w dziedzinie przygotowania reformy ustrojowej i organizacyjnej Towarzystwa.

Odciążona, na skutek reorganizacji, przeprowadzonej w r. 1927 na terenie Oddziału Warszawskiego, od zajęć czysto wykonawczych, technicznych, handlowych i kancelaryjno-biurowych, które to agendy zostały przekazane całkowicie Oddziałowi Warszawskiemu, mogła Rada Główna poświęcić swą uwagę i energię zagadnieniom, które i z natury rzeczy i statutowo stanowią jej właściwe zadanie: ujęciu kierownictwa polityką krajoznawczą w Polsce, ustosunkowaniu się do coraz bardziej aktualnych problemów turystyki polskiego, objęciu tych placówek idejowych i organizacyjnych w życiu państwowem i kulturalnem naszego narodu, które z ideją krajoznawczą pozostają w ścisłym związku, wreszcie intensywniejszemu, aniżeli to miało miejsce dotychczas, rozwojowi organizacyjnemu Towarzystwa, przez wzmoczenie propagandy krajoznawczej, inicjowanie zakładania nowych Oddziałów Towarzystwa i przeprowadzanie częstych inspekcji, mających na celu ożywienie działalności już istniejących Oddziałów.

W roku sprawozdawczym Rada Główna P. T. K. pracowała w składzie następującym:

Prezydjum Rady Głównej: Prezes — Aleksander Janowski. Vice-Prezesi: Aleksander Patkowski, Dr. Regina Danysz-Fleszarowa, Józef Adamowicz, Skarbnik — Wacław Szelażek, Sekretarz — Stanisław Lenartowicz.

Członkowie: Włodzimierz Antoniewicz, Stanisław Arnold, Zygmunt Beczkowicz, Emilja Sukiertowa-Biedrawina, K. Fiedler, Jan Frankowski, Karol Izydorczyk, Ks. Władysław Łęga, inż. Antoni Olszakowski, prof. Stanisław Pawłowski, K. Rakowiecki, Jerzy Reimer, Michał Siwak, Stanisław Twardo, płk. Mikołaj Wisznicki, M. R. Witanowski.

Zastępcy: Tadeusz Jaczewski, Józef Kołodziejczyk, Lech Niemojewski, Dr. Mieczysław Orłowicz, Władysław Woydno.

Komisja Rewizyjna: A. Chrzanowski, B. Jeżewski, E. Nowicki.

Posiedzenia zwyczajne Rady Głównej odbywały się co miesiąc, również co miesiąc zbierało się Prezydjum Rady Głównej, celem przygotowania wniosków i materiału dla obrad pełnej Rady. Ponadto, w razie potrzeby, Prezydjum, względnie pełna Rada, odbywały posiedzenia nadzwyczajne.

Pod koniec okresu sprawozdawczego z powodu choroby prezesa p. Aleksandra Janowskiego, przewodnictwo w Radzie i kierownictwo agend Towarzystwa objął vice-prezes p. Aleksander Patkowski.

Poza pracami czysto organizacyjnymi i reprezentacyjnymi, które spoczywały na barkach głównie Prezydjum Rady, gros działalności ściśle krajoznawczej, wynikającej z zadań Towarzystwa, skupiało się w wyłonionych przez Radę Główną stałych Komisjach, złożonych z Członków Rady i dokooptowanych Członków z poza jej składu.

Komisja regionalistyczna Rady pracowała w składzie: prof. Stanisław Arnold, dr. Regina Fleszarowa i prof. Aleksander Patkowski, obejmując swoją działalnością te zagadnienia, które najściślej wiążą się właśnie z zadaniem z istotą krajoznawstwa, jako takiego, jak i z zadaniami Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego w obecnej dobie życia narodowego i państwowego Polski. Poza pracami wewnętrznymi komisji, Rada Główna

na inicjowała, bądź brała udział przez swych Członków w pracach i organizacjach regionalistycznych, tworzonych przez organa państwowe. Na zaproszenie Wojewody Warszawskiego Rada wydelegowała pp. Fle-szarową i Siwaka do Komisji w sprawie badań regionalnych na terenie wojew. warszawskiego, gdzie z ramienia P. T. K. zgłoszone zostały referaty: 1) „O potrzebach turystycznych i letniskowych wojew. warszawskiego” i 2) „Regulacja granic województw i powiatów z punktu widzenia naturalnych regionów”.

Jednocześnie Rada Główna nawiązała ścisłą współpracę z Komitetami regionalnymi wojewódzkimi i powiatowymi, dostarczając im materiału fachowego naukowego, oraz podejmując nawet organizacyjny kontakt w tych ośrodkach, gdzie Oddziały P. T. K. nie wykazywały należytej żywotności, a redakcja „Ziemi” postanowiła otworzyć na łamach tego pisma dział specjalny: „Życie prowincji”.

W związku z uchwałą Zjazdu Delegatów P. T. K., odbytego w Bydgoszczy dn. 15-go kwietnia 1928 roku, polecającą Radzie Głównej zorganizowanie Kursu regionalistycznego Wielkopolski, przeprowadzone zostały narady przygotowawcze z prof. Pawłowskim w Poznaniu, celem stworzenia takiego Kursu, jednak dopiero w roku 1930 ze względu na odbywającą się w roku bieżącym Powszechną Wystawę Krajową.

Inspekcja Muzealna pracowała pod kierownictwem prof. Wł. Antoniewicza. Z wewnętrznych prac inspekcji muzealnej wymienić należy: zaprowadzenie jednolitych dla wszystkich muzeów ksiązek inwentarzowych, zawierających szczegółową instrukcję muzealną, wizytowanie muzeów krajoznawczych bądź przez prof. Wł. Antoniewicza bezpośrednio, bądź przez p. St. Małkowskiego w porozumieniu z Tow. Krajoznawczem i na jego prośbę, porządkowanie zbiorów muzealnych, zabezpieczanie im odpowiednich gmachów i pomieszczeń, wreszcie ustalenia tytułu własności, względnie współdziałanie z władzami samorządowymi w zakresie zapewnienia lokali, oraz źródeł finansowych.

Prof. Antoniewicz wizytował osobiście muzea w Kaliszu i Siedlcach, wszystkie inne muzea krajoznaw-

cze zwiedzał p. Małkowski przy okazji swoich inspekcji służbowych.

Najwięcej trudności miała Rada Główna z ustaleniem sytuacji muzeum kurpiowskiego w Nowogrodzie Łomżyńskim, które to muzeum znalazło się w trudnościach finansowych. Rada przychodziła kilkakrotnie z pomocą pieniężną założycielowi muzeum p. Chętnikowi. Sprawa Muzeum kurpiowskiego wymagać jeszcze będzie całego szeregu czynności natury prawnofinansowej.

Muzeum w Kaliszu przekazane zostało w depozyt miastu (z zastrzeżeniem zatwierdzenia tej uchwały przez Zjazd Delegatów P. T. K., jak tego domaga się statut), po omówieniu bliższych warunków z Oddziałem P. T. K. w Kaliszu i z zastrzeżeniem utrzymania firmy „Zbiorów P. T. K.”.

Jako zasadę Rada Główna przyjęła, że przy przekazaniu muzeów Krajoznawczych w depozyt samorządom, opieka naukowa i fachowa winna być nadal zastrzeżona dla P. T. K.

W Radomiu zostały nawiązane rokowania z Sejmikiem Powiatowym w sprawie lokalu i skupienia Zbiorów muzeum krajoznawczego. Kustoszem w Radomiu mianowany został Ks. Józef Rokoszny.

Zaznaczyć wreszcie należy, że uchwałą Rady — 1 stronica „Ziemi” co miesiąc przeznaczona została dla działu muzealnego.

W skład Komisji wchodziłi pp. Antoniewicz, Sukiertowa-Biedrawina, Chętnik, Drewko, Gintowt-Dziewałtowski, Janowski, Kobendza, Korb, Patkowski, Remer, Sawicki, Roszkowski i Siwak.

Komisja Wydawnicza pod przewodnictwem p. prezesa Janowskiego, przy współudziale p. Szelażka, podjęła dalszą akcję w kierunku dokończenia monografii „Wisły” i w tym celu zwróciła się do p. Samsonowicza z prośbą o opracowanie geologii dorzecza Wisły, do p. Zubrzyckiego — hydrografji Wisły, p. Arnolda — dziejów osadnictwa, p. Kutrzeby — prawa wodnego, p. Udzieli — Wisły w folklorze, Kopyry i Szydłowskiego w sprawie Wisły w sztuce. Staraniem Komisji wydawniczej wydana została broszura ś. p. Edwarda Ma-

liszewskiego „Co każdy o Polsce wiedzieć powinien”, oraz w 50.000 egzemplarzy broszurę prezesa p. Aleksandra Janowskiego, poświęconą uczczeniu 10-lecia istnienia Państwa Polskiego, przeznaczoną dla szerokich mas.

Opracowywana dla P. T. K. „Bibliografia Krajoznawcza”, nie ujrzała światła dziennego z powodu niespodziewanej śmierci nieodżałowanej pamięci E. Maliszewskiego. Pozostałe po ś. p. autorze „Bibliografii Krajoznawczej” materiały i zapiski, w porozumieniu z małżonką Zmarłego, przekazane zostały Komisji Wydawniczej do przejrzenia, która z kolei wyłoniła specjalną Komisję ad hoc do przejrzenia tych materiałów, ich uporządkowania i ewentualnego kontynuowania pracy. W skład Komisji wchodzi pp. Antoniewicz, Borowy i Remer.

„Ziemia”, naczelną organ Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego do 1-go stycznia 1928 roku był redagowany przez prezesa p. Aleksandra Janowskiego. Z powodu złego stanu zdrowia i nawału zajęć p. prezes Janowski ustąpił ze stanowiska redaktora „Ziemi” i kierownictwo redakcji sprawuje obecnie p. Dr. Regina Danysz-Fleszarowa.

Na posiedzeniu Rady Głównej P. T. K., odbytem 3-go lutego 1928 r., zapadła jednomyślnie, przyjęta z wielkim aplauzem, następująca uchwała:

„Rada Główna P. T. K. uchwała wyrazić Prezesowi Rady Panu Aleksandrowi Janowskiemu wyrazy serdecznego podziękowania, oraz wysokiego uznania za prowadzenie redakcji „Ziemi”. Bezinteresowna i pieczołowita opieka, jaką była otoczona „Ziemia” pod redakcją Wielce Szanownego Pana Prezesa, sprawiła, że organ naczelną Towarzystwa stał się najwyższą spójnią, łączącą Członków we wspólnym umiłowaniu idei krajoznawczej”.

W roku sprawozdawczym redakcja dwutygodnika „Ziemia”, biorąc pod uwagę konieczność większego, niż dotychczas uwzględniania dziedziny turystycznej, w obliczu coraz silniej nasuwających się do rozwiązania problemów turystyki w Polsce w związku z naszym bilansem płatniczym i życiem gospodarczym kraju, po-

święciła dość dużo miejsca temu działowi. Poza to wprowadzono stałe rubryki: muzealną i życie prowincji.

Administracja „Ziemi” zajęła się gorliwie rozpowszechnieniem „Ziemi” i energiczniejszym, niż dotychczas, ściąganiem prenumeraty, dzięki czemu nakład „Ziemi” się zwiększył, zmniejszył się zaś jednocześnie deficyt wydawnictwa.

Rada Główna zwróciła się z apelem do Oddziałów, ażeby zdobywały na terenie swych wpływów i zakresu działania subsydja dla „Ziemi”, oraz zajęły się reklamowaniem organu naczelnego Towarzystwa w prasie prowincjonalnej. Jednocześnie zwrócono uwagę na konieczność prenumerowania „Ziemi” przez wszystkie Oddziały Towarzystwa.

W rocznicę 10-lecia istnienia Niepodległej Polski wydany został numer specjalny „Ziemi” pod nagłówkiem „Święto Ziemi Polskiej”.

Zaznaczyć w końcu należy, że Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego poleciło prenumerować „Ziemię” bibliotekom szkół wszelkich typów.

Komisji Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej przewodniczył prof. Węgrzynowicz w Krakowie, w łonie zaś Rady sprawy Komisji referował p. vice-prezes Patkowski.

Na Zjazd Krajoznawczy Młodzieży Szkolnej, odbyty w kwietniu r. ub. w Wilnie, Rada Główna wydelegowała p. Rylkównę. Rada Główna przystąpiła do opracowywania materiałów, stanowiących dorobek zarządzonej w roku 1927 ankiety w sprawie szkolnych kół krajoznawczych.

Organem szkolnych kół krajoznawczych jest „Orli Lot”, wydawany w Krakowie pod redakcją prof. Węgrzynowicza.

Schroniskom wycieczkowym Rada Główna poświęciła baczną uwagę, otaczając opieką i przeprowadzając renowacje nowych w tych ośrodkach i regionach kraju, które stanowią naturalny teren zainteresowania krajoznawczego i siłę atrakcyjną dla wycieczek, a gdzie brak schronisk szczególnie daje się odczuwać.

Do takich malowniczych zakątków kraju, pozbawionych dotychczas dachu nad głową dla wycieczek krajoznawczych, należało pojezierze Augustowskie z perłą tej okolicy — jeziorem Wigierskim. Rada Główna w porozumieniu z Oddziałem w Suwałkach podjęła inicjatywę wybudowania nad Wigrami schroniska. Po zatwierdzeniu kosztorysu budowy i zatwierdzeniu zakupu drzewa budulcowego rozpoczęto na wdzierżawionym od Państwa terenie budowę schroniska systemem gospodarczym, oraz nabyto już dla schroniska koce, czajniki i t. p. przedmioty, wchodzące w skład urządzenia schroniska.

Dom wycieczkowy im. ks. Stolarczyka w Zakopanem uległ pod opieką dotychczasowej dzierżawczyni tak dużemu zniszczeniu, że Rada Główna, mając na względzie nieprzestrzeganie przez dzierżawczynię kontraktu, widziała się zmuszoną, rozwiązać umowę dzierżawną i oddać administrację schroniska w inne, bardzo odpowiedzialne ręce. Do czasu ostatecznego uregulowania administracji schroniska, pieczę nad Domem Wycieczkowym sprawowali kolejno pp. Barabasz, Lewicki i Izydorzycy. Obecnie administrację schroniska zakopiańskiego powierzono p. Popławskiej z tem, że na sezon najbilższy dom wycieczkowy oddany zostanie po odnowieniu go w dzierżawę Polskiemu Biuru Turystycznemu „Poltur”, który objął dział wycieczek, kierowanych z ramienia P. T. K. do Zakopanego i w Tatry w związku ze spodziewanym napływem cudzoziemców na Wystawę Krajową w Poznaniu.

Propagandą krajoznawczą z ramienia Rady Głównej kierowali pp. płk. Wisznicki i Kołodziejczyk. Dzięki uprzejmości Wojskowego Instytutu Geograficznego, który udzielił P. T. K. bezinteresownie map w skali 1 : 100.000, obejmujących cały teren Rzeczypospolitej Polskiej, Rada Główna przystąpiła do sporządzenia tablic orjentacyjnych dworcowych. Tablice takie, oprawione za szkłem w ramy drewniane, wywieszono zostaną na wszystkich, ważniejszych pod względem krajoznawczym dworcach kolejowych pod firmą Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego. Zawierać będą one w skali 1 : 100.000 mapę okolic danego dworca kole-

jowego, z zaznaczeniem farbą kolorową miejscowości, godnych zwiedzenia, szlaków wycieczkowych i ewentualnych ścieżek i dróg znakowanych w terenie; u dołu wydrukowane zostaną dane, dotyczące godnych zwiedzenia miejscowości i zabytków, z podaniem najlepszych marszrut, długości dróg w kilometrach, wysokości wzniesień i t. p.; dane te zakończone będą wskazaniem adresu najbliższego Oddziału P. T. K.

Techniczne wykonanie tablic powierzone zostało p. P. Szymańskiemu. W czasie najbliższym wykończonych zostanie 200 tablic.

W związku z tegoroczną Powszechną Wystawą Krajową w Poznaniu i okresem licznych Zjazdów Ogólnopolskich i Międzynarodowych, na wniosek p. viceprezesa Patkowskiego, Rada Główna postanowiła zwołać **Kongres Krajoznawczy** w Poznaniu. Powołana w r. 1927 Komisja Kongresowa w składzie: pp. Dr. Fle-szarowa, Janowski, Lenartowicz, Patkowski i Siwak, uzupełniona została w roku sprawozdawczym przez zaproszenie pp. Arnolda i Sosnowskiego. Praca Komisji podzielona została na 5 Sekcji, odpowiadających następującym 5 zagadnieniom krajoznawczym: 1) Krajoznawstwo, jako nauka, 2) Krajoznawstwo, jako popularyzacja wiedzy, 3) Krajoznawstwo w życiu państwowem, samorządowem, społecznem i kulturalnem (regjonalizm), 4) Krajoznawstwo jako dział wychowania i wykształcenia szkolnego, 5) Krajoznawstwo i turystyka. Komisja zajęła się organizacją i propagandą Kongresu.

Datę Kongresu ustalono na 12 i 13-go lipca r. b., a salę na obrady uzyskano w gmachu Uniwersytetu Poznańskiego.

Rada Główna rozesłała zaproszenia do uczestnictwa w Kongresie do wszystkich uczestników Zjazdu Geografów i etnografów słowiańskich, do inspektorów szkolnych, do wszystkich Oddziałów P. T. K., do wszystkich pokrewnych towarzystw geograficznych, oświatowych i t. p.; rozesłano również cały szereg zaproszeń indywidualnych.

Do Komitetu Honorowego Kongresu Krajoznawczego zostały zaproszone osoby następujące: pp. prof.

Franciszek Bujak, kurator Bernard Chrzanowski, prof. Aleksander Janowski, ks. Stanisław Kozierowski, prof. Kazimierz Kulwiec, Mieczysław Limanowski, ks. Władysław Łęga, prof. Massalski, prof. Jan Gwalbert - Pawlikowski, prof. Stanisław Pawłowski, prof. Eugenjusz Romer, prof. Sławiński, prof. Jerzy Smoleński, Paweł Sosnowski, prof. Antoni Sujkowski, Stanisław Thugutt, Seweryn Udziela.

Wewnętrzne prace organizacyjne, piecza nad należyłą działalnością Oddziałów P. T. K. i organizowanie nowych Oddziałów — powierzone zostało w łonie Rady Głównej Komisji **inspekcji Krajoznawczej** pod przewodnictwem p. Wizytatora Michała Siwaka. W skład Komisji wchodziłi pp. Włodzimierz Antoniewicz, Dr. R. Fleszarowa, Aleksander Janowski, Józef Kołodziejczyk, Stanisław Lenartowicz, Lech Niemojewski, Mieczysław Orłowicz, Aleksander Patkowski, Emilia Sukiertowa-Biedrawina, Michał Siwak, wojewoda Stanisław Twardo.

Celem usprawnienia działalności inspekcji Krajoznawczej, komisja inspekcyjna zbierała się systematycznie co miesiąc. Opracowany został regulamin inspekcji i schemat dla delegatów, udających się na inspekcję Oddziałów.

Inspekcja Krajoznawcza zwróciła uwagę Oddziałom na konieczność ścisłego przestrzegania statutu, wpłacania dziesięciny i prowadzenia spisów nowych członków.

Inspekcja Krajoznawcza opracowała mapę sieci Oddziałów P. T. Krajoznawczego, oraz plan ośrodków i miejscowości w kraju, gdzie powinny powstać nowe Oddziały. Nowe Oddziały powstały w Zagożdżonie i Inowrocławiu; Oddział Pabjanicki, stanowiący dotychczas filję Oddziału Łódzkiego, uzyskał charakter oddziału samodzielnego; Oddział Gdyński zmienił swą nazwę na Oddział „Morski”, przyczem, dzięki interwencji Rady Głównej w Ministerstwie Przemysłu i Handlu — Prezes tego Oddziału został zaproszony do Komisji międzyministerjalnej dla rozwoju wybrzeża morskiego; Oddział Poznański zorganizował sekcję robotniczą.

Celem powołania do życia nowych Oddziałów P. T. K. Rada Główna wydelegowała na zaproszenie p. wojewody Twardo pp. Dr. Fleszarową i Kołodziejczyka na objazd wraz z p. wojewodą terenów północno-zachodnich wojew. warszawskiego dla wygłoszenia odczytów, propagujących ideję krajoznawczą, oraz zwróciła się do p. p. Starostów w Mławie, Ciechanowie, Przasnyszu i Makowie z prośbą o zainicjowanie założenia na tych terenach Oddziałów naszego towarzystwa. O ożywienie działalności Oddziału w Tucholi zwróciła się Rada z prośbą do Oddziałów z Tucholą sąsiadujących, a mianowicie do grudziądzkiego, bydgoskiego i toruńskiego.

Nowe Oddziały powstały w: Głębokiem, Inowrocławiu, Pawłowie — koło Bielszowic Śl. G., Piaskach koło Lublina, Równem, Słonimiu, Wolborzu, Zagożdżonie, Skierniewicach, Sannikach; restytuowane w Olkuszu, Jędrzejowie i Radomiu. Ogółem P. T. K. liczy 43 oddziałów.

W okresie sprawozdawczym wizytowali oddziały: prezes Janowski w Poznaniu i we Włocławku, p. Olszakowski w Toruniu, p. Kołodziejczyk w Zagożdżonie i p. St. Lenartowicz w Białymstoku.

W związku ze spodziewanym w roku b. Wystawy Poznańskiej dużym napływem cudzoziemców do Polski i prawdopodobnym ożywieniem ruchu wycieczkowego w kraju, Rada Główna zwróciła baczną uwagę na konieczność racjonalnego ujęcia wycieczek w pewien plan organizacyjny. W tym celu Rada uchwaliła powierzyć organizowanie wycieczek z Warszawy i do Warszawy Polskiemu Biuru Turystycznemu „Poltur”, wchodząc do tej spółki w charakterze udziałowca i udzielając biuru swego patronatu, wzamian za to „Poltur” zobowiązał się płacić Towarzystwu 2% od czystego zysku i notarjalnie zapewnić przedstawicielowi Rady Głównej udział w zarządzie biura.

Rada Główna P. T. K. brała udział w **Zjeździe Geografów**, odbytym we Lwowie w roku ubiegłym, delegując na Zjazd pp. Dr. Fleszarową, prof. Janowskiego, prof. Patkowskiego i wizytatora Siwaka. Pan Siwak re-

ferował na Zjeździe sprawy Kongresu Krajoznawczego i udziału w Powszechnej Wystawie Krajowej.

P. T. K. wchodzi w skład **Związku Polskich Towarzystw Turystycznych**; z ramienia Rady Głównej wchodzi w skład Zarządu Związku Towarzystw Turystycznych pp. prez. Janowski, wiceprezesi Patkowski i dr. Fleszarowa, jako członkowie; pp. Prezes Oddziału Warszawskiego Frankowski, wiceprezes Kołodziejczyk i sekretarz Rady Głównej St. Lenartowicz, jako zastępcy. W Komitecie Wykonawczym tego Związku zasiadał w roku sprawozdawczym z ramienia P. T. K., jako zastępca sekretarza Związku p. St. Lenartowicz. Rada Główna współpracowała w roku sprawozdawczym z Zarządem Związku Polskich Towarzystw Turystycznych w kierunku unifikacji Towarzystw o pokrewnych dążeniach i celach. Nawiązane zostały rokowania z Wołyńskim Towarzystwem Krajoznawczem i Opieki nad Zabytkami Przeszłości w Łucku i z Wojewódzkim Towarzystwem Turystyczno-Krajoznawczem w Tarnopolu. Z inicjatywy prezesa Polskiego Touring-Klubu Gener. Góreckiego rozpoczęte zostały pertraktacje o połączenie się tej organizacji z Polskim Towarzystwem Krajoznawczem. P. wiceprezes Patkowski z upoważnienia Rady przygotował porozumienie z przedstawicielami Touring-Klubu i wspólnie z dr. Orłowiczem ułożył projekt odpowiednich zmian statutu, dostosowanych do nowych form połączonej organizacji. Projekt tych zmian statutu, jak i sprawa połączenia się P. T. K. z Touring-Klubem stanowiąc będą przedmiot obrad tegorocznego Walnego Zjazdu Delegatów Oddziałów P. T. K. w Warszawie w dn. 7-go kwietnia r. b.

Celem poparcia idei i działalności **Ligi Ochrony Przyrody** — Rada Główna zwróciła się do Oddziałów z wezwaniem o wykupywanie znaczków Ligi.

Rada Główna powołała do życia w 1927 r. **Komisję Wystawy Krajowej w Poznaniu**, celem przygotowania i wystawienia działu krajoznawczego. W dyskusji tej w roku 1928 pracowali pp. Frankowski, Niemojewski, Woydyno, Lewicki i Wisznicki. Dzięki usiłowaniom Rady Głównej, Polskie Towarzystwo Krajoznawcze będzie reprezentowane na Wystawie Poznań-

skiej dwukrotnie: w dziale wychowania fizycznego, gdzie Towarzystwu przyznane zostało bezpłatnie pomieszczenie o powierzchni 26 m. kw. i 2 pokoje o powierzchni 30 m. kw. za opłatą około 150 złotych; po-
zatem w dziale turystyki Ministerstwa Robót Publicznych. W dziale 2-im P. T. K. wystawi eksponaty związane z wycieczkami, a więc model schroniska, przezroczna i fotografie, oraz wykresy; w dziale pierwszym przedstawi całokształt działalności krajownawczej Tow., ze szczególnem uwzględnieniem działu młodzieży szkolnej.

Z innych wystaw wymienić należy: udział P. T. K. w Międzynarodowej Wystawie Prasy w Kolonji w maju 1928 r. i wystawę fotograficzną w Białymstoku, we wrześniu 1928 r.

Walny Zjazd Delegatów P. T. K. w Bydgoszczy w kwietniu 1928 r. uchwalił zorganizowanie przy P. T. K. **Sekcji Ekonomicznej**. W wykonaniu tej uchwały Rada Główna zwróciła się z prośbą do p. Wacława Olszewicza o opracowanie programu działalności takiej sekcji.

Oto w głównych zarysach obraz całorocznej działalności Rady Główniej. Poza temi dziedzinami pracy Rada Główna poświęciła dużo pracy i uwagi zagadnieniu ożywienia działalności Towarzystwa, przez skierowanie zainteresowania Oddziałów na nowe tory, wywołane nowymi warunkami życia polskiego. Wyłoniona została specjalna Komisja do opracowania zmian statutu, którego ramy już nie zadawalniają wymogów doby obecnej. Prace reorganizacyjne tej Komisji zbiegły się z inicjatywą połączenia P. T. K. z Polskim Touring-Klubem, co również wywołało konieczność rewizji dotychczasowego statutu Towarzystwa.

Uchwała Zjazdu Delegatów, aprobująca połączenie się P. T. K. z Touring-Klubem, rozszerzy jeszcze bardziej dotychczasowy i tak już obszerny zakres działalności Towarzystwa, przez objęcie dziedziny ściśle turystycznej i wskutek konieczności nawiązania kontaktu z odpowiednimi organizacjami zagranicznymi. Zreformowany statut, którego projekt przygotowała Rada Główna, stworzy podstawę do nowych form pracy krą-

joznawczej i turystycznej, da możliwość wyjścia na nowe szlaki twórczości zarówno całemu Towarzystwu, jak jego Oddziałom i poszczególnym Członkom, twórczości daj Boże jeszcze bardziej owocnej, szczęśliwej i zasłużonej jak dotychczasowa!

CZŁONKOWIE HONOROWI TOWARZYSTWA.

P. P. Chrzanowski Bernard
Janowski Aleksander
Kulwiec Kazimierz
Romer Eugenjusz
Sosnowski Paweł
Wisznicki Mikołaj
Witanowski Michał
Włoszek Tadeusz

Komisja Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej.

Wszystkich kół krajoznawczych, będących w łączności z Komisją K. K. M. Sz., jest 94. Z 75-ciu danych liczbowych co do ilości członków koła, wynika, że średnio w kole jest 63 członków, więc wszystkie koła liczą razem 5960 członków.

Działalność kół rozwija się w następujących kierunkach: 1) urządzenie wycieczek, 2) referatów i odczytów, 3) zbieranie materiałów krajoznawczych i opracowywanie ich (np. „Zamki drewniane”, opracowane przez Koło Krajoznawcze Seminarjum męsk. w Tomaszowie Mazowieckim, drukowane przez Akademię Umiejętności, 4) opracowywanie zebranych materiałów w formie obrazów scenicznych np. „Wesele”, (Dożynki) „Żytnie Żniwo” Koła Krajoznawczego Gimnazjum męskiego w Wilnie, 5) wypełnianie samodzielnie pracami całych zeszytów „Orlego Lotu”, 6) odpowiadanie na kwestjonariusze, polecane przez Komisję i ogłaszane w „Orlim Locie”, 7) tworzenie muzeów, 8) urządzenie przedstawień i wieczorków. Niektóre koła tworzą też

sekcje i kursy fotograficzne, terenoznawcze i przewodników po mieście.

Kilkanaście kół ma własne zbiory, inne zasilają muzea szkolne. W zbiorach kół znajdują się przedmioty, kartki, fotografie, modele, zielniki z dziedziny geografii, przyrody, entomologii, etnografii, geologii, archeologii, numizmatyki i t. p.

Wydatki pokrywają koła z wkładek miesięcznych, pobieranych od członka w wysokości od 10—50 gr. i z dochodów z urządzanych przedstawień.

Na zebraniach towarzyskich kół i przedstawieniach są odgrywane sceny i obrzędy z życia ludu wiejskiego, wieczorki poświęcane są zwykle pieśni ludowej. Urządzają też koła poranki na rocznice narodowe.

Koło w Jaśle wydaje piśmko „Efeb”, Koło w Krzemieńcu „Nasz Widnokrąg”, Koło w Brzowie „Nasze Życie” i Koło w Piaskach Luterskich „Nasza Okolica”.

Wykaz Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej.

№	Miejscowość	Szkoła	Nazwisko Opiekuna Koła	Ilość członków	Ilość tom. w bibliot.
1	Rnin pod War- szawą	Szk. powsz.	założone w r. 1929		
2	Biała	P. Sz. Hand.	Pr. Kawiak Włodz.	102	30
3	Baranowicze	Gimn. m.		59	—
4	Bobzek koło Cieszyna	Sem. m.	Pr. Milata Alojzy	182	480
5	Bochnia	Gimn. m.	Pr. Galas Piotr	140	203
6	Bochnia	Sem. ż.	Pr. Nowak Bronisł.	110	65
7	Boruny	Sem. m.	założone w r. 1929		
8	Brody	Gimn. m.		64	
9	Brody	Sem. ż.		23	
10	Brzozów	Gimn. m.	Pr. Leń Franciszek	44	
11	Bydgoszcz	Sem. m.	Pr. Mozolewski J.	35	70
12	Bydgoszcz	Sz. Wydz. m.	Pr. Ciecierski	70	
13	Chrzanów	Gimn. m.	Pr. Gruszczycka J.	55	
14	Cieszyn	Gimn. m.	Pr. Udziela Stan	42	13
15	Czarnków nad Notecią	Sem. m.	Pr. Grzegorzewski	93	75
16	Częstochowa	Gimn. m.	pr. Jakubowska	60	210

L. p.	Miejscowość	Szkoła	Nazwisko Opiekuna Koła	Ilość członków	Ilość tom. w bibliot.
17	Częstochowa	Gimn. ż.	Pr. Walentowski St.	70	
18	Czortków	Sem. m.	Pr. Opacki Józef		
19	Drohiczyn	Gimn.	założone w r. 1929		
20	Działdowo	Sem. m.	Dyr. Biedrawa J.		
21	Działna	Gimn. m.	R. Kamada		
22	Gdańsk	Gimn.	Pr. Woźnowski M.	50	
23	Gniezno	Gimn. ż.	Pr. Sowówna A.	145	
24	Inowrocław	Gimn. ż.		21	
25	Inowrocław	Gimn. m.	Ks. Wróblewski D	40	45
26	Inowrocław	Sem. ż.	Pr. Golachowska L.	50	—
27	Jarocin Pozn.	Gimn. m.	Pr. Chotyński R.	50	
28	Jasło	Gimn. m.	Pr. Romański Bol.	67	
29	Kamionka Stru- miłowa	Gimn. m.	Pr. Zawalkiewicz	100	423
30	Kępno	Gimn. m.		40	
31	Kielce	Sem. m.	Pr. Hubicka Marta	58	60
32	Kołomyja	Sem. ż.	Pr. Wiśmierski Fr.		
33	Kościierzyna	Gimn. ż.	Pr. Firlusówna G.	120	
34	Kraków	Gimn. ż.	Pr. Berggruenówna	86	106
35	Kraków	Filja Gim. ż.	Pr. Dobrowolska	60	
36	Kraków	Gimn. ż.	P. Hebenstreitówna	74	20
37	Kraków	Gimn. ż.	Pr. Medwecka M.	27	139
38	Kraków	Gim. m. I.	Pr. Cichocki	61	
39	Kraków	Gim. m. VI.	Pr. Hammer Klem.	32	
40	Kraków	Gim. m. VII.	Pr. Urbański Kaz.	125	130
41	Kraków	Sem. ż.	Kier. Przybylska Z.	136	
42	Kraków	Sem. ż.	Pr. Medwecka M.	50	42
43	Kraków	Sem. ż.	Pr. Dobrowolska	18	
44	Kraków	Sem. m.	Pr. Koziolkowski	35	
45	Królewska Huta	Gimn. m.	Pr. Wiśniewski H.		
46	Krzemieniec	Liceum m.	Pr. Mączzak Fran.	82	
47	Lwów	Gim. ż. ss. Ursz.		50	42
48	Łomża	Gimn. ż.	Pr. Zabłocki Aleks.	30	11
49	Łowicz	Sem. m.	Pr. Bluhm-Kwiatkowski	32	
50	Łódź	Gimn. m.	Pr. Lorentz zał. w r. 1929		
51	Łódź	Gimn. m.	założone w r. 1929		
52	Łódź	Sem. m.			
53	Maziówka (opo- czyńskie)	Sem. ż.	Pr. Grzymkowska	67	
54	Mława	Sem. m.	Pr. Borkowski A.	30	
55	Nieśwież	Gimn. koed.	Pr. Gołojuch Jan		
56	Nowa Wieś	Gimn.	Pr. Świdorski	87	
57	Nowy Targ	Gimn.	Pr. Pawelczak J.	28	
58	Piaski Luterskie	Szk. powsz.	Pr. Kotliński Fl.	31	25
59	Poznań	Gim. ż. im. Najś. Serca Jezusa	Pr. Hoppówna I.	115	60

L. P.	Miejscowość	Szkoła	Nazwisko Opiekuna Koła	Ilość członków	Ilość tom- w bibliot.
60	Poznań	Gim m. im. J. Kantego			
61	Pruszków	Gimn. koed.	Pr. Mikulski Józef	25	
62	Przemyśl	Sem. ż.	Pr. Kossowska Iza	30	
63	Radom	Sem. m.	Pr. Belżecki	50	
64	Sandomierz	Gimn. m.	Dyr. Zuława Edw.	65	13
65	Sandomierz	Sem. ż.	Pr. Wyrwiczówna	25	32
66	Siennica	Sem. m.	Pr. Duracz	22	
67	Sosnowiec	Sem. ż.	Dyr. Broniatowska	20	
68	Stary Sącz	Sem. ż.		61	
69	Stary Sącz	Sem. m.		82	
70	Stopnica	Gimn. koed.		40	
71	Strzyżów	Gimn. koed.	Pr. Koper Marjan	90	
72	Szczuczyn Lidz.	Sem. m.	Pr. Jankowska		
73	Tarnobrzeg	Gimn. m.	Pr. Marczak M.	14	
74	Tarnobrzeg	Gimn. m.	Pr. Sworzeń	25	
75	Tarnopol	Sem. ż.	Pr. Garbiak Zenon	50	
76	Tarnopol	Gimn. m.	Ks. Tokarski L.	58	
77	Tarnów	Gimn. m. III.	Pr. Simche Zdz.	54	35
78	Tarnów	Sem. ż.	Pr. Zakrzewska	110	
79	Tomaszów Lub.	Gimn. koed.	Pr. Zawadzka Z.		
80	Tomaszów Maz.	Sem. m.	Pr. Leja	69	
81	Turka nad Stry- jem	Gimn. koed.	Pr. Majewski		
82	Warszawa	P. T. K.	Pr. Rylke	79	235
83	Wągrowiec	Sem. m.	Pr. Kopeć Karol	93	
84	Wilno	Gimn. m.	Pr. Domaniewska	150	
85	Wilno	Sem. ż.	Dyr. Muchlińska		
86	Wilno	Sem. m.	Pr. Lichtarowicz		
87	Włocławek	Gimn. m.	Pr. Lidwin Ludwik	82	165
88	Włocławek	Sem. Koed.	Pr. Zablocka A.	57	
89	Włocławek	Szk. Handl.	Dyr. Michler Zygm.	34	
90	Włocławek	Szk. pow. 35	P. Piechurski	32	
91	Włocławek	Szk. pow. 7	P. Puławska Idalja	51	17
92	Wołkowysk	Sem. ż.	Pr. Spręglewska	60	
93	Żyrowice	Śr. Szk. Roln.	założone w r. 1929		
94	Żywiec	Sem. ż.	Pr. Zajączkowska	81	41

Sprawozdanie roczne

z działalności Prezydium Komisji Kół Krajozn. Młodzieży Szkolnej

za czas od 1/IV 1928 do 8/III 1929.

Praca Komisji Kół Kr. M. S. rozwijała się w tym roku w kierunku, jaki wytyczyło jej Walne Zebranie członków Komisji w Wilnie i Regulamin K. K. K.

1-o. Dążono do zogniskowania już istniejących kół krajoznawczej młodzieży i do nadania ich pracy jednolitego kierunku ideowo-programowego.

2-o. Rozszerzano propagandę idei krajoznawczych i tworzono nowe ośrodki krajoznawcze wśród młodzieży szkolnej.

3-o. Starano się udoskonalić i skonsolidować organizację Kół Młodzieży.

Zebrania Prezydium K. K. K. odbyło się w okresie sprawozdawczym 6. Nadto 4 zebrania razem z Sekcją Krakowską i 2 zebrania ścisłego Zarządu.

Kierownictwo pracą naukową Kół Młodzieży spełniał w dalszym ciągu miesięcznik krajoznawczy **Orli Lot**, wychodzący w Krakowie pod redakcją Prezesa Komisji, profesora L. Węgrzynowicza. Wszystkie numery w b. r. sprawozdawczym wypełnione są materiałami, zebranymi przez Koła Młodzieży. W Orlim Locie ogłaszano **sprawozdania z pracy Kół**, z wystaw krajoznawczych w Wilnie i Krakowie, ze **Zjazdu Kół** i powziętych tam uchwał, ogłaszano **tematy prac konkursowych, sprawozdania z czasopism i książek** nowych z dziedziny krajoznawstwa, **wyniki sądów konkursowych**.

wych i t. d. **Nadto wydano** nowy tomik Biblioteczki „Orlego Lotu”: „Idea i organizacja pracy krajoznawczej w Polsce”, prof. Sawickiego i 500 egzemplarzy Kwestjonariusza p. wizyt. K. Bzowskiego: „Monograficzny opis miejscowości”. W b. r. wychodzi „Orli Lot” w 1500 egzemplarzach, jednakowoż od 1/I. 1929 r. musiał ze względów finansowych zmniejszyć swą objętość z 24 na 16 stron.

Nagrody za najlepsze prace krajoznaw. Kół Młodz na tematy konkursowe „Orlego Lotu” przyznało Prezydjum Komisji Kół Krajozn. niżej wymienionym Kołom Mł. Nagrodę Minist. W. R. i O. P. w kwocie 500 zł., rozdzielono na dwie części po 250 zł. i przyznano: 1) Kołu gimn. im. A. Mickiewicza w Wilnie, 2) Kołu gimn. żeńsk. państw. w Krakowie.

Wileńskie Koło wypełniło 2 numery „Orlego Lotu”. Pomagało dzielnie przy organizacji Zjazdu Kół Młodz. w Wilnie. Zebrało materiały i wystawiło na scenie w czasie Zjazdu „Wesele w zaścianku litewskim”, urządzało bardzo dużo wycieczek, na Zjazd do Poznania przygotowało „Obrzędy żniwiarskie na Litwie”.

Koło żeńsk. gimn. państw. w Krakowie wypełniło 2 numery „O. L.”. Przygotowało przedstawienie czepin „Krakowskich” na Zjazd w Wilnie. Zebrało w czasie wakacyj bogaty zbiór rysunków i opisów kapliczek, pieśni ludowych ze Spisza, z Podhala, z Krakowskiego, materiały do święcenia ziela i pieśni dożynkowe.

Z funduszu im. ś. p. St. Sobińskiego udzielono nagród: Kołu Semin. m. w Łowiczu 100 zł.

Materiał do „O. L.”. Liczne odpowiedzi na kwestjon. wielkan.

Kołu Sem. m. w Bobrku Ciesz. 100 zł.

2 numery „O. L.” wypełniono pracami Koła z Bobrka.

Kołu Sem. m. w Bydgoszczy 50 zł.

Kołu Sem. m. w Wągrowcu 50 zł.

Za liczne odpowiedzi na kwestjonariusze „Orlego Lotu”.

Kołu Sem. żeńsk. w Żywcu 50 zł.

Za systematyczne zbieranie rysunków regionalnych zabytków sztuki ludowej: narzędzia gosp., ceramika, budowle drewniane, stroje, wzory haftów i t. p.

Koło w Radomiu 50 zł.

Za materiały krajozn. do „Orlego Lotu”.

Koło Szkoły Powszechnej w Piaskach Luterskich 50 zł.

Za zbieranie materiałów i spisywanie ich w specjalnem „piśmie” krajoznawczem.

Kazimierzowi Guzikowi, ucz. VIII kl. z Koła Kr. VII gim. w Krakowie 100 zł.

Za zbieranie materiałów krajozn. fotogr., akwareli, drzeworytów i t. d.

Na rok bieżący przybył do dawnych kwestjonariuszy „Orlego Lotu” nowy temat konkursowy, proponowany przez p. wizytatora Bzowskiego: Opis monograficzny miejscowości.

Praca nad udoskonaleniem organizacji kół.

1. Komisja K. K. wydała odznaki metalowe dla członków Kół Krajoznawczych Młodzieży i legitymacje członkowskie, zajmuje się ich rozsprzedaniem.

2. K. K. K. wydała wzór na pieczętkę dla Kół K. M. S.

3. K. K. K. rozpisała ankietę w sprawie zasady podziału członków Kół Mł. na zwyczajnych, czynnych i przewodników.

4. K. K. K. zorganizowała rodzaj biur informacyjnych na czas wakacyj w różnych miejscowościach na szlakach wycieczkowych. (Ogłaszano w O. L. adresy członków K. K. M. S. którzy w czasie wakacyj mogą udzielać wycieczkom krajozn. wskazówek, pomieszczenia i t. p.).

5. K. K. K. zebrała materiał statystyczny dotyczący rozwoju i pracy Kół Młodz. w ciągu 10-cio lecia ich istnienia.

6. Sporządzono mapę rozmieszczenia Kół Kr. Mł. Sz. w Polsce.

7. K. K. K. organizuje obchód 10-cio lecia istnienia Kół K. M. S.

8. K. K. K. organizuje wystawę prac Kół Kraj. na Pow. Wyst. Krajową.

9. K. K. K. organizuje Zjazd Kół Młodzieży w Poznaniu, którego termin ze zgodą Rady Główn. P. T. K. wyznaczono na 29/VI — do 2/VII. Dotychczas zgłoszono 462 uczestników.

10. Wniesiono petycje do Ministerstwa W. R. i O. P. do Kuratorów Szkolnych, do Oddziałów P. T. K. do Magistratu Krakowa, o subwencjonowanie „Orlego Lotu” i Funduszu Nagród.

Liczba Kół Młodzieży zostających w związku z Komisją K. K. wzrosła od roku ubiegłego o 21 kół, obecnie wynosi 96. Liczba członków Kół Młodzieży 6.119.

Sprawozdania Oddziałów.

Oddział Warszawski liczył w dniu 31 grudnia 1928 r. — 1135 członków; w ciągu roku sprawozdawczego 1928 nowych członków przybyło 171, wystąpiło zaś na własne żądanie osób 17.

Zarząd Oddziału, od czasu Walnego Zgromadzenia, odbytego 7 marca 1928 r., pracował w składzie następującym pp.:

Prezes — Jan Frankowski.

V. prezes — Dr. Mieczysław Orłowicz.

„ — Józef Kołodziejczyk.

Skarbnik — Władysław Sokołowski.

Zastępca sk. — Jerzy Kołodziejcki.

Sekretarz — Maks Berzyński.

Zastępca sekr. — Matylda Paprocka.

Pozatem w skład Zarządu wchodził pp.:

Aleksy Chrzanowski, Dr. Regina Flešzarowa, Stanisław Lenartowicz, Stanisław Lewicki, Marja Rylkówna, Stefan Strojecki, Kazimierz Swierczewski, Piotr Szymański.

Wszyscy wymienieni brali udział w pracach poszczególnych Komisyj, Sekcyj i Referatów:

Prezes Frankowski — objął stanowisko kuratora funduszu budowy domu i kuratora Koła Krajoznawczego Słuchaczy Wyższego Kursu Nauczycielskiego.

Dr. Fleszarowa — zajmowała się biblioteką, Kołem Młodzieży, była delegowana z ramienia Zarządu do Sekcji Miłośników Ziemi Nowogródzkiej i prowadziła poradnię krajoznawczą przy Oddziale.

Dr. Orłowicz — przewodniczył Komisji wycieczkowej.

Szymański — prowadził Podkomisję dla spraw znakowania szlaków wycieczkowych i przewodniczył Sekcji chóru.

Kołodziejczyk — prowadził referat odczytowy.

Lenartowicz — prowadził Komisję propagandy krajoznawstwa wśród Polaków zagranicą.

Rylkówna — prowadziła Komisję dla spraw prężeczarni i Komisję dla spraw organizowania szkolnych kół krajoznawczych.

Lewicki — prowadził referat fotograficzny.

Świerczewski — prowadził Komisję wydawniczą.

Strojecki — prowadził Sekcję miłośników Warszawy.

W kwietniu 1928 r. Strojecki zgłasza rezygnację ze stanowiska członka Zarządu. Na wakujące miejsce dokooptowano dyr. Władysława Gruszczyńskiego, któremu powierzono kuratelę nad funduszem budowy domu krajoznawczego i przewodnictwo Komisji towarzyskiej.

We wrześniu 1928 r. ze stanowiska członka Zarządu rezygnuje Chrzanowski. Na jego miejsce dopiero w grudniu został dokooptowany Władysław Grzelak.

Poza wyżej wymienionymi, w posiedzeniach Zarządu uczestniczyli: Eugenjusz Piotrowski — prezes Sekcji Akademików Oddziału, oraz przedstawiciele Koła Krajoznawczego Wyższego Kursu Nauczycielskiego.

Nadmienić trzeba, że z członków Zarządu Oddziału zasiadali:

W Radzie Głównej P. T. K. pp.:

Frankowski, Dr. Fleszarowa, Dr. Orłowicz, Kołodziejczyk, Lenartowicz.

W Wojewódzkiej Komisji Turystycznej pp.:

Frankowski i Kołodziejczyk.

W Podstołecznym Komitecie Regionalnym p.:

Dr. Fleszarowa.

W ciągu roku sprawozdawczego Zarząd Oddziału odbył 12 posiedzeń plenarnych, obradując nad sprawami bieżącymi i nad programem działalności, uchwalonym na Walnym Zgromadzeniu roku zeszłego.

Wykonanie tego programu streszcza się pod względem wyników następująco:

1. W dziedzinie akcji ułatwienia zwiedzania kraju — wyznakowano farbami, barwą czerwoną na białym tle:

- a) szlak: Młociny — Wydma, Łuże — Młociny—
Bielany — Marymont (około 12 klm.);
- b) szlak ze st. kol. Zielonka do mogiły poległych
pod Ossowem, a stamtąd do stacji kol. w Ko-
byłce (około 53 klm.);
- c) szlak ze st. kol. w Sochaczewie do Żelazowej
Woli (około 9 klm.).

Barwą niebieską na białym tle wyznaczono szlak z Czerwińska przez Puszcę Kampinoską do stacji kol. w Błoniu (około 40 klm.).

2. W dziedzinie wydawnictw — nie wydano zamierzonych przewodników po Puszczy Kampinoskiej i pobojuwiskach podwarszawskich. Podobnie nie udało się przeprowadzić wznowienia wydawnictw pocztówkowych. Zamiast tego Komisja wydawnicza opublikowała drukiem szereg prac, o których będzie mowa niżej.

3. Zamierzenia zakreślone dla Sekcji Miłośników Warszawy, również nie mogły być zrealizowane, co znalazło swój epilog w rezygnacji St. Strojckiego i rozchwianiu się Sekcji.

4. W dziedzinie odczytów — pracę prowadzono dotychczasowym trybem.

5. W dziedzinie porządkowania prezroczarni—
prowadzono stałą, choć z konieczności powolną pracę reorganizacyjną.

6. W dziedzinie powiększenia i należytego wy-
zyskania zbiorów fotograficznych — zrobiono dalszy
duży krok naprzód.

7. W dziedzinach dotyczących: biblioteki, poradni wycieczkowej, Koła Młodzieży, administracji „Ziemi” — wystarczy wspomnieć, że były one prowadzone przez Dr. Fleszarową.

8. W końcu, w dziedzinie skupienia życia towarzyskiego członków na terenie Oddziału — organizowano specjalne t. zw. poniedziałki klubowe, które niestety zbyt dużą popularnością się nie cieszyły, natomiast bale i „czarne kawy” skupiały liczne grona członków i zaproszonych gości.

Poza wymienionymi sprawami, które będą jeszcze rozpatrzone w części szczegółowej niniejszego sprawozdania, Zarząd Oddziału Warszawskiego P. T. K. wszczął starania, celem zdobycia placu pod budowę Domu Krajoznawczego. W początku 1928 r. kwestja była tak pomyślnie postawiona, że wydział regulacji m. st. Warszawy dał Towarzystwu do wyboru jeden z trzech placów obok kościoła św. Florjana na Pradze. Plac został wybrany i odpowiednie podanie wpłynęło do Magistratu, przyczem Zarząd postanowił, ażeby placu nie przyjmować w charakterze dzierżawy, a jedynie tytułem własności. Jednak na tem sprawa się urwała, dla przyczyn bliżej nieokreślonych.

Nie zrażając się niepowodzeniem, Zarząd nadal postanowił gromadzić fundusz na budowę domu. Tę kwestję oparto na następujących zasadach:

1) Fundusz budowy domu jest nienaruszalny i jako taki, zabezpieczony w papierach wartościowych, a w szczególności w akcjach Banku Polskiego.

2) Każdego miesiąca sumy wpływające a conto funduszu, muszą być na to conto przelawane i zabezpieczane.

3) Przy sprzyjających warunkach finansowych i o ile możliwości sumy, jakie Oddział od czasów ogólnego przesilenia gospodarczego jest winien funduszowi, stopniowo muszą być przelewane na wymienione conto i zabezpieczane.

W roku 1928 na conto funduszu wpłynęło złotych 3.164.65; w dniu 31.XII. 28 r. na concie funduszu

znajdowało się zł. 16.314.28; z tej sumy zabezpieczono w papierach wartościowych zł. 1.544.46.

Celem ostatecznego uporządkowania gospodarki finansowej Oddziału i baczenia nad równowagą tejże gospodarki, Zarząd powołał do życia specjalną Komisję finansową, do której weszli: skarbnik Sokołowski — jako przewodniczący, Gruszczyński, Kołodziejczyk i Szymański — jako członkowie oraz dyrektor biura Lewicki.

W roku sprawozdawczym Zarząd Oddziału wystąpił do Rady Głównej P. T. K. z wnioskami:

1. w sprawie warunków ulgowych dla członków T-wa podczas korzystania z gospód i schronisk P. T. K.;
2. w sprawie wszczęcia starań o przyznanie członkom T-wa warunków ulgowych w schroniskach Polskiego Tow. Tatrzańkiego, na podstawie wzajemności;
3. w sprawie częściowego obciążenia wszystkich Oddziałów P. T. K. kosztem wydawania „Ziemi”.

Ażeby ostatecznie zaakłować prace Zarządu należy wspomnieć o:

1. opracowaniu i zatwierdzeniu regulaminu wewnętrznego dla Prezydium Oddziału;
2. zorganizowania podczas obchodu 10-cio lecia Niepodległości na placach W-wy publicznego, ruchomego (bo na autokarze „Polturu”) pokazu przezroczy krajoznawczych;
3. udziale w Zjazdach Delegatów Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego.

Doroczny Zjazd Delegatów Oddziałów T-wa odbył się dn. 15 kwietnia w Bydgoszczy; delegatami Oddziału byli pp.: Frankowski, Chrzanowski i Świerczewski. Oddział Warszawski postawił na Zjeździe dwa wnioski:

1-szy w sprawie rozszerzenia działalności T-wa wśród ludu;

2-gi w sprawie pozyskania wszystkich Oddziałów T-wa dla akcji budowy domu w Warszawie.

Oba wnioski przekazane zostały Radzie Głównej do wykonania.

W roku ubiegłym dn. 16 czerwca odbył się w Warszawie Nadzwyczajny Zjazd Delegatów P. T. K. zwołany przez Radę Główną na żądanie Oddziału Włocławskiego w sprawie zaciągnięcia pożyczki na budowę domu we Włocławku. Delegatami Oddziału Warszawskiego byli pp.: Gruszczyński i Berżyński. P. Berżyńskiego powołano na sekretarza Zjazdu.

Odrębną całość w pracach Oddziału stanowi wydawanie „Ziemi” i administrowanie nią. Genezą tej sprawy jest porozumienie zawarte w r. 1927 między Radą Główną P. T. K. i Oddziałem Warszawskim, na podstawie którego to porozumienia Rada Główna przekazała Oddziałowi wszelkie swoje przedsiębiorstwa i oddała w dzierżawę i administrację swój majątek w Warszawie. W związku z tem przekazano Oddziałowi wydawanie „Ziemi”, przyczem „Ziemia” pozostaje nadal organem naczelnym całości T-wa, zaś na barkach Oddziału złożono stronę techniczną, administracyjną i finansową.

W myśl wyżej wymienionego porozumienia, biuro T-wa w Warszawie również zostało przejęte przez Oddział Warszawski; pozostawało ono w roku ubiegłym nadal pod dykcją Stanisława Lewickiego, który jednocześnie jest dyrektorem Polskiego Biura Turystycznego „Poltur”. Prócz załatwiania spraw związanych z korespondencją (wpłynęło 2927 listów), wysyłką przezroczy i wydawnictw, sprzedażą i t. p., do kompetencji biura należało zarządzanie gospodą wycieczkową, z której w roku sprawozdawczym korzystało 38 wycieczek, dając netto zł. 4.987 gr. 40 dochodu, wraz z wpływami za wynajem sali.

Działalność Komisyj, Referatów i Sekcyj.

Komisja Wycieczkowa pracowała w roku sprawozdawczym pod przewodnictwem dr. Orłowicza.

Komisja odbyła 10 posiedzeń. Zorganizowała 49 wycieczek, w których wzięło udział 865 osób. Su-

maryczny wpływ z powyższych wycieczek wyniósł sumę zł. 713.02 groszy.

Wycieczek miejskich odbyło się 18, podmiejskich 10, zamiejskowych 9, dalszych 10, zagranicę 2.

Z miejscowych odbyły się do: Archiwum akt dawnych, Biblioteki Publicznej, Mennicy, Fabryki trykotaży Matuszewskiego, Biblioteki Uniwersyteckiej, Biblioteki Ordynacji Krasińskich, Zbiorów Ant. Strzałęckiego, Biblioteki Wojskowej, Gmachu Sądu Okręgowego (Pałac Paca), na Zamek (obrazy Canaletta), Biblioteki Przeździeckich, Biblioteki Powszechnej przy ul. Piekarskiej, Zbiorów Rapperswilskich, na Zamek (3-go maja z uwzględnieniem pamiątek Warszawy, związanych z Konstytucją 1791 roku), Nowego gmachu Sejmowego, Kamienicy ks. Mazowieckich, do kościoła Katedralnego (1-sza wycieczka z cyklu kościoły Starej Warszawy w historii, architekturze i zabytkach).

Z podmiejskich:

Białołęka — Grochów, Podkowa Leśna — Brwinów, Stary Otwock — Góra Kalwarja — Czersk, Lasy Chojnowskie i Piaseczno, Dolina Jeziora i lasy Chojnowskie, Lasy Kabackie, Natolin — Wilanów, Pobojo-wiska pod Radzyminem, Wydma Łuze (dwukrotnie).

Wycieczki zamiejskie zorganizowano do:

Domanic — Igań, Stoczka, Warki, wsi Kompina (w Ks. Łowickiem), Czerwińska — Wyszogrodu — Brochowa—Żelazowej Woli, Góry nad Narwią, Puszczy Kampinoskiej (dwukrotnie), do tej ostatniej szlakiem: Czerwińsk — Krzywa Góra — Zamczysko — Grabina—Leszno.

Z dalszych miały miejsce:

Bydgoszcz, Beskidy Śląskie, Jeziora Brodnickie — Dolina Drwęcy, Dolina Prądnika, Pieniny, Pieniny — Beskidy Sądeckie, Puszcza Kurpiowska, Morze, Biała Podlaska, Zakopane (doroczna 5-cio dniowa).

Zagranicę odbyły się 2:

w Alpy Francuskie, na Orawę, w Beskidy — Pieniny po stronie Czechosłowackiej.

Zestawienie owych odbytych wycieczek ze stanem z lat ubiegłych przedstawia się następująco:

w roku 1926 odbyło się 52 wycieczek przy udziale
961 uczestników,
w roku 1927 odbyło się 55 wycieczek przy udziale
1310 uczestników,
w roku 1928 odbyło się 49 wycieczek przy udziale
865 uczestników.

**W kontakcie z Komisją wycieczkową pracowała
podkomisja techniczna dla spraw znakowania szlaków
turystycznych.**

Podkomisja wyznakowała farbami kilka szlaków turystycznych na terenie Puszczy Kampinoskiej oraz dwa szlaki krótsze: 1) z Sochaczewa do Żelazowej Woli, i 2) z Zielonki do mogiły na grobie poległych pod Ossowem. Nad wyznakowaniem szlaku z Młocin na Wydnię Łuże na wschodnim krańcu Puszczy Kampinoskiej, a stamtąd przez Bielany do Marymontu — pracowali pod kierownictwem pp.: Lenartowicza, -Slawa Szmidówna, B. Guerquin, M. Berżyński.

Drugi szlak (niebieski na białym tle) przez puszcze Kampinoską długości około 40 klm. został wyznaczony pod kierownictwem P. Szymańskiego przy wydatnej pomocy Jerzego Łaguny, E. Zborowskiej, R. Legata i M. Podolskiego.

Szlak do Ossowa z Zielonki i z Kobyłki został wyznaczony przez pp.: Szymańskiego i Łagunę, którzy, niezależnie od tego, przy udziale pp.: Zborowskiej i Jana Fray'a z Sochaczewa, wymalowali znaki ze stacji kol. Sochaczew — do Żelazowej Woli.

Pozatem Podkomisja zajęła się osuszaniem grobli na szlaku przez Puszcze Kampinoską. Obok Zamczyńska został wybudowany mostek nowy i naprawiono stary, sama zaś grobla została podwyższona przez nasypanie wielkiej ilości piasku.

Podkomisja wystąpiła do odpowiednich władz z prośbą o zmianę rozkładu jazdy na kolejce, wiodącej z Sochaczewa w głąb Puszczy Kampinoskiej. Zwrócono się również do Zarządu kolei, wiodącej wzdłuż szosy młocińskiej w stronę Modlina, celem ustalenia takiego rozkładu jazdy, aby rzesze wycieczkowe mogły w ciągu

jednego dnia zdążyć do ciekawszych miejsc w Puszczy Kampinoskiej i na noc wracały do Warszawy. Kolej ta będzie czynna z nastaniem sezonu letniego i niebawem zostanie zelektryfikowaną.

Niezależnie od powyższego Oddział Warszawski P. T. K. (w porozumieniu z Radą Główną) zajął się rozwieszaniem tablic orientacyjnych na dworcach kolejowych. Na terenie Województwa Warszawskiego tablice będą umieszczone na następujących dworcach i przystankach: w Warszawie (10 tablic), Płocku, Ciechocinku, Aleksandrowie, Chodczu, Zegrzu, Łowiczu, Sochaczewie, Błoniu, Szymanowie, Żyrardowie, Milanówku, Grodzisku, Karczewie, Otwocku, Falenicy, Świdrze, Józefowie, Konstancinie, Skolimowie, Piasecznie, Górze Kalwarji, Jabłonie i Włocławku.

Referat odczytowy — prowadzony przez Kołodziejczyka, zorganizował następujące odczyty:

„Wrażenia ze Spiszu i Orawy” — M. Siwaka.

„Na drogach sojuszu z Rumunją” — prof. M. Limanowskiego.

„Z historii sztuki” — prof. St. Noakowskiego.

Konferencja w sprawie Sekcji Miłośników Warszawy.

„Pojezierze Wileńskie” — Wł. Milkiewicza.

„Wrażenia z podróży po Algerji” — dr. E. Czekalskiego.

„Krajobraz w twórczości Chelmońskiego” — prof. Badowskiego.

„Barok warszawski na tle włoskiego” — prof. Noakowskiego.

„Z biegiem Nidy” — Świerszczewskiego.

„Święte miasto Sahary” — J. Czekalskiego.

„Zaginione kościoły Warszawy” — T. Sawickiego.

„Uzdrowiska polskie” — Szczerbińskiego.

„Zamki małopolskie” — K. Świerczewskiego.

„Dyskusja na temat jaką być powinna wycieczka krajoznawcza”.

„Słoneczny kraj — wrażenia z wyprawy po Algerze” — J. Czekalskiego.

„Wrażenia z wycieczki po Jugosławji” — A. Janowskiego.

„Nagrobki i pomniki kościelne” — prof. Noakowskiego.

„Artyści włoscy w Warszawie” — Tatarkiewiczza.

„Pieśń Ludowa i jej znaczenie” — dr. Szczerby.

„Życie w oazie” — J. Czekalskiego.

„Życie w oazie”, ciąg dalszy — J. Czekalskiego.

„Wycieczki po Słowaczyźnie” — dr. M. Orłowicza.

„Uzdrowiska jako stacje turystyczne” — Szczerbińskiego.

„Z historii Sztuki” — Urbańskiego.

„Wrażenia z Wilna i Wileńszczyzny” — Frankowskiego.

„O twórczości J. I. Kraszewskiego” — Świerczewskiego.

„Wrażenia z wycieczki w Alpy Francuskie” — Lenartowicza.

„Puszcza Kampinoska” — prof. Kobendzy.

„Gdynią” pod Sztokholmu” — dr. Stępowskiego.

„Pedagodzy angielscy w Warszawie” — Janowskiego.

„Z ziemi Nowogrodzkiej” — dr. Fleszarowej.

„Łodzią na Niemnie” — Grzelaka.

„Wieczór poświęcony pamięci prof. Ludomira Sawickiego”, prelekcje pp.: Al. Janowskiego, prof. Ant. Sujkowskiego.

„Obchód 10-lecia Niepodległości” z odczytem prezesa Al. Janowskiego.

„Z wycieczki na Słowaczyznę” — dr. Orłowicza.

„Wrażenia z pobytu z Czechosłowacji” — prof. Jankowskiego.

„Wrażenia z pobytu w Australji” — ks. Kuczyńskiego.

„Z wakacyjnych wędrówek po Spiszu i Orawie” — Świerczewskiego.

„O Japonji” — dr. Strażyńskiego.

Razem odbyli się 39 odczytów, które wysłuchało osób 2859.

Referat fotograficzny, pozostający pod kierownictwem p. St. Lewickiego, w roku sprawozdawczym kontynuował prace podjęte w 1927 roku, a zmierzające do systematycznej inwentaryzacji i porządkowania zbiorów.

rów. W tym celu zestawiono zbiór odbitek fotograficznych miast polskich, oraz charakterystyczne zdjęcia z etnografji, budownictwa drzewnego w Polsce, monumentalnego, zdjęcia osobliwości przyrody i t. p. Przystąpiono również do porządkowania tek z odbitkami fotograficznymi dużych rozmiarów. Inwentaryzacją i porządkowaniem zbiorów zajmował się p. Ryszard Noszarzewski.

W okresie sprawozdawczym p. Henryk Poddębski (na podstawie zawartej w r. 1927 z Towarzystwem umowy, dotyczącej podejmowania wypraw fotograficznych, mających na celu skompletowanie brakujących zdjęć lub zamianę przestarzałych, nieodpowiednich, noszących ślady panowania zaborców — na nowe, ilustrujące współczesną kulturę, życie miast i wsi) — urządził wyprawy na Wileńszczyznę i do Gdańska, przysparzając zbiorom 159 nowych, dobrych zdjęć o wymiarze 13 × 18.

Do zbiorów klisz fotograficznych w r. 1928 wliczone zostały:

1. Lwów w zdjęciach J. K. Jaworskiego	klisz	30
2. Uzdrowiska polskie	„	27
3. Gdańsk w zdjęciach H. Poddębskiego	„	15
4. Druskieniki „ „ „	„	9
5. Grodno „ „ „	„	18
6. Białystok „ „ „	„	13
7. Wileńszczyzna „ „ „	„	104

razem klisz 216

Zbiór klisz powiększony powyżej wyszczególnionymi 216 egzemplarzami zawiera obecnie w księdze inwentarzowej 6388 pozycyj.

Pozatem zbiory Towarzystwa powiększone zostały darami w postaci klisz, fotografii, widokówek, albumu kieleckiego, które złożyli między innymi p. p. Prezes Al. Janowski, pułk. M. Wisznicki, prof. Seweryn Udziela, red. Szczerbiński, S. Szmidówna, H. Poddębski, Zb. Rewski, J. Kahl i p. Rotbert.

Ze zbiorów Towarzystwa w tym czasie korzystały poza pojedynczemi osobami następujące placówki dyplomatyczne oraz instytucje:

Poselstwa i konsulaty: w Kopenhadze, Tokio, Kwidzynie, Londynie, Berlinie, Bukareszcie, Charkowie, Bratisławie, Kurytybie, Pitsburgu, Pile, Tyflisie, Brukselli, Paryżu.

Pałac Pokoju w Waschingtonie, Ministerstwa: Spraw Zagranicznych, Spraw Wewnętrznych, Oświaty; Komisarjat Rządu, Województwa: pomorskie i nowogródzkie; Starostwo w Aleksandrowie, Polskie Tow. Emigracyjne w Bułgarji, Związek Nauczycielstwa we Francji, 15 Baon K. O. P-u, Fabryka wagonów Lilpopa, Dyrekcja Tramwajów Miejskich w Warszawie, Dr. Treter (propaganda zagraniczna), Oddział P. T. K. w Grudziądzu, Szkoły w Bydgoszczy, Zamościu, Szczekocinach, Wilnie i Sosnowcu, Seminarjum Duchowne w Płocku, Automobilklub, Redakcje pism naukowych i codziennych, — dla których wykonano przeszło 3.500 odbitek różnych wymiarów, mających zdobić wnętrza biur i szkół, wagonów kolejowych, a nawet tramwajowych.

Pozatem wykonano szereg zdjęć dla celów wydawniczych Towarzystwa oraz pośredniczono przy zapotrzebowaniach w dziale przezroczy.

Na Zjazd Geografów we Lwowie referat przygotował i wysłał komplet powiększonych fotografii w ilości 22, ilustrujących wzorową, poglądową pogadankę o Warszawie.

Ruch w przezroczarni zmniejszył się w stosunku do lat ubiegłych znacznie, a to z powodu otwarcia przez Magistrat m. Warszawy bezpłatnej przezroczarni dla szkół powszechnych. Również może Powszechna Wystawa Krajowa w Poznaniu przyczyniła się do zmniejszenia tego ruchu, ponieważ szkoły były zajęte pracą nad przygotowaniem do niej. Prócz tego niebywale małe było zapotrzebowanie przezroczy dla osób prywatnych.

Ogółem wypożyczono na Warszawę	49.320	przezroczy
na prowincję	1.836	„

razem: 51.156 przezroczy

Porządkowanie przezroczarni znalazło swój częściowy wyraz w przenumerowaniu 883 klisz, które po-

segregowano na grupy, stanowiące pewną całość.

W ciągu roku przybyło 309 przezroczy, dotyczących, Kraju, Europy i inych części świata. Pozatem do broszur:

dr. Orłowicza „Tatry”,

dr. Fleszarowej „Śląsk Górny”,

p. Al. Janowskiego „Po 10 latach Niepodległości”
dostosowano odpowiednio dobrane przezrocza, ilustrujące treść wymienionych broszur.

W bezpośredniej styczności z przezroczarnią pracowała powołana przed rokiem do życia **Komisja Propagandy Krajoznawstwa wśród Polaków zagranicą**, która określiła sobie obszerny program pracy: dostarczanie ośrodkom polskim zagranicą przezroczy krajoznawczych z tekstem odpowiednich odczytów, dostarczanie tymże ośrodkom książek treści krajoznawczej, wysyłanie do nich w porozumieniu z władzami rządowymi objazdowych prelegentów i t. p.

W roku ubiegłym Komisja ograniczyła swe zadania do spraw przezroczy. W tym celu stworzona została oddzielna centrala przezroczy dla zagranicy, zawierająca 1.200 diapozytywów na tematy:

Polska Współczesna, Śląsk Górny, Warszawa, Tatry, Piłsudski i Legjony, Po 10 latach Niepodległości, Kraków, Bogactwa naturalne Polski, Świetność Polski, Za Piastów i Jagiellonów.

W pracach Komisji uczestniczyli:

p. St. Lenartowicz, jako przewodniczący,

p. dr. R. Fleszarowa,

p. St. Lewicki — jako członkowie.

Ogółem w ciągu roku wysłano dla Polaków zagranicą 982 przezrocza, przyczem najwięcej wysłano do Lipska (266), do Hamburga (126), Strasburga — (95), Szczecina (99). Pozatem zaopatrywane były: Praga Czeska, Wenecja, Piła, Koszyce, Lille, Bukareszt, Jugosławja.

Mniej pocieszającym objawem jest trudność w otrzymaniu z powrotem przesłanych klisz, które miesiącami leżą w konsulatach, za pośrednictwem których i dla których przesyłka jest uskuteczniata.

Biblioteka, którą z ramienia Zarządu Oddziału, zajmowała się p. Dr. R. Fleszarowa, była w ciągu roku sprawozdawczego otwarta 11 miesięcy; korzystało z niej 1102 osoby. Szczerpłość, będącego do rozporządzenia lokalu, jest przyczyną, że ilość czytelników się nie zwiększa.

Ogółem biblioteka liczy 5.132 dzieł, biblioteka podręczna — 350 dzieł, oraz czasopism — 181 tytułów.

W ciągu roku 1928 przybyło:

Dzieł recenzyjnych i z wymiany	— 157
„ własnych	— 18
„ nabytych	— 47
„ darowanych	— 144

Razem: 366

Skatalogowano — 206 dzieł.

Komisja Wydawnicza pracowała w składzie następującym:

p. K. Świerczewski — przewodniczący,

p. Lewicki,

p. Fleszarowa — członkowie.

Wydała następujące prace:

„Polski Śląsk Górny” — dr. R. Fleszarowej,

„O Tatrach” — dr. M. Orłowicza,

„Wycieczka do Buska, Stopnicy i Solca” — dr. Dybczyńskiego,

„Polska współczesna” — St. Lewickiego,

„Pałac Paca” — Zb. Rewskiego,

II wyd. „Przewodnika po Gdańsku” — dr. M. Orłowicza,

„Najważniejsze wiadomości o Polsce” — Edw. Maliszewskiego.

Z wymienionych prac „Pałac Paca” częściowo został wydany kosztem autora.

Poradnia Krajoznawcza pod przewodnictwem p. dr. Fleszarowej, przy współudziale pp. Lewickiego i Kołodziejczyka, udzieliła około 100 porad ustnych i 25 na piśmie. Jednak faktyczna liczba osób, które z nich korzystały, objęła kilka tysięcy, gdyż przeważnie po po-

rady zwracali się organizatorowie wycieczek zbiorowych. Procent zapotrzebowań indywidualnych był stosunkowo mały.

Komisja dochodów niestałych, przemianowana w roku ubiegłym na **Komisję Towarzyską**, kierowana była przez p. dyr. Wł. Gruszczyńskiego. współpracowali:

Celem zbliżenia członków Oddziału na gruncie towarzyskim, Komisja zorganizowała:

6 wieczornic tanecznych, t. zw. „czarnych kaw”, urozmaiconych produkcjami zaproszonych artystów

1 wieczornicę z udziałem chóru krajoznawczego, i członków Towarzystwa.

2 bale karnawałowe,

1 zabawę sylwestrową.

Pozatem Komisja współdziałała w organizowaniu uroczystego obchodu dla uczczenia 10-ciolecia Niepodległości.

Ogółem Komisja zorganizowała 11 zabaw i uroczystości, w których uczestniczyło 506 osób. Obok tego, utrzymano nadal tradycyjne poniedziałki klubowe, poświęcone pogawędkom, grom i zabawom towarzyskim.

Chór Krajoznawczy, zorganizowany w ramach Sekcji Oddziału, liczył 31 osób; prowadził go p. Bolesław Pluciński. Ogółem odbyło się 46 prób, przy przeciętnej obecności 20 osób. Chór występował w roku 1928 dwukrotnie: podczas wieczornicy, urządzonej w czerwcu na zakończenie sezonu wiosennego, oraz podczas obchodu 10-ciolecia Niepodległości.

Chór Oddziału przystąpił w charakterze członka do Mazowieckiego Związku Polskich Stowarzyszeń Śpiewaczych.

Przewodniczącym Sekcji jest — p. Piotr Szymański,

zastępczynią — p. Zofja Dziewulska,

bibliotekarką — p. Gabriela Zborowska,

skarbniczką — p. Janina Sopoćkówna.

Sekcja Miłośników Warszawy zawiązała się 25-go stycznia 1928 r. Zebranie organizacyjne zgromadziło 37 osób, reprezentujących: T-wo Krajoznawcze, T-wo

Opieki nad Zabytkami Przeszłości, T-wo Przyjaciół Pragi. Teoretyczny program prac Sekcji zarysował się na wieczorze dyskusyjnym, odbytym w tymże czasie. Zarząd Sekcji ukonstytuował się następująco:

Ks. prał. Kuczyński — prezes,

R. Nosarzewski — sekretarz,

St. Strojecki — łącznik między Zarządem Oddziału a Sekcją.

Na wstępie Sekcja postanowiła: wyszkolić kadry przewodników po Warszawie, wydać drukiem odpowiedni przewodnik, organizować odczyty na przedmieściach stolicy, zająć się opieką nad zabytkami i t. p.

Sekcja Miłośników Ziemi Nowogródzkiej powstała przy Oddziale Warszawskim P. T. K. z inicjatywy p. J. Gruzewskiej. Zapoczątkowaniem jej działalności był „Wieczór Nowogródzki”, urządzony w dniu 22 października 1928 roku, wspólnie z Wydziałem Kultury Magistratu m. st. Warszawy. Program prac Sekcji opierał się na szerokiej, zapomocą odczytów przeprowadzanej propagandzie znajomości Nowogródzczyzny.

Ogółem Sekcja zorganizowała 4 imprezy odczytowo-propagandowe przy współdziałaniu pp. Al. Janowskiego, prof. K. Górskiego, prof. H. Mościckiego i innych.

W imprezach tych uczestniczyło 2 tysiące osób.

Pięknym, ale niestety nieziszczalnym zamierzeniem Sekcji był projektowany na święta Bożego Narodzenia objazd strażnic pogranicza Nowogródzkiego. W tym celu przygotowano dary gwiazdkowe dla żołnierzy K. O. P-u, zorganizowano szopkę, uruchomiono cały aparat administracyjny i t. p. Lecz w ostatniej chwili akcja się załamała na skutek zawodu, doznanego od stron, które przyobiecały objazd finansować.

Koło Krajoznawcze Młodzieży, którego prezesem jest p. K. Frydrychewicz, odbyło w roku sprawozdawczym 47 zebrań, z czego 45 poświęcono wysłuchaniu referatów. Koło wzięło udział w Zjeździe Wileńskim Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej, przystąpiło do Ligi Ochrony Przyrody w charakterze członka. Bezpośredni współdziałal Koła w działalności Oddziału ograniczył się do pomocy okazywanej przez członków Koła

w urzędowaniu w bibliotece, w znakowaniu szlaków turystycznych i częściowo w wysyłce biuletynu miesięcznego Oddziału.

Referaty, wygłaszane na zebraniach Koła, przeważnie dotyczyły obszarów regionalnych „Orawa”, „Polesie”, „Śląsk Górny” i t. p.

Wycieczek zorganizowano: 11 miejscowych i 19 zamiejscowych, z których na uwagę zasługują: 3-dniowa wycieczka do Czerwińska — Wyszogrodu — Brochowa — Żelazowej Woli — Sochaczewa i Puszczy Kampinoskiej; 4-dniowa wycieczka do Kazimierza — Puław — Janowca — Nałęczowa; 5-dniowa wycieczka do Puszczy Kampinoskiej i Łowicza, oraz duże wycieczki rowerowe: jedna na Pomorze, druga w Tatry, Pieńiny i na Górny Śląsk.

Pozatem praca Koła ogniskowała się w sekcjach, których było 4: architektoniczna, miłośników Warszawy, radjowa i fotograficzna.

Zamierzona przed rokiem fuzja **Sekcji Akademików Oddziału Warszawskiego P. T. K.** z Akademickim Kołem Krajoznawczem w Warszawie, nie została uskuteczniiona; konferencje odbyte w tym celu między przedstawicielami obu organizacyj wykazały nie dające się pogodzić rozbieżności. Stanowisko zajęte przez Koło Akademickie wykraczało poza ramy obowiązującego statutu i regulaminu dla Oddziałów T-wa i streszczało się w projekcie zorganizowania Oddziału Akademickiego P. T. K., mającego swego przedstawiciela w Radzie Głównej T-wa. Przytem Koło wysunęło niezrozumiały postulat, że może reprezentować cały ruch krajoznawczy młodzieży akademickiej w Polsce.

W ostatnich czasach Kierownictwo Sekcji pertraktuje z Bratnią Pomocą Konserwatorjum Warszawskiego w sprawie przystąpienia członków tejże Bratniej Pomocy do Sekcji.

Ogółem Sekcja odbyła w 1928 roku 9 zebrań ogólnych, poświęconych dyskusjom na tematy, związane z krajoznawstwem. Pozatem z ramienia Sekcji wygłaszano odczyty w Państwowem Seminarjum Nauczycielskiem w Radzyminie.

Wycieczek zorganizowano 5; w tem jedna do Doliny Prądnika w czasie Zielonych Świąt, przy udziale 22 osób, jedna w Karpaty Wschodnie, przy udziale 4 osób. Członkowie Sekcji w części pomogli przy wyznakowaniu ścieżki wycieczkowej na Wydmę Łuże.

Kierownictwo Sekcji w osobach pp. Zygmunta Koteckiego, Eugenjusza Piotrowskiego i Ewy Rybickiej, rozesało do polskich ośrodków akademickich ankietę celem zorientowania się w kwestji rozwoju akademickich organizacyj krajoznawczych. Odpowiedź względnie zadawalającą nadesłał Kraków, w którym działa kilka związków propagujących krajoznawstwo wśród akademików. Co do Lublina, Poznania, Lwowa, Wilna — odpowiedzi albo nie przysłało, albo treść ich charakteryzuje niepomyślny stan zagadnienia.

LISTA CZŁONKÓW.

dygabusówna
Adamska Lidja
Ambrożewicz Janina
Angchisówna Kamila
Antoniewiczowa Jadw.
Appel Tadeusz
Arct Stanisław
Arct Zygmunt
Arndt Stanisław
Austen Aleksander
dr. Babiński Leon
Bakierowski Janusz
Balcerkiewiczówna Marja
Baranowska Józefa
Bartczak Tomasz
Barthel Władysław
Batogowska Marja
dr. Batowski Zygmunt
Bauerowa Helena
Bąkowska Bronisława
Beck Józef

Bednawska Marja
Bendetsonowa Marta
Beranek Roman
Berentowa Emilja
Berent Jan
Bergson Ludwik
Bero Józef
Berżyńska Helena
Berżyński Maks.
Bętkowska Marja
Bieguński Stanisław
Bielówna Lucyna
dr. Biehler Wacław
Biernacki Aleksander
Billing Wacław
Binental Leopold
Bledzewski Eugenjusz
Blusiewiczowa Antonina
Błażejowski Wacław
Bobińska Jadwiga

Bętkowski Franc.

Bobiński Stanisław
Boboli Stanisława
Bocheński Stanisław
Bochnia Stanisław
Bocewicz Kazimierz
Boguszewska Jadwiga
Bohuszewiczówna H.
Bojarowski Mikołaj
Bojerska Włodzimiera
Bońkowska Stanisława
Borisch Tareusz
Borkowska Felicja
Borkowski Jan
Borowski Józef
Bors Bronisław
Borsuk Franciszek
Borysowiczowa Helena
Borzęcka Irena
Borzymowska Aleks.
Boufał Aleksander
Boye Helena
Boye Wilhelm
Brasse Marjan
Broda Waclaw
Bromirski Waclaw
Broncel Apolinary
dr. Bruner Edward
Brzozowski Waclaw
Brzuski Kazimierz
Buchner Władysław
Buchwald Marja
Buczkiwicz Antoni
Buczyńska Marja
Budzyńska Stefanja
Bujak Edmund
Bujalski Waclaw
Buraczewski Adolf
Burbasiewiczówna L.
Burchard Hipolit
Buszkowski Leon
Buszowa Marja

Buyno-Arctowa Marja
Bykowska Zofja
Bykowski Czesław
Bystrzyńska Zofja
Bzowski Stanisław
Chankowski Józef
Chełmiński Jarosław
Chlebowska Zofja
Chmielińska Aniela
Chmurzyński Zygmunt
Chociński Zygmunt
Choińska Natalja
Chodakowski Eugenjusz
Chodubski Eugenjusz
Chrostowski Bronisław
Chmieleńska Wanda
Chrostowski Edward
Chrzanowska Zofja
Chrzanowski Al. Wiktor
Chrzanowski Kazimierz
Chudzyńska Cecylja
Chwalibóg Włodzimierz
dr. Chwat A.
Ciechanowicz Piotr
Ciechomska Marcela
Cieślewski Tadeusz
Cieślik Antoni
Comte-Wilgocka Adela
Cron Erich
Cynkówna Wiktorja
Czackowska Jadwiga
Czajkowska Halina
Czajkowska Marja
Czajkowski Henryk Bol.
Czajkowski Waclaw
Czaplicka Zofja
Czarnecka Sabina
Czarnecki Władysław
Czekanowski Stanisław
Czerkawski Józef
Czernicki Mieczysław

Czerwiński Konstanty
Czerniecka Irena
Czyżewska Marja
Dancker Henryk
dr. Dackiewicz Stanisław
Daun Jan
Dąbrowska Elżbieta
Dąbrowski Roman
Dąbrowski Wacław I
Dąbrowski Wacław II
Dąbrowski Wincenty
Dąbrowski Władysław
Demby Stefan
Desrousseau Ludwik
Dębski Ludwik
Doberska Jadwiga
dr. Dobija Mieczysław
Dobrosielska Wacława
Dobrosielski Józef
Dobrowolny Wiktor
Dobrowolska Janina
Dobrzański Eugenjusz
Dolina-Dobrowolski L.
Dowgiałówna Marja
Drabecki Walerjan
Drebert Aleksander
Drebert Brunon
Drożdżówna Helena
Dubowski Marjan
Dudkówna Jadwiga
Dudzińska Wera
Dudziński Stanisław
Dusoge Marja
Dutkowska Regina
Dworakowski Wacław
Dybczyński Tadeusz
Dybowski Czesław
Dydyńska Ida
dr. Dydyński Ludwik
Dylikowska Teresa
Dymekowska Stefanja

Dymekowski Henryk
Dymekowski Marjan
Dziadosz Bolesław
Dziekońska Marja
Dziembowski Józef
Dziewulska Marja
Dziewulska Zofja
Dziewulski Józef
Dzwonkowska Halina
Ekerkunst Józef
Eljasz Stefan
Eljaszowa Jadwiga
Enke de Bourg Janina
Falkowski Aleksander
Feist Jan
Feldblum Aleksander
Feldblum Anna
Fiszotr Mikołaj
dr. Fleszarowa Regina
Fleszyński Kazimierz
Fogelmanówna Wanda
Foltański Antoni
Franczewski Leonard
Frankowska Marta
dr. Frankowski Eug.
Frankowski Jan
Frenkiel Marek
Freyer Zdzisław
Früboes Reinhold
Fukier Henryk
Fórgałówna Natalja
Fynsztykówna Wład.
Gabryszewska Eugenja
Gadkowska Heelna
Gadomski Wacław
Gajewski Henryk
Gabryszewski Stanisław
Gajewska Halina
Gajewski Wacław
Gałas Jan
Gansnerówna Anna

Garbolewski Tadeusz
Garlicka Wanda
Gawecka Wanda
dr. Gawecki Bolesław
Gayda Stanisław
Gebethnerówna Marja
Gebethnerówna Halina
Geisler Witold
Gembarzewski Bronisław
Geniusz Władysław
Germain Wanda
Gessner Witold
Gibas Izydor
Giedlewski Zygmunt
Giedrykówna Jadwiga
Gietko Jadwiga
Gintowt-Dziewałtowski I.
Glinka Marjan
Gliński Julian
Gloch Bogusław
Głębocka Janina
Głogorzewska Helena
Głowczewska Halina
Gocmanówna H. Henr.
Godecki Marjan
Godlewski Czesław
Gottel Włodzimierz
Golat Tadeusz
Golatowa Jadwiga
dr. Gołąbek Józef
Goldbergowa Ada
Goldberżanka Jadwiga
Goldsteinówna Helena
Golfarth Julja
Gołębiowski Józefat
Gorjaczkowski Włodz.
Gorzechowska Marja
Gorzkość Paweł
Gostomska Aleksandra
Gosztowt Janina
Gościmska Hanna

Goźliński Juljusz
Górska Franciszka
Górski Konrad
Ks. Górski Ludwik
Grabowska Julja
Grabowska Kazimiera
Grabowska Zofja
Kpt. Grajewski Jędrzej
Grembowska Marja
Grędziński Feliks
Grodecki Ant. St.
Grodek Andrzej
Gromadzka Halina
Gromadzki Henryk
dr. Gromadzki Henryk
Grotkowski Jan
Grujanka Marja
Gruner Ferdynand
Gruszczyńska Halina
Gruszczyński Władysław
Gryszka Franciszek
Gryżewska Marja
Grzędzielska Marja
Grzegorzewska Marja
Grzelak Władysław
Guerguin Bohdan
Gutmajerówna Marja
Gutschke Irena
Gwiazdówna Zofja
Gwozdecka Janina
Hajdrychowska Helena
Halberstatówna Stefanja
Handelsmanówna Jadw.
Hanicka Bronisława
Hannówna Stanisława
Harażny Stefan
Hartlebianka Zofja
Hanbold Karol
Hawelka Jerzy
Hegner Juljan
Hegnerowa Jadwiga

Helfreich Mikołaj
Hellman Anatol
Herse Bogusław
Hersowa Emilja
Hertz Jan Adolf
Hildt Bolesław
Hirszel Marja
Hoserówna Stefanja
Hiszpańska Zofja
Hiszpański Stanisław
Hiszpański Zdzisław
Hoffman Karol
Hollak Stefan
Homolicki Jan
Hoser Jan
Hoser Wincenty
Houwald Wincenty
Hryckiewicz Emilja
Hyżewiczówna Miecz.
Iwanicki K.
Iwanowicz Władysław
Iwanowski Jerzy
Jagielski Jan
Jakimowicz Roman
Jakimowicz Zofja
Jamińska Anastazja
Janczyński i Mkołaj
Jankowska Halina
Jankowska Janina
Jankowski Antoni
Jankowski Edmund
Jankowski Mieczysław
Janowski Aleksander
Jarosówna Helena
Jarocki Piotr
Jarosz Bronisława
Jaroszyńska Jadwiga
Jarzynianka Helena
Jarzynianka Wanda
Jasielewicz Kazimierz
Jasińska Tadeusz

Jasiobędzka Janina
Jasiobędzki Zygmunt
Jastrzębowska Halina
Jaworski Michał
Jeleńkowska Stefanja
Jelonek Edward
Jenike Juljan
Jente Gustaw
Jerzmanowska Alina
Jeżewski Bolesław
Jędrzejewska Marja
Jętkiewicz Henryk
Jumborski Marjan
Jung Seweryn
Jurczykowa Wanda
Jurkiewicz a Jn Jan
Jurkowska Helena
Justówna Julja
Kacperski Józef
Kaczkowska Zofja
Kaczorowska Jadwiga
Kaczyńska Marja
Kamieniecki Witold
Kamieńska Janina
Kamieńska M. Aldona
Kamiński Bolesław
Kamińska Bronisława
Kamiński Kazimierz
Kaniewska Zofja
Kaniewski Władysław
Karczmarzka Janina
Karlówna Bronisława
Karwowska Wanda
Karwowski Stefan
Kasperowicz Helena
dr. Kasperowiczowa M.
Kasprzycki Wincenty
Kasprzycka Zofja
Kawiński Karol
Kazuro Stanisław
Kąkolewski Tadeusz

Kecel Władysława
Kempistówna Janina
Kijewski Bohdan
Kinle Edward
Kinle Leon
Kinle Wanda
Klim Janina
Klim Wacław
Klimaszewska Wiktorja
Klimpel Leopold
Klisińska Amelja
Kloska Jan
Knechowicz Jan
Knispel Franciszka
Kobusówna Małgorzata
Kobyliński Jan
Kobyliński Józef
Kobzakowska Wanda
Koch Ludwik
Koch Ryszard
Kochanowska Irena
Kochanowski Wiktor
Koczorowski Jerzy
Koczorowski Zygmunt I
Koczorowski Zygmunt II
Koiszewska Zofja
Koliskowa Irena
dr. Kołodziejczyk Jan.
Kołodziejczyk Józef
Kołodziejczykowa Wład.
Kołodziejska Eugenja
Kołodziejski Jerzy
Kołoniecki Franciszek
Kołoniecki Roman
Komarnicka Marja
Komornicka Hanna
Konarski Kazimierz
Konarzewska Janina
dr. Konopacki Miecz.
Konowska Otylja
Konówna Wanda

Kopczewska Marja
Kopczyński Stefan
Koppe Władysław
Koprijamik Włodzimierz *niezł*
Korkozowiczówna M.
Korniłowicz Kazimierz
Korniłowicz Tadeusz
Korotkiewicz Władysław
Kosiakiewicz Marjan
Kosiakiewiczówna P.
Kosińska Zofja
Kosiński Juljusz
Koskówna Leokadja
Kossakowski Szczepan
Kostro Laura
Kosydarska Eugenja
Koszutski Tadeusz
Kotaniec Stefan
Kowalski Stefan
Kozieradzki Henryk
Kozikowski Edward
Kościńska Zuzanna
Kościński Konst. Roman
Kozłowska Anna
dr. Kozłowski Aleksander
Kozłowski Henryk
Krammówna Janina
Kramsztyk Kazimierz
Kraszewska Zofja
Krawulski Leonard
Krąkowska Wanda
Kreczmerówna Jadwiga
Kropatsch Adam
Król Kazimierz
Królikowski Stefan
Krupecka Wacława
Krupińska M.
Krupiński Stefan
Kruś Stanisław
Krzesińska Halina
Krzesińska Witolda

Krzesiński Zygmunt
Krzycka Jadwiga
Krzycka Klara
Krzyżanowski Jan
Kucewicz Wandalin
Kucharska Zofja
Kucharski-Ordon Wł.
Kuczyńska Julitta
ks. Kuczyński Stanisław
Kudelski Adam
Kuhnke Irena
Kujawska Anna
Kulczycki Ludwik
Kulesza Adam
Kulikowska Klementyna
Kulmanówna Henryka
Kulwieć Kazimierz
Kulwieciowa Julja
Kurczyńska Janina
Kurmanowa Zofja
dr. Kurzawa August
Kurzyna Marjan
Kuśmierzkiewiczówna B.
Kwast Wiktor
Kwiatkowski Józef
Kwieciński Henryk
Lamparski aJn
Lampe Jadwiga
Lampe Tadeusz
Larys Roman
Lange Władysława
Laskowska-Bochnia W.
Lassand Jadwiga
Lauterbach Alfred
Lech Stanisław
Lechotycka Leonarda
Lechotycki Józef
mjr. Legeżyński Marjan
Lelewska Marja
Leleszówna Helena
Lenartowicz Jan St.

Lenartowiczowa Jadwiga
Lenartowiczówna Zofja
Leoniakowa Jadwiga
Leoniak Marceli
Lewandowska Cecylja
Lerchowa Stefanja
Lesserówna Janina
Leśniak Robert
Leśniowski Kazimierz
Lewandowska Stan.
Lewart-Lewiński Jan
Lewensternowa Zofja
Lewicki Józef
Lewicki Stanisław
Lewitówna Hanna
Limanowska Jadwiga
Lipkówna Bronisława
Lipowska Henryka
Lisik Tomasz
Liszewski Feliks
Litmanowicz Seweryn
Lityńska Marja
Lityński Stefan
Loth Jerzy
Lubczyńska Marja
Lubert Wanda
Lubińska Zofja
Lubowicki Luljusz
Lutostańska Elżbieta
Łaguna Jerzy
Łagunowa Zofja
Łapaczówna Marja
Ławreńczykówna Marja
Łazarowicz Augustyn
Łazowianka Jadwiga
Łazowianka Zofja
Łaczyński Ryszard
Łakcikowska Antonina
Łokuciewski Stefan
Łopatko Stefan
Łopieński Feliks

Łopuska Marja
Łoziński Stanisław
Łubianka Halina
Łukasiewicz Jadwiga
Łukawski Stefan
Łukoska Janina
Łukoska Wanda
Łuszcz Bolesław
Łypacewicz Wacław
Łysakiewiczówna Józefa
Mach Józef
Maciążkiewiczówna F.
Maciejewski Bronisław
Maderski Józef
Madeyowa Janina
Maj Kazimierz
Majewicz Mieczysław E.
Majewska Halina
Majewski Kazimierz
Majewski Zdzisław M.
Majlert Zdzisław
Makarczyk Stefan
Makarewicz Leon
Makowska Helena
Makowska Wanda
Makowski Leon
Makowski Romuald
Malewska Lucyna
Malherbe Józefina
Malinowska Władysława
Maliszewska Irena
Maliszewski Władysław
Małkowski Aleksander
Małkowska Stanisława
Małkowski Stanisław
Manduk Jadwiga
Marcinkowski Zdzisław
Marczewska Aniela
Marendowska Bronisł.
Marsopówna Halina
Marquart Cecylja

Martynowiczówna Wł.
Martynowski Stefan
Marynowska Danuta
Maszki Antoni
Maszki Irena
Maszki Jerzy
Maszki Kazimierz
Matusiński Jerzy
Matuszewska Marja
Matuszewski Jan
Matyszkiewicz Józef
Mecówna Marja
Medyńska Julja
Metaxianowa Felicja
Meyer Franciszek
Miaszkiewiczówna H.
Michalska Aniela
Michalski Jan
Michańska Wiktorja
Mickiewicz Adam Stan.
Mickiewiczowa Iza
Migasiewiczówna Lucyna
Migdałówna Jadwiga
Mierzejewska Marja
Mierzejewski Mikołaj
Mieszkowski Władysł.
Mikołajczyk Eugenjusz
Milewska Jadwiga
Milewska Teodozja
Milewski Jakób
Milewski Jerzy
Miller Stanisław
Minakowski Jan
Minchejmer Ryszard
Miszczak Jan
Moczydłowski Jan
Mokrski Kazimierz
Ks. Morawiński Jan
Morawska Marja
Mordkowicz Jakób
Mościcka Marta

Mościcki Mieczysław
Morawski Edmund
Müller Mieczysław
Muniowska Irena
Muszalska Celina
Mystkowska Zofja
Mystkowski Bohdan
Mystkowski Józef
Mystkowski Paweł
Nadratowska Janina
Najman Jan
Natanson Stanisław
Niemojewski Lech
Niklewska S.
Niklewski Zygmunt
Nirusee Wanda
Nowak Daniel
Nowak Jerzy
Nowakowska Krystyna
Nowakowski Władysław
Nowakowski Teofil
Nowicka Janina
dr. Nowicki Eustachy
Nowiński Stefan
Nożowski Józef
Ojrzynski Antoni
Okolo-Kułak Edmund
Okraszewska Janina
Okulicz Kazimierz
Oleksiński Stefan
Olendzki Aleksander
Olszewicz Waław
Olszewski Bolesław
Olsztyński Wojciech
Opęchowski Edward
Olfierowicz Julja
Oreński Jerzy
dr. Orłowicz Mieczysław
Orłowska Marja
Orzechowska Helena
Orzechowski Bolesław

Osińska Józefa
ks. Osiński Władysław
Ossowski Włodzimierz
Ostrowska Janina
Ostrowski Franciszek
Otwinowski Zdzisław
Oxiński Tomasz
Oczesalska Józefa
Paciorkiewicz Bolesław
Pajewski Zdzisław
ks. Pancer Stanisław
Pankiewiczówna Amelja
Paprocka Matylda
Patkowski Aleksander
Pawińska Jadwiga
Pawlikowski Stanisław
Pawłowska Zofja
dr. Pawłowski Juljan
Pawłowski Romuald
Paszkowska Lucyna
Patzer Jan
Pazura Jan
Pernak Leokadja
Piasecki Ludomir
Piaskowski Roman
Piechotka Kazimierz
Piechowski Michał
Piekara Januara
Piekarska Janina
Piekarska Aleksandra
Pietkiewiczowa Helena
Pietruszyński Józef
Pikowerówna Anna
Pikulska Zofja
Pilewiczówna Władysł.
Pillichowa Wanda
Piotrowski Eugenjusz
Piórecki Bronisław
Piwnicka Jadwiga
Piwnicki Stanisław
Plater-Zyberk Stefan

Plisowski Tadeusz
 Płużycka Jadwiga
 Poborzył Alojzy
 Poddębski Henryk
 Podhorski-Okołów L.
 Podlaski Romuald
 Poiné Stanisława
 Poniatowska Halina
 Popielawski Władysław
 Popielawska Janina
 Popławska Marja
 Porczyński Władysław
 Późniak Jan
 Prauss Kazimierz
 Prauss Marja
 Prażmowska Wanda
 Pręczkowski Władysław
 Pronaszko Stanisław
 Prószyńska Wanda
 Prószyński Konrad
 Prósiecka Jadwiga
 Przedpełski Andrzej
 Przedrzymirski Zygmunt
 Przybylski Władysław
 Przybyłowska Janina R.
 Przybyłowski Romuald
 Pszczołkowski Miecz.
 Pulińska Aniela
 Pułterakowa Marja
 Purzyńska Leokadja
 Puzdrakiewicz Kazimierz
 Pytasz Tomasz
 Rabaszkiewiczówna L.
 Radkowska Janina
 Radlińska Anna
 Radwańska Karolina
 Radwański Mieczysław
 Radziówna Marja
 Rajska Emilja
 Rajski Jan
 Rakowiecki Kazimierz

Rakowska Melanja
 Rakowski Jerzy
 Raniecka Marja
 Rapacka Natalja
 Rastówna Zofja
 Raubał Stanisław
 Raźniewska Janina
 Rądlewska Stefanja
 Reisky Zdzisław
 Rembertowicz Marjan
 Rembowski Władysław
 Rembowski Zygmunt
 dr. Reutt Antoni I
 Reutt Antoni II
 Reuttówna Jadwiga
 Rewska Wanda
 Rewski Zbigniew
 Rękawek Paweł
 Rodziewiczówna Anna
 Rogalski Józef
 Rogiński Władysław
 Romanow Wiktor
 Romejko-Hurko Z.
 Romejko Wanda
 dr. Rosenkranz Achilles
 Rosińska Marja
 Rospendowska Zofja
 Rostkowska Helena
 Rouba Józef
 Rowińska Janina
 Różańska Marja
 Rożycka Zofja
 Rudnicki Aleksander
 Rudnicki Stanisław
 Rudowska Marja
 Rudzińska Aniela
 Rudzki Stefan
 Ruszczycki Witold
 Ruśkiewicz Aleksander
 Rutkowska Aniela
 Rutkowska Marja

Rutta Edward
Rybicka Ewa
Rychłowski Marjan
Ryczywolski Edmund
Rylkówna Marja
Ryng Jan
Ryng Wiktorja
dr. Rząd Antoni
Rządżina Zofja
Rzarszewski Aleksander
ks. Rzewuski Piotr T.
Sabelmanówna Alicja
Sacewiczowa Alina
Sapkiewicz Stefanja
Samsonowicz Jan
Sanderówna Amelja
Sarnecka Stefanja
Sarnecki Aleksander
dr. Sawicka Stanisława
Sawicka Stanisława Julja
Sawicki Ludwik
Sawinicówna Helena
Scheller Waław
Schmolżówna Zofja
Schönfeld Stanisław
Schönwalder Walerja
Semiczek Wiktorja
Siarkowska Melanja
Sempolińska Zofja
Sendys Władysław
Seredyński Romuald
Sicińska Marja
Sieciński Henryk
Sieczkowski Władysław
Siekierski Henryk
Sielska Eugenja
Sierpińska Zofja
Sierzputowska Stanisł.
Sierzputowski Zygmunt
Sigismundówna Henryka
dr. Sinołęcki Robert

Siwak Michał
Skarzyńska Janina
dr. Skiba-Zaborowska M.
Skierczyński Seweryn
Skoczycki Adam
Skonieczny Władysław
Skrobońska Stefanja
Skrodzki Jan
Sławińska Jadwiga
Sławińska Julja
Śmidówna Słara
Smorońska Kazimiera
Smużyńska Amelja
Sobolówna Stanisława
Sobota Feliks
Socharski Stefan
Sokolski Edmund
Sokołowska Marja
Sokołowski Aleksander
Sokołowski Paweł
Sokołowski Władysław
Sołtykiewicz Jan
Sommer Józef
Sonnenfeld Rajmund
Sopoćko Eugenjusz
Sopoćko Janina
Sopoćko Zofja
Sosiński Wojciech
Sosnowski Paweł
Stachowski Leon
Stadnicki Waław
Stajerówna Stefanja
dr. Staniszewski Wł.
dr. Stankiewicz Czesław
Stankiewicz Marja
Stankiewicz Zofja
Stanowski Jerzy
Staszkiwiczówna Marja
Stebłowska Zofja
Steinbok Karol
Stobierska Michalina

Stradomski Wiktor
Strauch Henryk
Strojcecki Stefan
Strojwąg Waclaw
Strubińska Amelja
Strupczewski Władysław
Strzelecki Rudolf
Sukiert-Biedrawina Em.
Suski Juljan
Suszyńska Łucja
Sydów Bronisław Edw.
Szachówna Marja
Szaniawski Bronisław
Szantyrówna Zofja
Szarras Stefan
Szczepanowska Lucyna
Szczepanowska Marja
Szczerbiński Jan St.
Szcucka Eleonora
Szcypiorski Wiesław
Szelażek Eustachy W.
Szenwald Aleksander
Szeronos Jan
Szkaradzińska Al.
Szlamińska Wanda
Szmalcówna Marja
Szmarsel Stefanja
Szmarsłówna Zofja
Szmidecki Wincenty
Szmidt Marja
Sznajder Witold
Szpakowski Jerzy
Szpechtówna Marja
Szpotański Kazimierz
Szrajerówna Halina
Sztajerówna Wł.
Sztejn bokówna Emilja
Szymaniewska Helena
Szymaniewski Marjan
Szymańska Janina
Szymańska Stanisława

Szymański Piotr
Szymkiewiczówna Marja
Szymonik Franciszek
Symonikowa Pelagja
Szyndler Aleksander
Szyndlerówna Jadwiga *owa*
Śledziewski Zygmunt
Ślósarski Michał
Średnicka Kazimiera
Świdarska Janina
Świerczewski Kazimierz
Świeszcz Wiktorja
Świetlicka Janina
Świetlicka Zofja
Święcicka Janina-Marja
Święcka Władysława
Święcik Bolesław *ki*
Świętoński Edward
Świętoński Jan
Świtalska Helena
Tański Stefan
Taranger Louis
Tatarkiewicz Władysław
Thomas Jan
Tołwiński Stanisław
Tomasini Marjan
Tomaszewska Kazimiera
Tomaszewski Leonard
Tomaszewski Waclaw
Tomczak Michał
Tomczycka Apolonja
Tomerski Henryk
Topińska Zofja
Toporska Zofja
Traczykówna Anna
Trąbczyński Ireneusz
Trocka Janina
Trojanowska Marja
Trojanowski Stefan
Trojecka Aleksandra
Trybulska Stefanja

Tryliński Władysław
Turakło Władysława
Turowski Adam
Turowska Aniela
Turowska Emilja
Twardo Stanisław
dr. Tuszowska Helena
Tychnianowiczówna K.
Tymoszukówna St.
dr. Tynelski Stanisław
Tańska Marja
Ulatowski Stefan
Umgelterowa Alina
Urbanowicz Eugenjusz
Uryniecka Wacława
de Valenciennes Janina
Wacławska Julja
Wacławska Wanda
Wadowski Ignacy
Wardaszka Zofja
Warylakowa Irena
Warylak Władysław
Wasniewski Jerzy
Warszaw. T-wo Wiośl.
Watmanowa Zofja
Wąsicka Janina
Wąsowiczowa Janina
Wellisch Leopold
Weinbergerówna Cecylja
Werkenthin Marja
Wernerówna Zofja
Wertensteinówna Marja
Wesołkówna Stanisława
Wesołowski Jerzy
Wężowska Wacława
Wilczak Jerzy
Widychowska Martyna
Wieczyńska Jadwiga
Wielopolska Leokadja
Wielopolski Mieczysław
Wiemann Hermann

Wieniawski Antoni
Więzbięta Alfons
Więzbięta Jadwiga
Wierzejewska Zofja
Wilczyńska Jadwiga
Witold Arnold
Wilkowska Wanda
Wilkowski Zbigniew
Willówna Jadwiga
Wincze Władysław
Winnicka Irena
Winnicki Leonard
Wisznicki Mikołaj
Wiśniewska Albertyna
Wiśniewska Władysława
Wiśniewska Zofja
dr. Wiśniewski Juljusz
Wiśniewski Leon
Wiśniewski Tadeusz
dr. Wiśniowski Tadeusz
Witanowska Jadwiga
Witanowska Stanisława
Witkowska Alicja
Witkowski Władysław
Witort Olgierd
Wittenberg Feliks
Włodarska Zofja
Włodzińska Zofja
Wojciechowska Jadwiga
Wojno Jadwiga
Wojno Kazimierz
Wojno Tadeusz
dr. Wojno Zofja
Wojtulewicz Ireneusz
Wojtulewicz Zdzisław
Wolff Leopold
Wolnikówna Zofja
Wolski Stanisław
dr. Wolski Tadeusz
Wołodkiewicz Wł.
Woydyno Władysław

Woydynowa Zofja	Zawadzka Janina
Woźniakowski Stanisław	Zawadzka-Urniaż Zofja
Wroczyńska Marja	Zawadzki Stanisław
Wróblewska Zofja	Zawadzki Władysław
Wuteska Eugenia	dr. Zawisza W.
Wyczółkowski Hieronim	Zbraniecki Józef
Wyczółkowska Józefa	Zborowska Gabrjela
Wyczółkowski Z. W.	Zieleniewski Bolesław
Wychowski Jerzy	Zielkiewicz Janina
Wysocki Stefan	Ziembińska Leonja
Wysocki Władysław	Ziemkiewicz Romuald
Wyższy Kurs Nauczyc.	Ziomek Teodor
Zaborowska Stanisława	Zwolińska Helena
dr. Zaborski Bohdan	Zygiern-Korn Janusz
Zaczyński Zdzisław	Zygiertówna Henryka
Zaborski Bron. Ksaw.	Żurkowski Filip
Zahorska Emilja	Żurkowski Bernard
Zahorska Wiktorja	Żłobicki Władysław
Zacharjasiewiczówna W.	Żerańska Marja
Zakrzewska Halina	Żeno Władysław
Zakrzewski Marjan	Żemis Stanisław
Zakrzewski Wacław	Żejc Bolesław
Zale Erna	Żakówna Marja
Zarembowicz Eugenjusz	Żajkowska Elżb. Stan.

ODDZIAŁ BIAŁOSTOCKI.

Członków 48, wartość inwentarza 160 zł., książek w bibliotece 40. Oddział zorganizowany w 1922 r., pracował słabo, wznowiony w roku 1926, posiada cztery sekcje: wycieczkową, odczytową, fotograficzną oraz ochrony przyrody i swojszczyzny. Urządzono 2 wycieczki: do Supraśla 17 os. i do Dzikich 24 os. Zarząd odbył 7 posiedzeń. Prezesem jest p. Konst. Kosiński, sekretarzem p. Jadw. Kawikówna.

Członkami są przeważnie nauczyciele, „inni urzędnicy państwowi nie okazują zupełnie zainteresowania się P. T. Kr. i tak w odczytach, jak i w wycieczkach udziału nie biorą”.

Lista Członków.

Barzecki Leon	Kosiński Konstanty
Bednarska Janina	Kumiszczo Irena
Bielawski Andrzej	Krasowski Zenon
Białokoz Waław	Kurowska Wiktorja
Borkowska Zofja	Michalski Waław
Cichoński Piotr	Motoszko Michał
Cichońska Felicja	ks. Mikołajun Edward
Dąbrowski Stanisław	Machay Eugenjusz
Gesnerówna Marja	Motylewski Edward
Gesner Zenon	Nowakowski Edward
Gołębiowska Stanisława	Olszyńska Jadwiga
Gulbińska Stanisława	Piesiecki Boleław
Hepner Karol	Rózycki Zygmunt
Hermanowski Wincenty	Słowikowska Leontyna
Issak Aleksander	Sztachelski Jarosław
Jalyński Jan	Szredzińska Apolonja
Jaroszyńska Marja	Sobolewska Wanda
Karwat Bronisław	Stołecki Waław
Kawikówna Jadwiga	Szpiganowicz Karol
Kawikówna Stefanja	Szmidtówna Zofja
Knaup Jan	Tylmanówna Jadwiga
Knaupówna Stanisława	Woźnicki Włodzimierz
Koskówna Helena	Wróbel Aleksander
Kubikowska Zofja	Zubelewiczówna Jadwiga

ODDZIAŁ BYDGOSKI.

Członków 109, budżet przedstawiony jako saldo 2430 zł. w czym jest zapomoga Magistratu w sumie 2000 na urządzenie schroniska, czego jednak dla braku lokalu nie można było uskutecznić. Prezes p. Red. Konrad Fiedler, sekretarz p. Kazimierz Sommer. Odczytów wygłoszono 16, z czego 4 po za Bydgoszczą. Gościł w Bydgoszczy z odczytem Prezes Oddziału Łowickiego p. Bluhm - Kwiatkowski, zaś p. Red. Fiedler zaproszony był na odczyty do innych Oddziałów. Wycieczek odbyło 5, z czego jedną był raid samochodowy dookoła

Bydgoszczy (Brdujście, Kapuścisko, Fordon, Trzęsacz, Koronowo, Byszewo), dla uczestników Walnego Zjazdu Delegatów Tow. Krajoznawczego. Wzięło udział w wycieczkach 78 osób. 32 wycieczki przybywające zgłosiły się do Oddziału o oprowadzenie. Osób było w nich z górą 900. Swoje cenne zbiory Oddział przekazał Muzeum Miejskiemu, którego był inicjatorem. W Radzie Muzealnej zasiada Prezes Oddziału. Biblioteka liczy 87 książek, pomieszczonych w gimnazjum im. Kopernika. Prezes Oddziału p. Red. Fiedler i czł. Zarządu prof. Mozolewski opracowali przewodnik po Bydgoszczy i okolicy. W miejscowych organizacjach, instytucjach i prasie Oddział prowadzi żywą propagandę idei krajoznawczej. Cały Zarząd składa się z wybitnych ludzi z różnych władz i instytucyj. Prezes jest v. prezesem Rady Miejskiej, inni Członkowie pracują w szkolnictwie, kolejnictwie, bankowości, komunikacji wodnej, stąd stała łączność naszego Oddziału z wszelkimi władzami urzędowymi i społecznymi. Oddział należy do t. zw. „Konferencji Prezesów Tow. Bydgoskich”.

Specjalnie żywo popierana jest praca Kół Krajoznawczych Młodzieży, których jest 3. Przy gimnazjum im. Kopernika, Seminarjum Nauczycielskiem i Szkole Wydziałowej o ogólnej cyfrze członków 120. Koła, a zwłaszcza przy seminarjum, prowadzą owocną pracę etnologiczną, gromadząc podania, opisy zwyczajów i przesądów Kujaw, Krajny i Pomorza. Materiały te są przesyłane Prof. Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie Dr. Fischerowi.

W związku z Powsz. Wyst. Kraj. w Poznaniu Oddział zaproponował Radzie Miejskiej utworzenie schroniska na 200 osób, urządzenie komunikacji autobusowej między Bydgoszczą a Pomorzem, ustalenie nagród za wartościowe wycieczki po okolicy Bydgoszczy, ułatwienie ruchu kolejowego pomiędzy Bydgoszczą a Poznaniem.

Lista Członków.

Ballant Władysław
Ballant Stanisław

Białobrzaska Janina
Biel Szczepan

Bieńkowska Aleksandra
Bilobran Anna
Borecki Marjan
Borucki Kazimierz
Brzeziński Kazimierz
Chruścińska Stanisława
Czajkowska Leona
Czaplicki Michał
Czyńska Marja
Domańska Halina
Dziurla Władysław
Fojer Zbigniew
Fiedler Konrad
Fiedlerowa Małgorzata
Frydrychowicz Zenon
Gentiel-Typenhauer W.
Giżewska Zofja
Glińska Marja
Gliński Jerzy
Gierzyń Narczyk
Głogowski Adam
Gottwald Adam
Gruca Wincenty
Grudziński Franciszek
Hartlebowska Marja
Herdinówna Julja
Herdin Marjan
Huszczówna Zofja
Iwaszkiewicz Mieczysław
Jabłońska Władysława
Jakubiak Antoni
Kasprzycka Ewa
Kasprowicz Stanisław
Kaszubowski Henryk
Kiersnowska Jadwiga
Kiersnowski Marjan
Kowalewski Tadeusz
Kozieł Wiktor
Kiedrowska Jadwiga
Kollet Jan
Laskowski Konstanty
Leśniewski Marjan

Leśniewski Stanisław
Lewińska Marja
Lewiński Feliks
Lewandowski Roman
Łabędziński Stanisław
Łempicka Józefa
Malewski Zygmunt
Mancewicz Wacław
Mazgajowa Kazimierza
Męczykowski Medard
Męczyński Włodzimierz
Majdell Marja
Milchert Józef
Miller Jan
Monowid Ludwik
Mozolewski Józef
Musiał Zygmunt
Niklewski Edward
Niewitecki Stanisław
Patejdl Michał
Panieńkowski Alfred
Panasiewicz Tadeusz
Piechowiak Michał
Petruszek Gustaw
Rejewska Aniela
Rejewska Zofja
Rejewska Łucja
Rochon Ignacy
Rumińska Marja
Rutkowska Alina
Rutkowski Władysław
Ruxówna Anna
Ruxówna Magdalena
Sommer Kazimierz
Sommerowa Józefa
Skalski Witold
Skibiński Karol
Sokołowska Róża
Strehlau Teofil
Strutyńska Halina
Strzelbicki Augustyn
Strzyżowska Marja

Strzyzowski Władysław	Wojucka Marja
Szałajda Bolesław	Wojucki Witalis
Taff Kazimierz	Wolff Józef
Teska Jan	Wystańska Stefanja
Theiss Franciszek	Wystański Czesław
Tychoniewicz Stanisław	Zawitaj Józef
Weimann Narcyz	Zapolski Lucjan
Węglikowska Marja	Zieliński Wincenty
Węglikowska Łucja	Zielonko Bazyli
Wierzbanowska Ewa	Zukowska Marja
Wilczyński Józef	

ODDZIAŁ GRUDZIĄDZKI.

SKŁAD ZARZĄDU.

Prezes	Ks. Łęga Władysław
Wice-Prezes	Major Gąsiorowski
Sekretarz	Kapitan Binder
Skarbniczka	Baczyńska Halina
Członkowie Zarządu:	Ks. Łukasziewicz, Inż. Kiewlicz Nowicki, Osiński Stanisław, Insp. Ossowski, Rektor Tkaczyk.
Komisja Rewizyjna:	Dr. Kazimierz Maj, Major Piątkowski.

Posiedzeń Zarządu w ciągu roku 1928 odbyło się 8.

Członków 46, budżet 3694 zł. 15 gr. Sekcja odcytowa pracowała nader intensywnie, urządzając 27 odczytów w Grudziądzu, Toruniu, Pelpinie, w koszarach 64 p. p. i w Seminarjum Nauczycielskiem. Przy odczytach eksponowano 1036 przezroczy, słuchaczów zgromadzono 4795. Sekcja wycieczkowa urządziła 29 wycieczek dla 1149 osób. Zbiory Oddziału, umieszczone w Muzeum miejskim, zwiedziło 2194 osób. Zbiór przezroczy wynosi 360 szt., a negatywów fotograficznych jest 55, książek, przeważnie regionalnych,

w bibliotece 336, z tego zbioru chętnie korzysta młodzież Kół Krajoznawczych, których jest cztery: w Seminarjum Nauczycielskiem, Gimnazjum Żeńskim, Szkole Handlowej, Szkole Wydziałowej.

Schronisko coraz się ulepsza: inwentarz oceniony jest na 3045 zł. 50 gr. Z noclegów korzystało osób 326. Posiedzeń Zarządu odbyło się 8. Schronisko posiada już na stacji tablicę informacyjną, a w lokalu plan Grudziądza i mapa okolicy. Ze schroniska korzystały pomiędzy innymi odległe wycieczki, jak z Wilna, Tarnopola, Krakowa, Ostrowa Wielkp. i in. Zbiory Muzealne mieszczą się w Muzeum Miejskiem, które jest własnością Tow. Czyt. Lud. Zbiory są rozmieszczone bądź w salach, bądź na korytarzach i klatkach schodowych. W zbiorze przezroczy przeważa prehistorja, której gorąco się poświęca Ks. Prezes Oddziału. Przezrocza z godłem Towarzystwa przygotowano dla Oddziałów w Tucholi, Toruniu, Bydgoszczy i Starogardzie. Do rozwoju schroniska przyczyniła się zapomoga Min. Rob. Publ. w kw. 750 zł. Liczba słuchaczy odczytowych w roku sprawozdawczym zwiększyła się dzięki interesującemu programowi wykładów, których wygłosili: kpt. Binder 10, Ks. Dr. Łęga 5, kpt. Proskurnicki 2, inni prelegenci po 1. Z prelegentów zamiejscowych przemawiali w Grudziądzu p. p. Fiedler z Bydgoszczy, Sukertowa i Janowski z Warszawy. Prezydjum Zarządu obok akcji odczytowej prowadziło też osobiście akcję przewodniczenia wycieczkom: kpt. Binder prowadził 18 wycieczek, Ks. Dr. Łęga 3.

Bardzo ciekawe dane daje zestawienie prac Oddziału za parę lat (1922—1928). Słuchaczów na odczytach było w 1922 r. — 257, w 1925 — 1584, w 1928 — 4795. Uczestników wycieczek: w 1922 — 25, w 1925—157, w 1928 — 1149.

Jest to żywa ilustracja co można zrobić, gdy Zarząd bierze się do pracy z zapałem i poświęceniem, jasna odpowiedź dla Oddziałów, lamentujących na obojętność i brak zainteresowania ogółu.

Lista Członków.

Adam Edmund	ks. Łukasziewicz
Baranowski Edmund	Majowa Zofja
Baczyńska Halina	dr. Maj Kazimierz
Boberska Wanda	Michałowska
Bronikowski Stanisław	Nowicki
Binderowa Jadwiga	Nowicka Marja
Binderówna Ludwika	Ossowski
kapitan Binder Dominik	Oszwałdowska Irena
Chrzanowska Zofja	Osiński Stanisław
Christ Aleksander	Orzechowska Witalisa
Dudzik A.	Oszwałdowska Marja
Düchting Aleksander	Piątkowski
ks. Dembek	Proskurnicka Marja
inż. Domański	Rakiety Julja
Domańska	Ripa inż.
Frendl	Ruciński Jan
Gąsiorowski major	Sąchocka Zofja
ks. Jaranowski	Szpica
Klimek Damazy	prof. Śliwa
Klimkowa	Tkaczyk Jan
inż. Kiewlicz	Witkowski Paweł
Korzeniowski Wacław	Witkowska
ks. Łęga Władysław	Zmurówna Jadwiga

ODDZIAŁ KALISKI.

Członków 111, budżetu nie podano. Zarząd stanowi: prezes St. Bzowski, vice-prezes ks. Sobczyński, skarbnik T. Bobner, sekretarz W. Ruszkowski. Ks. Nieznański, F. Małanowski, Fr. Paluszkiewicz, Z. Hryniewiczówna.

Odczytów urządzono 2, wycieczkę 1. Muzeum, które liczyło 2341 okazów zostało przeniesione do magistratu m. Kalisza.

Wydano komplet 40 pocztówek z widokami Kalisza.

Lista Członków.

Arndtówna Eliza	Błażejewska M.
Bański Jan	Bokowiczowa Emilja
Białobłocka Leontyna	Botner Teodor

Brokmanowa Melanja
 Bronkówna Marja
 Buczkowska Stefanja
 Bzowski Stanisław
 ks. Chaberkowski Stefan
 Chlewska Jadwiga
 Czyżewska Stanisława
 Darewska Bronisława
 Dąbrowianka Jadwiga
 Drüding Helena
 Dunin Piotr
 Dzierżyński Zygmunt
 Fink-Finkowski Leon
 Gałęcki Bronisław
 Garkowski Leopold
 Glinicka Zofja
 Grundtówna Wiktorja
 Gzich Feliks
 Hęrychowa Marja
 Hofman Stefan
 Hryniewicz Helena
 Hryniewicz Zofja
 Jakóbowska Helena
 Jakóbski Stefan
 Janczewski Marjan
 Jankowski Ryszard
 ks. prałat Janowski
 Janowicz Kaz.
 Januszewska Romana
 Jasiński Jan
 Kaczkowska Wł.
 Kaczyńska Izabella
 Kiernożycka Marja
 Kłossowski Włodz.
 Kolebski Albin
 Komza Stanisław
 Kozłowska Ludmiła
 Kozłowski Konstanty
 Kraucki Mieczysław
 Krzysik Stanisław
 Kubik Wiktor

Kuczewski Karol
 Kulawiakówna M.
 Kulwiak Antoni
 Kwiatkowski Włodz.
 Lebrecht Bolesław
 Lidtke Artur
 Łączkowska Felicja
 Łossowska Anna
 Magdzińska Barbara
 Major Józef
 Malakówna Marja
 Mamroth Stefanja
 Mączyńska Marja
 Mączyński Jan
 Michalski Mieczysław
 Michaelis Piotr
 Mikunicki Aleksander
 Mroczkiewiczówna W.
 Mroczkowa Bronisława
 Mroczkowska Jadwiga
 Mazurowa Marja
 Nawrocki Fr.
 Niklewska Marja
 Nowacki Antoni
 Nowicki Jan
 Owocowa Bronisława
 Pacholski Stanisław
 Paluszkiewicz Franciszek
 Paluszkiewiczówna M.
 Paszke Zofja
 Petrykowska Zofja
 Pieczyński Adam
 Podkulińska Zofja
 Przedpeńska Wanda
 Pstrokoński Antoni
 Rachwalska W.
 Rudnicki Jan
 Ruszkowski Wacław
 Ryll Henryk
 Sikorska Emilja
 Skrętny Tadeusz

Sługocki Karol
Stańczak Jan
ks. prałat Sobczyński
Szulcowa Irena
Tarasin Jan
Toplikówna Helena
Wacowska Janina
Walecki Marjan
Wągrowski Leonard
Węgrzyn Wojciech
Woldańska Józefa

Wroniszewska Marja
Wroniszewski Fr.
Wołoszynówna Karolina
Zaranek-Horbowska I.
Zaranek-Horbowski A.
Zeltman Mieczysław
Zieleniewska Zofja
Ziarkiewicz Henryk
Żbikowski Antoni
Żugajewiczówna Marja

ODDZIAŁ KRAKOWSKI.

Członków 80, budżet 5761 zł. 21 gr. Prezesem jest p. Seweryn Udziela, sekretarzem p. Józefa Taborska. Zarząd odbył 7 posiedzeń. Odczytów nie urządzano. Wycieczek kilkanaście (ani ich liczby, ani liczby uczestników sprawozdanie nie podaje). Stale były czynne schroniska w Krakowie i Ojcowie, gdzie zarządzono 6600 noclegów. Schronisko na Wawelu ulepszono, zaprowadzając oświetlenie elektryczne, nowe łóżka i t. p. W schronisku w Ojcowie istnieją pewne tarcia z właścicielem willi „Pod Kometą”, gdzie schronisko było urządzone. Albo więc nastąpi porozumienie, albo też będzie założone inne schronisko. Celem dostarczenia informacji coraz liczniej przybywającym do Ojcowia turystom, wydano przewodnik p. Stączka ze wstępem geologicznym Dr. Medweckiego „Ojców i jego okolica”. Obecnie planowany jest przewodnik po okolicach Krakowa. Utworzono dwie nowe sekcje: Sekcję Kobiet, zorganizowaną przez p. Zarębinę, oraz Sekcję Narciarską, zorganizowaną przez D-ra Medweckiego. Obecnie tworzy się przy Oddziale Akademickie Koło Krajoznawcze. Istniał w Oddziale ożywiony ruch towarzyski, organizowano piątkowe herbatki, których odbyło się 11.

Obok żywej akcji wycieczkowej i wydawniczej największą zasługą Oddziału jest praca na terenie Kół Krajoznawczych Młodzieży, tak znakomicie prowadzona przez p. prof. Węgrzynowicza. W samym Krakowie pracuje tych Kół 10 w sposób bardzo gorliwy i wydajny.

Lista Członków.

Bergrünówna Józefa	Lelek Władysław
Błęszyńska Marja	Lenkowa Aniela
Bobiewicz Juljan	Medwecki Wiktor
Bobkowska Wanda	Medwecka Marja
Bzowski Konstanty	Mikulski Antoni
Cyrankiewicz Józef	Muczkowski Józef
Cyrankiewiczowa Regina	Niemcówna Henryka
Czernik Jan	Nitschówna Alina
Długopolski Andrzej	Ormicki Wiktor
Domagalska Marja	Passendorfer Edward
Dropiowski Tadeusz	Piechnik Józef
Dobrowolska Marja	Piekarska Felicja
Dygał Adam	Ripperówna Katarzyna
Dziama Jan	Romański Bolesław
Fudakowski Józef	Rostafiński Józef
Furmankiewiczówna Kaz.	Sawicki Ludomir
Gadomski Adam	Sawicka Marja
Gawlikówna Antonina	Skępski Bolesław
Gedrykówna Jadwiga	Skwarczkówna Wanda
Grüner Władysław	Schneider Ludwik
Gulba Jan	Smoleński Jerzy
Goetel Walery	Sokołowski Marjan
Hackbeil Marja	Stanisławski Jan
Hajnos Rudolf	Stanisławska Marja
Harrassek Stefan	Stączek Stanisław
Horodyński Zbigniew	Süsser Maurycy
Hrabyk Piotr	Sykutowski Franciszek
Janik Michał	Sykutowska Leokadja
Kałaurówna Stefanja	Szafer Władysław
Kiełpiński Tadeusz	Szamacina Zofja
Konczyńska Wanda	Taborska Józefa
Kopera Feliks	Talko-Hryncewicz
Kopyciński Leon	Tarliński Zygm.
Koziołkowski Marjan	Udziela Syweryn
Knanowska Marja	Udzielanka Wanda
Kuhalski Edward	Węgrzynowicz Leopold
Kubijowicz Włodzim.	Wermutówna Lila
Kuklanka Stefanja	Zarębina Helena
Kulczyńska Zofja	Żurawska Stanisława
Laurynór Stefanja	Żurowski Józef

ODDZIAŁ KUJAWSKI.

Członków 194, budżet 3693 zł. 20 gr. Prezes p. Antoni Olszakowski, sekretarz p. Amelja Zabłocka. Zarząd odbył 15 posiedzeń. Przy Oddziale istnieje Sekcja Regionalna (40 osób), która wydaje czasopismo „Życie Włocławka i okolicy” w 500 egzemplarzach. Odczytów odbyło się 4 przy udziale 680 słuchaczy, wycieczek 6 dla 128 osób, przyjęto i oprowadzono jedną wycieczkę. Muzeum posiada 2000 eksponatów, zwiedziło je 200 osób. W bibliotece jest 250 tomów, z których korzysta młodzież z Kół Krajoznawczych (400 czyt.). Z wydawnictw ukazały się: „Z dawnego Włocławka” p. Arentowicza i „Przemysł Włocławka” D-ra Szeligi. Największą troską Oddziału jest wykończenie gmachu na Muzeum i Dom Krajoznawczy. Na placu udzielonym przez Miasto wzniesiono już mury według projektu p. architekta Narębskiego. Dużo jeszcze wymagać będzie nakładu wykończenie i wewnętrzne urządzenie tak niezbędnej dla Stolicy Kujaw placówki.

Lista Członków.

Aspis Władysława	Brauliński Zygmunt
Arentowicz Zdzisław	Czachorowska Józefa
Andrzejewski Władysław	Ciechanowska Felicja
Barcikowski Aleksander	Ciembroniewicz Józef
Bednarski Edmund	Chrzanowski Adam
Beczkowicz Ewelina	Czerwiński Stefan
Bojańczyk Michał	Ceysinger Jadwiga
Byszewski Antoni	Dowmont Felicja
Byszewski Zygmunt	Dowmont Władysław
Bauer Adela	Dubalski Stefan
Ks. Biskupski Stefan	Dąbrowski Andrzej
Bredsznajder Marjan	Damanns Michał
Brzuski Henryk Ks.	Dębicki Jozef
Błędowski Zygmunt	Dąbrowska Helena
Boye Anna	Fopp Tadeusz
Brodzikowski Stefan	Fabjanowska Marja
Dr. Berg Edward	Fabjanowski Wacław
Białoskurski Wiktor	Fritz Edmund
Bielowski Józef Ks.	Fryde Wacław

Frąckiewicz Wacław
Fürstenwald Ernest
Fiutowski Tadeusz
Gruchalski Stanisław Ks.
Gaworski Edward
Grąbczewski Aleksander
Gutkowski Jan
Gąsiorowski Witold
Gołębiowski Witold
Gołębiowska
Gąszczyński Zygmunt
Guzenda Karol Ks.
Gajzler Czesław
Gajzler Emilja
Gruetzmacher Kazimierz
Grzelachowska Marja
Hornowski Stanisław
Hornowska Marja
Haack Irena
Haack Włodzimierz
Iwaszkiewicz Janina
Irzyłowski Wacław
Iglikowski
Idzikowski Jan
Jaguszewski Kazimierz
Jankowski Józef
Jasińska Marja
Jaensch Bronisław
Kryński Leon
Kłodawski Józef
Kasperkiewicz Karol
Kierśnicka Jadwiga
Kochanowicz Józef
Kowalewski Przemysław
Kowalewska Władysł.
Kossowski Zygmunt
Konieczny Wacław
Konieczkowska Marja
Kowalewska Marja
Kielczewska Marja
Kowalewska Emilja
Kunczyński

Kunka Bolesław Ks.
Kwitlińska Marja
Kwasieborski Jerzy
Krzewski Stanisław
Krupa Franciszek Ks.
Lidwin Ludwik
Leśniewski Apolinary Ks.
Łaszkiewicz Konstancja
Łukszys Piotr
Mikulski Fr. Ks.
Matrasłowa Janina
Makowski Ludwik
Makowska Marja
Mirewicz Stanisław
Mańkiewicz
Mühsam Hugo
Michalski Tadeusz
Michałowski A.
Majczyńska Julja
Majczyńska Helena
Maciejewski Stefan
Mergel Marja
Michler Zygmunt
Mętlewicz Kazimierz
Michalski Nicefor
Majczyński Stanisław
Miklaszewska Marja
Markowski Stanisław
Marjańska Anna
Moldenhawer Józef
Michno Władysław
Mystkowski Witold
Neuman Izydor
Neuman Zygmunt
Nowicki Teodor
Niski Julian
Nell Zygmunt
Owczarek Wojciech Ks.
Olszakowski Antoni
Olszakowska Marja
Olszewski Henryk
Olszewski Piotr

Olszewski Adam	Szajewski Ignacy
Panek Michał	Sprawka Janina
Paszyński Adam	Teodorowski Franciszek
Piasecki Witold	Tomaszewski Wacław
Piasecka Helena	Tomaszewska Irena
Piasecka Józefa	Toporowski Władysław
Piotrowski Stefan	Tomaszewski Jan
Popławski Władysław	Tomaszewska Zofja
Płoski Edmund	Ulanowska Jadwiga
Pachnowski Stefan	Ułasiński Jan
Puławska Idalja	Urbański Jan
Pietrow Roman	Urbańska Zofja
Pruski St. Ks. Kanonik	Włocławskie Tow. Wiośi.
Pańka Jan	Wojciechowska Jadwiga
Piechurski Józef	Wencel Ludwik
Rajca Szymon	Wencel Kazimiera
Rudziński Antoni	Wiśniewski Zygmunt
Rutkowski Aleksander	Wyrzykowska Leokadja
Ryfiński Roman	Wojciechowski Jan
Rapacki Stanisław	Wiśniewski Stanisław
Szeliga Franciszek	Wielomski Władysław
Szelizyna Wanda	Wojsa Stanisław Ks.
Skierkowski Feliks	Winogrodzki Longin
Skierkowska Kazimiera	Wojnarowicz Janina
Szokalski Hipolit	Wydz. Pow. Sejm. Włocł.
Szałwińska Felicja	Wondrausch Bronisław
Szretter Joachim	Zuchmantowicz Felicja
Sendek Edward	Zieliński Franciszek
Slesiński Lambert Ks.	Zielińska Emilja
Sikorski M.	Zytner Mieczysław
Sikorska Halina	Zabierzowski Stanisław
Szczygłowski Adam	Ziniewski Wacław
Staszyński Ludomir	Zabłocka Amelja
Szmidt Józef	Zaleska Zofja
Szmitowa Wanda	Xieżopolski Karol
Szczapiński Wacław	Xieżopolski Mateusz

ODDZIAŁ KUJAW ZACHODNICH.

W Inowrocławiu założony 20 grudnia 1928 roku.
Członków 37. Prezes prof. Jerzy Otto, sekretarz p, Aleksandra Janowska. Działalność swą Oddział rozpoczyna od 1 stycznia 1929 r.

ODDZIAŁ KURPIOWSKI.

Członków 25, budżetu nie podano. Prezes p. Adam Chętnik, sekretarz p. Sabina Mioduszevska. Zarząd odbył posiedzeń 3. Odczytów i pogadanek urządzono 10 dla 280 słuchaczy, wycieczek 3 dla 40 uczestników. W schronisku nocowało osób 50. Biblioteka liczy 600 tomów. Ekspozatów w Muzeum 3000. Majątek własny wynosi 18.000 zł., depozyty w ruchomościach i nieruchomościach 12.000 zł.

Listy członków nie nadesłano.

ODDZIAŁ KUTNOWSKI.

Sprawozdania nie nadesłał. Natomiast wizytacja, odbyta w tym Oddziale przez Członka Rady Głównej p. inż. Antoniego Olszakowskiego podaje: Oddział od 1927 r. prawie przestał istnieć. Zarząd składał się wtedy z 5 osób, z których potem 4 wyjechało z Kutna. Ostatnie Walne Zebranie odbyło się w 1926 r. Następne zebrania nie odbyły się dla braku zainteresowania. Na ostatniem, w czerwcu 1928 r. przyszło 5 osób, które uchwałyły likwidację Oddziału. Prezes Oddziału p. Pałasiński zamierza na jesieni pobudzić Oddział do życia. Przy gimnazjum pracuje Koło Krajoznawcze Młodzieży. Oddział zgromadził kilkadziesiąt zdjęć z miasta i okolicy.

ODDZIAŁ LUBELSKI.

Członków 60, budżet 695 zł. 59 gr. Prezesem jest p. Stefan Uziembło. Urządzono 2 wycieczki. Biblioteka liczy 180 tomów. Koło Krajoznawcze Młodzieży w Seminarjum męskiem w stanie likwidacji, w seminarjum żeńskiem pracuje intensywnie. Oddział prowadzi materiały do przewodnika po Lublinie. Przyjęto 4 wycieczki przybywające, oprowadzały je członkinie Koła Kr. Młodzieży. Zarząd odbył 16 posiedzeń.

Lista Członków.

Arlitewicz Józef
Arnsztejnowa
Biernacka Zofja
Biernacki Mieczysław
Chmielewski Kazimierz
Czarnecka Helena
Czarnecki Władysław
Chamski Edward
Chałubińska Aniela
Dział Stanisław
Fleszarowa Aniela
Garbaczewski Marcin
ks. Gostyński Kazimierz
Jaczewski Kazimierz
Kunicka Józefa
Kocowski Franciszek
Kuczyński Alojzy
Koryzmowa Antonina
Kotliński Florentyn
Klonowiecki Witold
Lübch Sławomir
Lübch Romuald
Łukomski Stefan
Michniowski Michał
Makarewicz Józef
Modczewski Władysław
Moskalewski Feliks
Mazurkiewicz Mieczysław
Mazurkiewicz Józef
Nowiński Zygmunt

Pleszczyński Stanisław
Popiewska Marja
Puternicki Konrad
Popiewska Wanda
Papiewski Franciszek
Radzikowski Stefan
Rzęczyński Edmund
Raczkowski Franciszek
Rostworowski Antoni
Stuliński Ignacy
Skawińska Róża
Santer Tomasz
Schöneich Aleksander
Schatowicz Bolesław
Szczerba Tadeusz
Szanecki Jan
Turczynowicz Jan
Uziembło Stefan
Wierciński Henryk
Wiercińska Wanda
Westfol Karol
Wiśniewska Anna
Wojciechowski Stefan
Wojciechowska
Zembrzuska Marja
Zapasiwiczówna Rom.
Zawistowski Ludwik
Zawistowska Czesława
Zierhofer August

ODDZIAŁ ŁOWICKI.

Członków 50, budżet 4367 zł. 39 gr. Prezes p. Aleksander Bluhm - Kwiatkowski, sekretarz p. Zofja Jaxa - Bykowska. Zarząd odbył 8 posiedzeń. Odczyt odbył się jeden dla członków T. U. R. Koło Krajoznawcze Młodzieży przy Seminarjum Nauczycielskiem pracuje b. intensywnie. Wycieczkę urządzono jedną dla

18 osób. Najżywszą działalność prowadzi Sekcja Muzealna pod wytrawnym kierownictwem p. Anieli Chmielińskiej. Sekcja ta otrzymała zapomogi na prace od Ministerstwa W. R. i O. P., od Sejmiku i Magistratu Łowickiego. Do zbiorów nabyto 281 nowych eksponatów. Staraniem Oddziału wspólnie z miejscowym Kołem, oraz Zarządem Głównym P. M. S. urządzono w Łowiczu, a następnie w Warszawie wystawę etnograficzną. W Łowiczu zwiedziło ją 2137 osób, a w Warszawie 13.846 osób za biletami i 4000 bezpłatnie. Ogółem więc wystawę zwiedziło prawie 20.000 osób. Jest to prawdziwą i wielką zasługą p. Anieli Chmielińskiej, jej to bowiem niespożytą energją, jej wielką znajomością rzeczy i stosunków dała się ta niełatwa impreza zrealizować. Oddział nabył aparat fotograficzny, robi zdjęcia i wyrabia przezrocza. Na wezwanie Rady Głównej o poparcie materialne „Ziemi” pierwszy odezwał się Oddział Łowicki, wyznaczając zapomogę roczną, oraz propagując Ziemię na łamach miejscowego pisma „Łowiczanie”. Brak własnego lokalu i sal na zbiory utrudnia niezmiernie pracę Oddziału. Na uwagę zasługuje zaznaczona w sprawozdaniu wiadomość, że, Członkowie opłacają składki regularnie.

Lista Członków.

Andrzejewski Feliks	Gołębiowska Adela
Bacia Kazimierz	Gołębiowski Leon
Balcer Emil	Górecka Józefa
Balcerowa Jadwiga	Jaxa-Bykowska Zofja
Bluhm-Kwiatkowska Ir.	Kalinowska Eugenja
Bluhm-Kwiatkowski Al.	Kączkowski Mieczysław
Bronikowska Bronisława	Kleina Stanisław
Bukowska Łucja	Kuplicki Stanisław Ks.
Bukowski Józef	Kolaszyński Eugenjusz
Chmielińska Aniela	Łagowska Władysława
Dąbrowska Janina	Łagowski Bronisław
Diehl Jan	Maciejko Karol
Dietrichowa Helena	Markiewicz Roman
Drogoszevska Józefa	Miecznikowski Leon
Drożdżewski Stanisław	Mszczonowski Miecz.
Gierasiewicz Juljusz	Nowakowski Edward

Perzyna Antoni
Pacho Dominik
Papiński Jan
Poczyński Stanisław
Parysowa Stanisława
Rembowska Józefa
Rybacki Karol
Szajdingowa Marja
Stankiewicz Florjan

Stępowski Ks. pr.
Stępniewska Anna
Seweryn Stanisław
Stanio Władysław
Skoczeń Franciszek
Trawińska Kamila
Tarczyński Marjan
Wilkoszewski Stanisław
Wardyńska Marja

ODDZIAŁ ŁÓDZKI.

Członków 289. Budżet 5264 zł. 35 gr. Prezes p. Mecenias J. Adamowicz, sekretarz p. Bol. Daberhut. Sekcję odczytową prowadzi p. Edm. Jasiński, Sekcję wycieczkową p. Kar. Szydorczyk. Odczytów odbyło się 5 przy 175 słuchaczach, jeden tylko odczyt wygłosił prelegent miejscowy, a mianowicie p. prof. Z. Lorentz, inne zaś — przybyli goście. Sekcja wycieczkowa urządziła 9 wycieczek dla 198 uczestników. Niektóre wycieczki urządzano wspólnie z Oddziałem Warszawskim. Wycieczka do Błękitnych źródeł na Brzostówce pod Tomaszowem Mazowieckim w dniu 22 lipca 1928 r. była dwóchsetną wycieczką Oddziału Łódzkiego. Wartość majątku Oddziału (książki, przezroczka, latarnia projekcyjna, mikroskop i umeblowanie z 4 pokoiów) obliczona na 9.270 zł. 40 gr. Zarząd odbył 10 posiedzeń.

Lista Członków.

Adamowicz Józef
Adamowiczowa Józefa
Albrecht Zygmunt
Bałaziński Stanisław
Barciński Marcełi
Barczyńska Zofja
Barski Mieczysław
Bartoszewicz Michał
Benedek Bolesław
Bereskin Henryk
Bielikiewiczówna R.
Biernacka Janina

Bigalke Jan
Biwan Edmund
Bogdanowicz Marjan
Bok Lechosław
Bolkowska Gustawa
Borkowska Marja
Borkowski Karol
Bratkowska Anna
Bruździńska Sabina
Bruździński Bolesław
Brzezińska Marta
Brzeziński R.

Brzozowski Julian	Gołkont Jan
Brzozowski Kazimierz	Gorczykowska Lucyna
Bursze Henryk	Gorczykowski Piotr
Bursze Stefan	Greenwood Fred
Bursze Zofja	Grzelczak Antoni
Bzowski K.	Gundlach Stanisław
Cerntówna Eugenja	Gutekunst Teodor
Cerntówna Irena	Habrowska Stanisława
Chądyńska Stefanja	Handkówna Jadwiga
Chodkowski Stanisław	Haraszówna Irena
Cholewicka Helena	Haupt Władysław
Ciaś Józef	Heiman A.
Cichocki Bronisław	Heiman Edward
Czeraszkiwiczowa J.	Hermanówna Janina
Czeraszkiwicz Janina	Hirsekorn Z.
Daberhut Bolesław	Idźkowski Antoni
Danielecka Aleks.	Iwańska Zenona
Dąbrowska Anna	Izydorczyk Antoni
Dąbrowski Czesław	Izydorczykowa Jadwiga
Domaniewska Halina	Izydorczyk Karol
Dura Marjan	Iżycki Stanisław
Dzięgielewska Marja	Jarmolińska Helena
Dzidkowski Józef	Jarmoliński Szymon
Ereciński Wacław	Jarociński K.
Ferens Adam	Jaroszyńska B.
Fiedler Zygmunt	Jaroszyński St.
Filipowicz Tadeusz	Jarzębowska Zofja
Fischofowa Lucyna	Jarzębowski Juljusz
Fiszler Edward	Jurczyński Juljusz
Fotygo Zofja	Juszkiewicz Wanda
Frede Adolf	Juszkiewicz A.
Frycze Zygmunt	Kaczanowski Jan
Gabler Bolesław	Kajzer Natalja
Gablerowa Ludwika	Kajzer Roman
Gabrysiewicz Artur	Kaliśz Ludwik
Gajowa Walentyna	Kałużewski Józef
Gatke Wilhelm	Kałużny Władysław
Gaux Eugenja	Kamieniobrodzki M.
Gertner Karol	Kamiński Zygmunt
Giełdzińska Halina	Kantorowiczówna St.
Giełdzińska Helena	Kaczyński Czesław
Goldenberg A.	Kawecki Konstanty

Kepsz Eugenjusz
Kernbaum Stanisław
Kiedrowska Irena
Kierzkowski Kwiryn
Kieszniwski Stanisław
Klein Roman
Klijanowiczówna Br.
Kłozówna Alma
Kłozówna Elza
Kłupiński Stanisław
Kłosowiczówna M.
Kokeli Tadeusz
Kone Marjan
Konic Józef
Konicówna St.
Konzon Teofil
Kopczyńska Dyoniza
Kopczyńska Marja
Kopczyński St.
Kopelowicz Hanna
Koper Roman
Koperska Janina
Kosiński Józef
Kossakowska Helena
Kotkowski Bolesław
Kowalczyk Ludwik
Kowalewski Wacław
Kozanecki Jan
Kozłowski Bruno
Kozłowska Janina
Kozłowska Władysława
Kuczyński A.
Kuhnowa Irena
Kunertówna Józefa
Kürbitz Rudolf
Kurczewska Helena
Kurella Marja
Kutyłowski Wacław
Lenartowicz Fr.
Libera Marja
Lindner Antoni
Lipowski Władysław

Lisiecki Antoni
Lisiecki Wacław
Loba Stanisław
Lupińska Marja
Lutrosiński A.
Łabodzina Bronisława
Ładzina Wanda
Łuczak Władysław
Łuczowska Helena
Łukasiewiczowa Eugenja
Łukomski Stanisław
Maciejewski Jerzy
Maciejewski Konrad
Macińska Jadwiga
Maciński Paweł
Mackiewicz Witold
Maissnerówna Ema
Majorowska Helena
Mańko St.
Martinówna Lucyna
May-Majewska Wacława
Małzowna Olga
Mazulski Bronisław
Merle Ludwika
Michalska Zofja
Michałowski Antoni
Mierzwiakówna W.
Miks Paweł
Mirówna Emma
Miszewski Stanisław
Mittelstaedt Edward
Moczulski Br.
Mogilnicki Tadeusz
Musiatowiczowa Zofja
Muznerowski Andrzej
Nalepińska Marja
Nikołajczykowa
Nowosadówna Aniela
Nusbaumowa Gera
Oberfeld Roman
Olbromska St. Br.
Olszewski Marjan

Ostrowska Irena
Ostrowska Janina
Ostrowska Waława
Ostrowski Henryk
Ostrowski Mieczysław
Owsiany Władysław
Pałaszewski Fr.
Pałkowska Irena
Papuziński Stanisław
Pasierb Franciszek
Pestkowski K.
Petrykowski Władysław
Pętkowska Jadwiga
Pętkowska Zofja
Pfeiffer Józef
Pfeiffer Lucja
Pfeiffer Władysław
Piaskowski Walenty
Piątczakówna Helena
Pilichowski Antoni
Pilichowski Franciszek
Pilichowski Stanisław
Piotrowska Marja
Podczaska Zenobja
Pogonowski Józef
Polakowski Włodzimierz
Preś Kazimierz
Pruski Henryk
Pryszewiczówna Janina
Przedpełski Stefan
Przedzińska Cecylja
Przybyszewski Czesław
Radke Ludwik
Rau Helena
Rau Zygmunt
Repsz Eugenjusz
Rodiczewowa Irena
Rokicka Helena
Rosicki Bolesław
Rosiński Józef
Roszak Kazimierz
Rothertówna Helena

Rowiński Jan
Rowiński Waław
Rybakówna Marja
Rychterówna Izabela
Sawicka Janina
Sikorska Aurelja
Sikorski Edward
Skalski Stanisław
Snajówna Jadwiga
Sniegocki Mieczysław
Staliński Leon
Starzyńska Zofja
Stebelski Kazimierz
Stępowska Wanda
Suchecka Marja
Świątkowski Waław
Szubert Edgar
Szczepański Jan
Szeffer Oskar
Szulborski Tadeusz
Szulc Gustaw
Szulczyńska Marja
Szymański Apolonjusz
Szymański Zygmunt
Szwalm Bronisław
Taler Emil
Tomaszewska Matylda
Tomaszewski Kazimierz
Trojanowski Eugenjusz
Trybura Stefan
Tuczyńska Hanna
Wagner Edward
Wagnerowa Wiktorowa
Wajnert Tadeusz
Waltratus Jan
Wasilewski Sfanisław
Wąsowska Marja
Wegner Marja
Weilówna Janina
Wendt Herman
Wendt Janina
Weyer Stanisław

Wisławski Tadeusz	Zajkowski Wacław
Wiśniewski Konstanty	Zaleski Karol
Wójcicka Janina	Zarzycka Eugenja
Wróblewski Adam	Zarzycki Mieczysław
Wrzesińska Marja	Zawadzka Jadwiga
Wścieklica Władysław	Zejda Eugenjusz
Zaborski Mieczysław	Zelazowski Antoni

ODDZIAŁ MORSKI W GDYNI.

Członków 81, budżetu nie podano. Prezesem jest p. inż. Wacław Głogowski. Zebrań odbyło się 4, wygłoszono jeden odczyt, prelegentem był p. Prezes Oddziału. Odbyto 2 wycieczki dla 21 osób, pod przewodnictwem p. inż. Głogowskiego. Ułatwiono zwiedzenie Gdyni 2 wycieczkom (Harcerki z Warszawy i nasz Oddział Kujawski) z 37 osób. Oddział zapoczątkował 9 gniazd krajoznawczych: w Gdańsku, Orłowie, Oksywiu, Rumji, Kosakowie, Obłuzu, Wejherowie, Pucku i Helu. Na prośbę Rady Głównej p. Prezes Oddziału został mianowany Członkiem Międzyministerjalnej Komisji Rozbudowy Wybrzeża. Oddział przekazał 32 egz. wydawnictw Towarzystwa Gimnazjum w Gdyni.

Lista Członków.

Abraham Józef	Fittkau Edmund, ks.
Barański Kazimierz	Frydrychowicz Jerzy
Bielawski Kazimierz, dr.	Gaweł Bronisław
Bramiński Tadeusz	Głowczewski Józef
Błęński Teofil	Gronek Jan
Bochiński Teofil	Głogowska Aniela, (ś. p.)
Broszkiewicz Henryk	Głogowski Wacław, inż
Chmielewski Alfons	Górska Anna
Czaplicki Henryk, inż.	Górski Teodor
Daniłłowicz Pomman Z.	Grubówna Agnieszka
Daroń Karol	Gruba Jan
Deskowski Brunon	Grzegowski Franciszek
Dulny Bernard	Grzegowska Marta

Hryniewiecki Antoni
Kamrowska Elżbieta
Kamrowski Jan
Krzemieniewski Ewert H.
Krzemieniewska Ewert M.
Kaszubowski Alojzy, ks.
Kotula Władysław
Korda Wojciech
Kopicki Jan
Lamparski Władysław, ks.
Linke Franciszek
Lipski Bolesław
Małecki Antoni
Martens Adolf
Miotkowa Janina
Miotk Teodor
Maciejewski Antoni
Maciejewska Józefa
Miegoń Władysław, ks.
Nieckówna Marja
Niemierkiewicz
Orzełówna Agnieszka
Ogrodowski Mieczysław
Plichta Augustyn
Pikuziński Władysław
Przewoski Klemens, ks.
Paczulówna Bronisława
Poznański Józef

Radtkówna Jadwiga
Radtko Jan
Radtkówna Waleska
Rajchlowa Marja
Raatz Bronisław
Roszczynialski Edm., ks.
Roszczynialski Wiktor
Rummel Juljan
Skowroński Bronisław
Skwiercz Józef August
Siekierzyński Ferdynand
Skwierczówna Elżbieta
Staniszewski Władysław
Szponar Stanisław
Turzyńska Janina
Turzyński Teodor, ks.
Voigt Elżbieta
Voigt Józef
Wawrzyniak Henryk
Wejers Waclaw
Willmowa Franciszka
Willma Franciszek
Wojewski Wiktor
Wiśniewski Ludwik
Wojkiewicz Roman
Zegarski Teofil
Zaleski Władysław

ODDZIAŁ NOWOGRÓDZKI.

Członków 74. Budżet 9.427 zł. 16 gr.

Zarząd stanowią: prezes — wojewoda Zygmunt Beczkowicz. V-prezes — Marjan Parfjanowicz. Sekretarz — inż. Józef Zmigrodzki. Zastępca sekretarza — Zbigniew Cis-Bankiewicz. Skarbnik — Janina Nekanda-Trepka. Członkowie — pp.: Wanda Frydrychsowa, inż. Ernest Fryzendorf, Karol Karpowicz, Józef Puzynowski, Adolf Rogalewicz.

Oddział prowadzi schronisko nad Świtezią, w któ-

rym od 25-go maja do 26-go lipca przenocowało 20 wycieczek — 591 osób. Urządzono 2 odczyty dla 500 słuchaczy.

Lista członków:

Beczkowicz Zygmunt	Nowacki Stanisław
Bekker Aleksander	Partykówna Marja
Bekkerowa Wanda	Parfjanowicz Marjan
Bochwic Lucjan	Paderewski Leon
Bogatkowski Henryk	Pietraszkiewicz Wacł.
Bokunowa Helena	Pietkiewicz Leon
Brochocki Stanisław	Piotrowska Marja
Bronowska Marja	Piotrowski Józef
Brzozowski Adolf	Piotrowski Mieczysław
Bukraba Kazimierz	Puszkarski Jan
Bułhakowa Anna	Puzynowski Józef
Cis-Bankiewicz Zbigniew	Pohl Kazimierz
Czczott Stefan	Rogalewicz Adolf
Daniewko Bolesław	Roszkowski Aleksander
Ejsensztadt Lejba	Rubinowski Jefim
Frydrychs Edward	Skibiński Jan
Frydrychsowa Wanda	Smolski Wincenty inż.
Fryzendorf Ernest	Sroka Wilhelm
Gąsiorowska Katarzyna	Stiasny Leopold
Hermanówna Anna	Stolle Bronisław
Howorko Aleksander	Stolle Feliks
Hryniewski Jerzy	Szpilewska Janina
Jacynic Władysław	Sztryński Mojżesz
Jarecki Stanisław	Szymanowski Miecz.
Jeśman Eugenjusz	Tarnogórski Juljan
Jundził Stanisław	Terajewicz Albin
Karpowicz Karol	Terajewicz Wincenty
Karpowicz Wojciech	Weingarten Józef
Konstantynowski W.	Wierzbowska Marja
Korzeniowski Felicjan	Wojtowicz Jan
Kulwiec Antoni	Woronowicz Wiktor
Lech Roman	Zienkiewicz Wiktor
Łoziński Karol	Zagiell-Bartoszewicz
Mackiewicz Walerjan	Zdan Aleksander
Mazuro Nina	Zdzarski Wacław
Mikołowiczowa Emilja	Zmigrodzki Józef
Mücke Eugenjusz	Żywicki Otton

ODDZIAŁ OLKUSKI.

Członków 48, budżetu nie podano. Prezes p. dyr. Wł. Dubaj, sekretarz p. Reg. Tańkowska. Zarząd odbył 6 zebrań. Biblioteka posiada 100 tomów, muzeum 1000 okazów. Oddział stale utrzymuje schronisko w Pieskowej Skale w willi p. Marszałkowej w pobliżu zamku. Ze schroniska korzystało 20 wycieczek. Od kwietnia czynne będzie schronisko w Olkuszu w pobliżu stacji. Oddział zamierza opracować monografię powiatu. Listy członków nie nadesłano.

ODDZIAŁ OSTROWIECKI.

Członków 99, budżet 2281 zł. 83 gr., w czym za-
pomogi: Zakładów Ostrowieckich 500 zł., Miasta
Ostrowca 125, p. Dyrektora Karszo-Siedleckiego 100
i p. Dyrektora Zalewskiego 100. Prezesem jest p. Mie-
czysław Radwan, sekretarzem p. Tadeusz Rekiwicz.
Posiedzeń Zarządu odbyło się 12. Oddział gromadzi
zbiory geologiczne i archeologiczne. Zbiory te są
bardzo skrupulatnie inwentaryzowane. Z inicjatywy
prof. Jana Samsonowicza Oddział zaopiekował się nie-
zwykłym zabytkiem: przedhistorycznymi kopalniami
krzemienia w bliskości Ostrowca. Dzięki zabiegom Od-
działu kopalnie te są dzisiaj wzięte pod opiekę Pań-
stwowego Grona Konserwatorów Zab. Przedhistor.,
a prace konserwatorskie p. S. Krukowskiego dowiodły
niezwykłego znaczenia tego stanowiska. Oddział po-
siada bogate zbiory fotograficzne, które dostały Dyplom
Uznania na Targach Wschodnich, potem były ekspozy-
nowane w Lublinie, Kołomyi, Stanisławowie, Tarnopolu.
Obesłano też Zjazd Nauczycieli Geografii we Lwowie,
a mają być wysłane na wystawę wojewódzką do Kielc.
Zbiory liczą 2000 szt.

Odczytów urządzono 2 przy 165 słuchaczach, wy-
cieczek odbyło się 13 przy udziale 55 uczestników.
Okazywano też pomoc wycieczkom przybywającym,
dostarczając 180 noclegów i utworzono poradnię kra-
joznawczą. Łącznie z Oddziałem Kieleckim opracowa-
no szlaki turystyczne Świętokrzyskie, które teraz na te-

renie są wytyczane i wyznaczane. Od strony Ostrowca jest wytyczny szlak Ostrowiec—Nowa Słupia.

Biblioteka liczy 180 tytułów. Oddział wydał serję odkrytek, a obecnie przystąpił do opracowania monografji Ostrowca. Oddział korzysta z poparcia materialnego Wojewódzkiej Komisji Turystycznej i Magistratu miasta Ostrowca. Przy Seminarjum Nauczycielskiem powstało Koło Krajoznawcze Młodzieży, któremu Zarząd Oddziału dopomógł do nabycia aparatu fotograficznego.

Lista Członków.

A ustówna Michalina	K omornicki Adam
B ratkowska Zofja	K aifasz Jan
B ratkowski Szczepan	K arszo-Siedlewski Tad.
B ratkowski Stanisław	K ulesza Jan
B zowska Marja	K oziarska Bronisława
B urda Kazimierz	K aukas Stefan
B rzeziński Stanisław	K awiński Stanisław
C hachulski Antoni	K oziarski Henryk
C zarnocki Olgierd	K łosiński Teofil
D ąbkowski Aleksander	K awwa Mieczysław
D owbor Władysław	Ł azarczyk Antoni
D ąbrowski Wacław	M altze Wilhelm
F abiszewski Wiktor	M ieczyńska Zofja
F astyn Ignacy	M ieczyński Władysław
G uzera Henryk	M akarewicz Stanisław
G allot Roman	M akarewiczówna Walerja
G ierdziejewski Wacław	M rozowski Marjan
G ünter Karol	M rozowski Adam
H egnerówna Marja	M atejko Piotr
H oyer Henryk	M anowski Władysław
I zdebski Stanisław	N ossek Jan Zygmunt
J anicka Zofja	O stand Mieczysław
J asłan Władysław	P acowa Zofja
J anicki Wojciech	P omykańska Zofja
J ezewski Stanisław	P auli Edward
J arkowski Jan	P odhorski-Okołów Cz.
J ezowska Zofja	R urański Stanisław
J arosiński Janusz	R adwan Mieczysław
J arosińska Zofja	R ekwirowicz Tadeusz

Rostowski Franciszek
Romiszewska M.
Romiszewski Wilhelm
Radwanowa Stanisława
Rekwirowiczowa Sabina
Radzyńska Apolonja
Szymańska Wiktorja
Szymański Jan
Szafrąński Stanisław
Szyfman Mieczysław
Stefański Wiktor
Steigerwald Adolf
Saski Stanisław
Siemiątkowski Stefan
Sikorski Wiktor
Saski Wiktor
Saska Zofja
Szemraj Ludwik
Słotwiński Franciszek
Synoradzka Zofja
Szykowski Stanisław

Stempurski Karol
Świda Stefan
Śmigieński Józef
Świdwińska Helena
Traczewska Józefa
Wesseli Witold
Weinberger Władysław
Wydrychewicz Irena
Wiącek Władysław
Wardyńska Wanda
Wardyński Adam
Zającozna Eugenja
Zalewski Andrzej
Zalewski Alfons
Zuzga Kazimierz
Żuchiewicz Marjan
Żurawski Stefan
Żakowska Maryla
Żukowski Stanisław
Żakowska Zofja

ODDZIAŁ W PAWŁOWIE NA ŚLĄSKU.

Członków 35, budżet 796 zł., Zarząd odbył posiedzeń 7. Prezes p. Józef Wiaterek. Sekretarz p. Rajca Franciszek. Oddział posiada własny aparat projekcyjny, 400 obrazów i urządza z tem wykłady. Wycieczek urządzono 5 dla 30 uczestników. Stosunek do urzędów i instytucyj dobry. Na wydawanie Ziemi wyznaczono zapomogę 50 zł. Rozwinięte jest życie towarzyskie: urządzono zabawę jesienną, przedstawienie, bal maskowy.

Lista Członków.

Brzoza Ryszard
Buczyk Hubert
Copik Alfons
Copik Edward

Grzywok Wilhelm
Grzesiokówna Klara
Grzegorzycza Emil
Grzywok Henryk

Jonecko Józef
Kruziel Stefan
Kaczmarek Franciszek
Krenciszek Alfons
Krzisteczko Jerzy
Krzikalski Józef
Krziteczko Edmund
Młynek Józef
Müllerówna Marja
Nowara Maks
Nowarowa Marja
Opiełka Henryk
Opielkówna Magda
Opielkówna Bronisława

Pospiech Ryszard
Piguła Florjan
Rajca Franciszek
Szendzielorz Jan
Szymczyk Ludwik
Stanienda Emanuel
Stanienda Józef
Szindler Alfons
Skworc Jerzy
Sacheracki Wilhelm
Sokoł Jan
Wilde Engelbert
Wiaterek Józef

ODDZIAŁ W PIASKACH LUBELSKICH.

Członków 28, budżet 96 zł. Prezes p. Matyaszewski Władysław, sekretarz p. Florentyn Kotliński. Zarząd odbył 7 posiedzeń. Urządzono 4 odczyty przy 210 słuchaczach, 2 wycieczki dla 88 osób. W bibliotece jest 60 książek. Przy szkole istnieje Koło Krajoznawcze Młodzieży, wydające piśmko i gromadzące zbiory. Oddział gromadzi materiały do monografji miasteczka. Roztacza opiekę nad zabytkami przyrody. Zabezpieczono od zniszczenia starodawną lipę w Śiedliszczkach.

Lista Członków.

Dziok Józef
Dudek Stanisław
Hempel Jan
Kotliński Florentyn
Kotlińska Janina
Kozak Gustaw
Karwacki Józef
Matyaszewski Władysław
Matyaszewska Marja
Marczewska Marja
Marciniak Stefan

Mastalerz Stanisław
Marczak Jan
Mazurkiewicz Adam
Myśliwiec Franciszek
Podsiadły Stanisław
Rybicki Stanisław
Skrzeczewski Jan
Szaniawski Antoni
Szewro Jan
Wnuk Jan
Wnuk Karol

Wędrowska Emilja
Wroński Kazimierz
Wieczorowski Stanisław

Woźniak Stanisław
Wącholski Piotr
Wodziński Józef

ODDZIAŁ PIŃSKI.

Przychód w roku 1928 — 1412 zł. 56 gr. — rozchód — 1292 zł. 33 gr. Wycieczek urządzono w r. 1928 trzy: do wsi Horodyszna w ilości 66 uczestników, do wsi Kuradowo w ilości 75 uczestników i do wsi Te-rebnia w ilości 58 osób. Wycieczki prowadził prezes Zarządu p. Morgenteler. Przyjmowano wycieczkę w ilości 24 osób z seminarjum nauczycielskiego w Mogilnicy.

Muzeum liczy 268 eksponatów — dla publiczności podobnie jak biblioteka, licząca 162 tomów, nieotwarta. Oddział wydał broszurę p. t. „Pińsk i jego okolica” i ma w opracowaniu „Zarys historyczny pow. Pińskiego”. Liczba członków Zarządu 9. Posiedzeń odbył Zarząd 9. Liczby i listy członków nie nadesłał.

ODDZIAŁ PIOTRKOWSKI.

Członków 256, budżet 4.323 zł. 93 gr. Majątek muzeum bardzo znaczny. Lokal w b. zamku królewskim, odnowionym staraniem Oddziału pod kierownictwem p. inż. Fr. Hilchena według wskazówek Urzędu Konserwatorskiego. Na roboty koło naprawy zamku wydano 2246 zł. 52 gr. Z powodu robót konserwatorskich muzeum rzadko było otwierane dla publiczności. Zwiedziło zbioru 450 osób, a wśród nich prof. Uniw. w Zagrzebiu Fr. Plesic, oraz p. Minister Składkowski z małżonką i świta. P. Minister złożył 500 zł. na potrzeby Towarzystwa. Za tę kwotę nabyto do zamku 2 kolumny z zelejowskich kopalń marmuru, a ofiarowane niegdyś Staszicowi przez górników. Za bezcen nabyto w Tarnopolu do muzeum kopję z 17 wieku wszystkich przywilejów sulejowskich, sporządzoną w 1618 r. przez opata Ottona Schenkinga. Ciekawe materiały ofiarował do muzeum p. sędzia Lermontow, bo listy Fryder. ks. Kur-

landji i przywilej Augusta II, sztandar powstańców z 1863 r. zabezpieczono i utrwalono. Zbiory przyrodnicze porządkował dr. Witold R. Witanowski. 20 przekrojów drzew polskich ofiarował p. A. Boglewski, inspektor lasów państwowych. Staraniem Oddziału wzniesiono na cmentarzu pomnik powstańcom z 1863 roku.

Odczytów urządzono 2, wycieczkę jedną do Białowieży. Prezesem Oddziału jest p. Michał R. Witanowski, sekretarzem p. Helena Jaroszevska.

Zebrań Zarządu odbyło się 2. Interesując się ochroną przyrody, zamierza Oddział zorganizować na ten rok serję wykładów p. Czesława Otrębskiego o ochronie przyrody. Najbardziej zniszczoną frontową zachodnią ścianę zamku odremontowano, a przy okładaniu poziemia granitem znaleziono 2 stare okienka piwniczne, do których warsztat p. Stulczyka wykonał artystyczne kraty według wzoru p. inż. Hilchena. Ekspedycja Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej pod kierownictwem asystenta p. Karczewskiego poczyniła wymiary i szczegółowe plany zamku. Tenże Wydział opracował stary plan Piotrkowa ze zbiorów Muzeum. Do Muzeum przybyło dużo darów i to b. cennych: ks. Prałat Szabelski ofiarował posążek N. M. P. znaleziony na strychu starego budynku poklasztornego, p. poseł T. Jemielewski dobrze zachowany mundur I pułku ułanów Beliny, nadto napłynęły nunizmaty, rzeźby i in. Młodzież harcerska pod kierownictwem p. Jastrzębskiego katalogowała bibliotekę na zamku. Ze zbiorów przezroczy Oddziału korzystały nietylko szkoły piotrkowskie, lecz i okoliczne, jak w Tomaszowie i Wolbromiu, a nawet przezrocza te wysyłane były do Trok.

Lista Członków.

Barcikowski B.
Bassendowska Janina
Bieńkowski Jan
Bieńkowska Józefa
Bieganski Eugenjusz
Byczkowski Marjan
Budzyński Kazimierz

Brauliński Franciszek
Banaszewski Zygmunt
Banaszewska Felicja
Bentkowski Władysław
Badek Antoni
Bronikowski Stanisław
Bronikowska Stefanja

Brzoskówna Sabina
Brzoskowa Henryka
Bartenbachowa Wanda
Bobiński Karol
Bobińska Stanisława
Bobińska Jadwiga
Bukarowicz Jan
Brandys Antoni
Bald Adam
Borczyk Piotr
Burakowski Mikołaj
Boras Ignacy
Borasowa Zofja
Baldowa Anna
Czerwińska Irena
Czerwińska Stefanja
Ćwikliński Wacław
Cieszkowski Henryk
Celejowski Jan
Cwilongowa Marja
Dobrzański Tadeusz
Dratwina Kazimiera
Domańska Kazimiera
Dyamentowska Bronisł.
Dlouhowa Janina
Dakowski Walerjan
Eljaszewiczówna Marja
Falkowska Kazimiera
Fabiszewski Mieczysław
Futyma Bolesław
Flakiewiczówna Walent.
Flakiewiczowa Marja
Fiszerowa Czesława
Gerberowa Anna
Glasser Jan
Górzyński Teodor
Grabowski Juljan
Grabowska Wanda
Górski Feliks
Górski Antoni
Grabowski Czesław
Gnoińska Stanisława

Górzyński Stefan
Hartman Gustaw
Hilchen Franciszek
Hilchen Helena
Helwigowa Bronisława
Hołujaska Józefa
Izdebski Henryk
Januszówna Emma
Jaroszevska Halina
Jaroszevska Stanisława
Jursz Władysław
Jursz Aleksandra
Jeż Stefan
Jeżowa Jadwiga
Jeliński ks. Franciszek
Janiszewski Bolesław
Justyna Wincenty
Janczak Roman
Jelnicki Stefan
Jankiewicz Ignacy
Jastrzębski Henryk
Jacobi ks. Franciszek
Kowalewski Karol
Kańska Eugenia
Kowalska Anna
Kowalczewski Wacław
Koleczko Walenty
Karbowski Józef
Karbowska Janina
Kępiński Felicjan
Kępińska Stefanja
Kępiński Stefan
Konarzewski Henryk
Kopydłowski Leonard
Klewitzówna Konstancja
Krajewski Wacław
Krajewski Stefan
Krajewska Halina
Kubiński Jan
Kubik Konstanty
Kokczyński Tadeusz
Krukowski Stefan

Krysiak Władysław
 Krogulski Wacław
 Krasoń Józef
 Krasoniowa Janina
 Karwowski Stanisław
 Kociszewska Zofja
 Kociszewski Emil
 Kossakowski Juljan
 Kapliński Bronisław
 Klepaczek Stefan
 Kulawińska Teodozja
 Kbos Henryk
 Kolasińska Halina
 Krajewska Marja
 Krasoń Wojciech
 Kuźnicka Helena
 Kanclerowa Ewelina
 Kępiński Tadeusz
 Kajdziński Wacław
 Kaczyński Stanisław
 Kańska Józefina
 Kieszczyński Kazimierz
 Korbacz Kazimierz
 Kulicki Piotr
 Konorski Stanisław
 Kaczyńska Zofja
 Lissowski Bronisław
 Leszczyński Czesław
 Lewińska-Brochwicz B.
 Leśniewska Wanda
 Lisicka Marja
 Łabęcka Stanisława
 Łuczak Adam
 „ Zofja
 Łempicka Władysława
 Magiera Jan
 Malinowski Wincenty
 Manecka Leonja
 Markiewiczówna Zofja
 Markiewiczówna Marja
 Mantay Hugon
 Mantay Zygmunt

Malewska Antonina
 Mierzanowski Ludwik
 Mierzanowska Marja
 Malinowski Melchior
 Mańkowska Irena
 Mycke Feliks
 Michalski Jan
 Mrówczyński Zenon
 Minko vel Ninko Paweł
 Miller Ryszard
 Mytkowicz Walerjan
 Majcherski Feliks
 Nowicka Wacława
 Nowicka Janina
 Niewiarowska Marja
 Niemeczek Stefan
 Nowakowska Józefa
 Nowakowski Ludwik
 Otockki Felicjan
 Osuchowski Aleksander
 Osuchowska Amelja
 Owczarkówna Marja
 Owczarkowa Wacława
 Orzechowski Stanisław
 Piaszczyńska Iza
 Pieniążek Stanisław
 Popowski Henryk
 Psarski Stanisław
 Prądyńska Marja
 Przybyłowski Władysław
 Petrajtsowa Helena
 Pinko Marja
 Pinko Marja
 Przepieść Józef
 Przepieść Janina
 Potocka Eugenja
 Piotrowski Juljan
 Potocki hr. Henryk
 Potocki hr. Juljan
 Psonka Franciszek ks.
 Perczyński Roman
 Podmunicki Henryk

Podmunicki Stefan
Potrzebski ks. Wiktor
Patzek Wiktor
Pigułowski Edmund
Psarski Władysław
Rembek Edmund
Rajpold Franciszek
Rudzki Jerzy
Rudzka Irena
Rauchowa Eufemja
Różycka Marja
Rudzki Stanisław
Ribner Jan
Różycki Czesław
Stankowska Hanna
Szkłarska Aniela
Szczepanek Tadeusz
Sobański dr. Antoni
Soczek Ludwik
Szydłowski Stefan
Szafnicki Henryk
Szadkowski Kazimierz
Szabrański Władysław
Sokołowski Józef
Sokołowska Zofja
Szymański Marek
Sobieniewska Jadwiga
Strzelecki Felicjan
Szumańska Janina
Starosielec Ksawery
Szmelczyńska Zofja
Skierska Zofja
Skierski Władysław
Stępień Ludwik
Strzelecka Marja
Sulimierski Tadeusz
Sadowski Gabryel
Szulc Edmund

Szabelski ks. Stanisław
Szymańska Helena
Siechowski Józef
Stańczykowski Piotr
Szmidt Kazimierz
Szamocki Zenon
Tamilin Wiara
Tchorzewski Wacław
Trepczyzna Nekanda
Trepka Stefan
Trzińska Helena
Trzeciński Ksawery
Trzeciński Mieczysław
Tyc Bolesław
Tomczykówna Marja
Tekielski Stanisław
Tekielska Józefa
Tokarski Józef
Tchorzewski Edward
Uniszewski Antoni
Uniszewska Marja
Uniszewska Anna
Witanowski Michał
Witanowska Janina
Wandelt Oskar
Walecki Józef
Wolska Marja
Wańkowski Aleksander
Woroniecki Władysław
Winiarski Teofil
Winiarska Marja
Wieczorek S.
Wünsche O.
Ziemińska Marja
Zieliński Konstanty
Zakrzewska Halina
Żarska Aleksandra
Żmigrodzka Józefa

ODDZIAŁ POZNAŃSKI.

Członków 72, budżet 2255 zł. 46 gr. Prezesem jest p. Dyrektor Jan Kilarski, sekretarzem p. Edmund

Wieszotek. Zarząd odbył posiedzeń 11. Biblioteka posiada 151 tomów książek i 21 map. Urządzono 7 odczytów dla 700 słuchaczy. Wycieczek urządzono 13 przy udziale 104 uczestników. Majątek Oddziału obliczony jest na 33.000 zł. Najpoważniejszym obiektem w tym majątku jest Schronisko wycieczkowe w Pucku wzniesione staraniem Oddziału Poznańskiego i przezeń administrowane. W schronisku było dużo noclegów, a dochód z noclegów i wynajmu koców przyniósł 2047 zł. 65 gr. Nasuwa się konieczność budowy własnego domu wycieczkowego w Poznaniu. Sekcję wycieczkową prowadzi p. dr. Smoluchowski, odczytowa p. dr. Dedio, Kół Młodzieży — dr. Deszczka. Opiekunem Schroniska w Pucku jest p. M. Niemierkiewicz. Do Schroniska dokupiono 35 łóżek i przeprowadzono remont gmachu i inwentarza. Oprócz wycieczek po kraju Oddział zorganizował 4 tyg. wycieczkę do Hiszpanji dla 25 uczestników.

Prezes Oddziału p. dyr. Kilarski opracował przewodnik po Poznaniu wydany przez Książnicę - Atlas. Z pokrewnych instytucyj istnieje tu ścisła współpraca z Oddziałem Poznańskim Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego. Z kredytów Oddziału przyznano „Ziemi” subwencję 100 zł. Na nadchodzącą wystawę Zarząd Oddziału przygotowuje, jako gospodarz: Kongres krajoznawczy i Zjazd Kół Młodzieży Krajoznawczej. Zebrania Zarządu odbywają się w Instytucie Geograficznym Uniwersytetu Poznańskiego.

Lista Członków.

Ansjon Juljusz	Czechowski Franciszek
Antkowiakówna Leokadja	Dedio Stanisław
Antkowiakówna Janina	Falkiewiczówna Olga
Adamski Teodor	Gardulski Bolesław
Barlik	Gardulska Marja
Basiński Bron.	Gruszecka Wanda
Cieślak Feliks	Gruszecka Walerja
Chmielewska Władysława	Grzegorzewski Władysł.
Chmielowska Flora	Gumulkówna Irena
Chrzanowski Bernard	Hetperowa Stefanja

Hetper Zygmunt
 Hoppówna Irena
 Jakubski Antoni
 Jankowski Wacław
 Janiszewski Konstanty
 Janczakówna Marja
 Jaroszowa Kazimiera
 Kulesza Boguchwał
 Kawecka Zofja
 Kilerski Jan
 Kisielewski Władysław
 Kolszewski Konrad
 Kopczyński Jan
 Kozakówna Lidja
 Kozakówna Danuta
 Kozierowski Stanisław
 Krawczyk Zofja
 Langer Ludwik
 Macher Edward
 Makowski Zygmunt
 Miłobędzki Tadeusz
 Mrozowski Paweł
 Niemierkiewicz Marjan
 Nowakowski Marjan
 Opatrny J. W.
 Paliwodzianka Helena

Pawłowski Stanisław
 Pawłowski Edmund
 Piwoński Stanisław
 Przepióra Jarosław
 Przybylska Mieczysława
 Radwańska Marja
 Serwacka Helena
 Serwacki Marjan
 Smoluchowski Tadeusz
 Smoluchowska Marja
 Smoluchowska Helena
 Smoluchowska Eryka
 Stróżyński Józef
 Sydow Edward
 Slebodziński Władysł.
 Trąbczyńska Janina
 Urbanowiczówna Melanja
 Wieszołek Edmund
 Wilczkowiak Władysław
 Willichowska Marja
 Wrzesiński Seweryn
 Wybicka Marja
 Zdobnicka Marja
 Zgodziński Roman
 Zmny Józef
 Ziółkowski Czesław

ODDZIAŁ W RÓWNEM.

Członków 25, budżet 187 zł. 50 gr. Prezesem jest p. Eymontt Witold, sekretarzem p. Tadeusz Świszczowski. Zarząd odbył 3 posiedzenia. Odczytów urzędowo 2 dla 70 słuchaczy. Oddział zamierza stworzyć muzeum, zaczątkiem tego jest zbiór pisanek wołyńskich. Wycieczek nie urządzano. Przyjmowano wycieczkę Szkoły Mazowieckiej osób 30.

Lista Członków.

Aposzański Sergjusz
 Czarnowska Wanda

Dec Jan
 Dietrich Stanisław Ks.

Dumański Eufimjusz
Eymontt Witold
Faliszewski Jan
Hoffmanowa Jadwiga
Hoffman Jakób
Hoppe Antoni
Huculjak Michał
Kisiel Leon Dr.
Kisielowa Stefanja
Kocioł Jan
Kowalski Atanazy

Marcinkowski Józef
Nowosielski Feliks
Rydzewski Bolesław
Soroka Piotr
Świszczowski Tadeusz
Szelągowska Jadwiga
Tatarzanka Wł. Dr.
Tokarski Kazimierz
Truchanowicz Jan
Zub Jan

ODDZIAŁ SANDOMIERSKI.

Członków 100, budżet 7398 zł. 85 gr. Prezesem jest ks. Kanonik Andrzej Wyrzykowski, sekretarzem p. Józef Pietraszewski. Posiedzeń Zarządu odbyło się 8. Wartość nieruchomości według wykazu hipotecznego 46.174 zł. 40 gr., wartość ruchomości wraz ze zbiorami muzealnymi 10.000 zł. Odczytów nie robiono, wycieczek zorganizowano 2 przy 5 uczestnikach. Z przybywających wycieczek oprowadzono 3469 osób, w schronisku nocowało 792 osoby. Do Muzeum Ziemi Sandomierskiej przybyło 538 okazów, jest więc obecnie około 1600 okazów, zwiedziło muzeum 1889 osób. Biblioteka zawiera 405 tomów. Schronisko posiada 32 łóżka polowe, oraz może nocować na słomie 62 osoby. Koła Krajoznawcze Młodzieży istnieją dwa: przy gimnazjum męskim i przy seminarjum żeńskim, lecz kontakt ich z Oddziałem prawie nie istnieje. Wydano 34.000 pocztówek. Zarząd Oddziału rozpoczął poważniejszą pracę konserwatorską, przystępując do remontu Bramy Opatowskiej.

Oddział ma opinię najpoważniej zorganizowanej instytucji na terenie miasta. Na wojewódzką wystawę kielecką, co ma być przeglądem eksponatów z województwa na P. W. Kr. w Poznaniu, Oddział zadeklarował okazy: mapy, wydawnictwa i wykresy, lecz otrzymał z województwa żadnej odpowiedzi, a w ciągu 10-lecia niepodległości Oddział zrobił b. dużo: wydał 5 prac pod ogólnym tytułem „Biblioteczka Sandomier-

ska”, Album widoków sandomierskich i 2 wydania pocztówek z widokami miasta. Wybudowano własny dom, założono Muzeum Ziemi Sandomierskiej, odrestaurowano figurę we wsi Mokoszyn, remontują Bramę Opатовską, słowem Oddział z dumą może patrzeć na swój dorobek w ciągu dziesięciolecia.

Lista Członków.

Andrzejewski Karol	Koziarski Józef
Bełczykowski Stanisław	Laskowski Marjan
Bahr Jan	Laskowski Wacław
Bahrowa Helena	Lipiński Stanisław
Bandrowska Marja	Lipińska Zofja
Bednarski Józef	Lewkowski Lucjan
Burasiewicz Kazimierz	Łukasiewiczówna Ewa
Czernik Henryk ks.	Malarczyk Franciszek ks.
Chodakowska Helena	Mucha Kazimierz
Cielecki Bohdan	Makowska Marja
Cyrkler Jan	Markiewicz Wacław
Czyżewska Janina	Mańkiewicz Franciszek
Chmura Władysław	Miernowski Kazimierz
Dietrichówna Stanisława	Mikłowski Stanisław
Domagała Stanisław	Medyńska Zofja
Folga Włodzimierz	Nowkowski Antoni
Grabara Lucjan	Naguszewski Feliks
Hadam Tomasz	Ostrowska Eugenja
Horodyski Seweryn	Piątkiewicz Jan
Jasieńska Aleksandra	Pietraszewski Józef
Jeśman Edward	Pietraszewska Stanisława
Jacobson Stefan	Pracki Tadeusz
Jaroń Stanisław	Pietrzyk Piotr
Kubicki Paweł ks. bp.	Pastuszka Józef ks.
Kosela Roman	Poźniak Stefanja
Krawczyński Stanisław	Plewiński Jan
Kołecki Jan	Pill Jan
Koneczny Mieczysław	Pancer Franciszek
Kawiński Józef ks.	Rewera Antoni ks.
Kosiński Wacław ks.	Rostafiński Stanisław ks.
Kwiatkowski Jan	Rudy Jan
Kamecki Cyprjan	Sokołowski Jan
Kołczykiewiczówna Br.	Sobolewski Stanisław
Kasprzykówna Eleonora	Świetlicka Zofja

Sałowacka Marja
Śliwowski Teofil
Skrzyński Julian
Świetlicki Stefan ks.
Świeżyński Franciszek
Świeżowicz Michał
Sokolnicki Józef
Szantruczówna Jadwiga
Simon Gustaw
Szymański Adam ks.
Szpakiewiczówna Anna
Sztobryn Stanisław
Schinzel Zygmun
Tabor Józef
Turczyński Władysław
Urbański Władysław

Wolski Zygmunt
Wilkoński Leon
Wachowicz Stanisław
Wyrzykowski Andrzej ks.
Więckowski Sylwester
Wytykowski Ludomir
Wojcieszko Jan
Winnicki Antoni
Winnicki Władysław
Włodarski Stanisław
Wyrwiczówna Florent.
Zarzycki Bolesław
Ząbkowski Gustaw
Zadorecki Kazimierz
Żarski Stefan
Żuława Edward

ODDZIAŁ SIEDLECKI.

Pisze: „Oddział Towarzystwa Krajoznawczego w Siedlcach jest absolutnie bezczynny i wszelkie wysiłki nie dały żadnego rezultatu — wobec zupełnej obojętności nie tylko ogółu mieszkańców Siedlec, ale nawet tych kilku osób, które były wybrane do Zarządu”.

Smutne świadectwo wydają sobie Siedlce. Możeby tak przejechano się do Grudziądza, Torunia, Piotrkowa, Włocławka, Sandomierza i tylu innych Oddziałów, aby się przekonano ile można zrobić pożytecznej pracy przy dobrych chęciach, a zwłaszcza poczuciu obowiązku społecznego i narodowego.

ODDZIAŁ W SKIERNIEWICACH.

Członków 26, budżet 48 zł. Prezes p. C. Zaleski, sekretarz p. Staszewski. Posiedzeń Zarządu odbyło się 5, istnieją 2 sekcje: wycieczkowa i muzealna. Muzeum powiatowe im. Reymonta jest w stadium organizacji, eksponatów jeszcze b. niewiele. Wycieczek urządzone 4 pod przewodnictwem p. K. Przemyskiego, asystenta S. G. G. W., uczestników 33. Oddział pracuje w porozumieniu ze Zw. Naucz. Szk. Powsz., Związkiem Strzeleckim, oraz Wydziałem Powiatowym w sprawie uruchomienia Muzeum.

Lista Członków.

Białowiejski
Bartnikówna W.
Domański St.
Gorski M.
Gieca Br.
Gorjaczkowski
Jaskolski L.
Krotowicz
Krasocka H.
Konarska H.
Łabęcki W.
Michalik J.
Myśliwski Wł.

Moculski
Ossowski
Okolski
Porowski
Przemyski K.
Przemyska A.
Sielicki
Staszewski P.
Smólkowa Wł.
Wojciechowski
Winiarski M.
Zaleska A.
Zaleski C.

ODDZIAŁ W SŁONIMIE.

Członków 57, budżet 430 zł. 05 gr. Prezesem jest p. Miecz. Emil Piotrowski, sekretarzem p. Klimkiewicz Wiktor. Odczytów urządzono 5 dla 1000 uczestników, wycieczek 3 dla 75 uczestników. Przy miejscowych zakładach szkolnych organizują się Koła Krajoznawcze Młodzieży. Oddział istnieje dopiero od pół roku. Zarząd odbył 8 posiedzeń.

Lista Członków.

Ajzensztadt Abe
Bethke Ryszard
Bach Józef
Chmielewski Kazimierz
Czerwiński Stanisław
Czerwonkowa Marja
Dąbrowski Antoni
Downarowicz A.
Danecki Adam
Dukalski Antoni
Dalecka Wanda
Epsztejn Mowsza
Fursiewiczówna Marja
Głębska Helena
Głębski Zygmunt

Gutowski Stanisław
Godlewski Józef
Henszel Władysław
Hildebrandt Janina
Herubowicz Wacław
Herubowiczowa Halina
Jastrzębski Czesław
Jurewicz Cezary
Jelinek Włodzimierz
Kościelski Włodzimierz
Korolko Stefan
Kisły Aleksander
Klimkiewicz Wiktor
Krzyżakówna Gizela
Krasowski Józef

Litwinowiczowa Halina
Lubiński Mieczysław.
Malinowski J.
Mościcki Kazimierz
Michalski Kazimierz
Malinowski Antoni
Nitecka Zofja -
Płocha Stanisław
Pietranik Kazimierz
Plebański Włodzimierz
Puhaczewski Aleksaider
Ptasznikow Antoni
Piotrowski Mieczysław
Piotrowska Romualda

Rozwadowski Mikołaj
Rzepczyński Mieczysław
Szegidewicz Ibrahim
Szrejber Jan
Samosiukówna Raisa
Staniszewski Tadeusz
Telnerowa
Turkowski Marjan
Telner M.
Wirzyłło Tadeusz
Wyczałkowska Jadwiga
Wajnsztejń Mojżesz
Zabłocki Mojżesz

ODDZIAŁ SUWALSKI.

Członków 31, budżetu nie przedstawiono. Prezes p. Antoni Naumowicz, sekretarz p. Antoni Radziukiewicz. Zarząd zajęty głównie prowadzeniem budowy Schroniska nad Wigrami. Budowa posunęła się o tyle, że w końcu maja 1929 r. będzie można oddać te schronisko do użytku.

Lista Członków.

Babiński
Barszczewski Tadeusz
Bieńkiewicz Włodzimierz
Bogłowski Stanisław
Burakiewicz
Danilewicz Leon
Godlewska
Hryniewicz Marjan
Jasiński Marjan
Kuncowa Julja
Krzywobłocka Helena
Kowal Stanisław
Kadłubowski Zygmunt
Karczewski Stanisław
Lutostański Czesław
Malinowski Olgierd

Mackiewicz Józef
Monikowski Bolesław
Minkin
Naumowicz Antoni
Nieciuński Mamert
Nosowicz Bronisław
Paszkievicz Józef
Radziukiewicz Antoni
Rejnhardt Romuald
Szczęsnowicz St. ks. pr.
Smoliński Czesław
Symonowicz Władysław
Tyszkowa Helena
Zawadzka Marja
Zene Edwin

ODDZIAŁ W TOMASZOWIE MAZOWIECKIM.

Liczby członków nie podano, budżetu również nie. Wskazano, że miasto Tomaszów Mazowiecki udzieliło zapomogę 2500 zł. na prace muzealne. Za tę kwotę nabyto gabloty, szafy, stoły, bibliotekę. Muzeum mieści się w 2 pokojach, wynajętych przez Magistrat. O odczytach i wycieczkach wiadomości nie podano. Zainicjowano opracowanie monografji powiatu Brzezińskiego, co władze powiatowe przyjęły najzupełniej obojętnie. Po wyjeździe Prezesa Oddziału, prof. Tadeusza Seweryna do Krakowa, wybrano na Prezesa Ks. Kazimierza Olszewskiego. Listy Członków nie nadesłano.

ODDZIAŁ TORUŃSKI.

Członków 102, budżet 6666 zł. 55 gr. Prezesem jest p. inż. M. Leśniewski, sekretarzem p. Wanda Wałdowska. Zorganizowano 4 odczyty dla 545 słuchaczy. Wycieczek urządzono 13 dla 276 uczestników, przyjęto i oprowadzono 30 wycieczek, złożonych z 1254 osób. Urządzono Kursy dla przewodników po Toruniu, głównie z grona członków Koła Krajoznawczego Młodzieży przy gimn. męskim. Biblioteka posiada 200 dzieł. Wydano 10.000 szt. pocztówek według zdjęć Prezesa Oddziału, mjra Leśniewskiego, z widokami historycznych pierników toruńskich. Oddział założył tymczasowe schronisko na 40 osób, z noclegów korzystało 629 osób. Koło Krajoznawcze Młodzieży liczy 128 członków. Referaty wygłaszają uczniowie, oni też zorganizowali 4 wycieczki Koła. W stadjum organizacji są Koła: przy Szkole Wydziałowej Męskiej, przy Szkole Wydziałowej Żeńskiej i przy Seminarjum Nauczycielskiem Żeńskim.

Lokal Oddziału jest w izbie harcerskiej gimn. żeńskiego. Zarząd odbył 12 posiedzeń. Przewodnikami wycieczek przybywających byli p. p. Leśniewski, Rękosiewicz, Wałdowska i Sydow. Oddział pozostawał

w przyjaznej współpracy z Polsk. Czerw. Krzyżem, Wojewódzką Komisją Turystyczną, Tow. Ochrony Zabytków i Przyrody. Bractwo Strzeleckie szopeę na schronisko udzieliło bezinteresownie, a Oddział nabył 40 sieniników, 2 dzbanki i 6 miednic. Urządzono wystawę akwareli art. mal. p. Błońskiego „Z biegiem Wisły”. Oddział cieszy się zasłużoną sympatją miasta i okolicy. Na budowę Domu Wycieczkowego w Toruniu złożyły subwencje: Wydział Powiatowy Starostwa Toruńskiego 250 zł., Magistrat m. Chełmna 150 zł. rocznie, Pomorskie Stow. Ubezpieczeń 200 zł., a uczestnicy wycieczki do Szwecji na budowę Domu złożyli 105 zł. Na doroczną zabawę towarzyską „Dzielenie piernika”, z dochodem na budowę Domu, złożyły różne firmy dary, a mianowicie: p. p. Kostrzewski, firma G. Weese — pierniki, Januszewski — wyroby papiernicze, Zabłocki (Rogalla), Wojciechowski i p. Kromczyńska — książki, Sikora — perfumy, Włoch — albumy, P. Prezes Leniewski — fotografie. Takie zainteresowanie ogółu daje nadzieję, że marzenia p. Prezesa i Zarządu Oddziału Toruńskiego zrealizują się pomyślnie, a Dom Wycieczkowy stanie w Stolicy Województwa.

Lista Członków.

Ambroszkiewicz
Ambroszkiewiczowa
Adasiewicz Fryderyk
Beeli Z.
Betlejewski
Bukiewiczówna Wanda
Bieszkówna Agata
Budzyński Rafał
Biskupski Ignacy
Błędzka Irena
Białowąż Czesław
Budzyńska Wacława
Białowążówna Aniela
Biedowicz Marja
Bogocz

Chrzanowski Józef
Czermiński Stanisław
Czachert Roman
Dr. Dziedzic Ignacy
Dziedzicowa Marja
Golnik Alojzy
Grabowski Jan
Grossówna Jadwiga
Głuchowski Władysław
Gęstwicka Felicja
Hoffmann Alfons
Hoffmannowa Marja
Huppenthal Karol
Iwicki Anastazy
Jagielski Robert

Jędryczkówna Klement.
Januszczyński Wincenty
Kince Stanisław
Krenc Kazimierz
Karbowski Hubert
Krzyżanowski Stanisław
Konkolewska Władysław
Konkolewska Wład.
Żwiatkowski Mieczysław
Knechtel Marjan
Konkolewski Antoni
Konkolewska Helena
Konkolewska Kazimiera
Kostrzewski Felicjan
Kostrzewska Kazimiera
Kromczyńska Wanda
Kowalska Elżbieta
Kopliński Marjan
Lipski Wincenty
Leśniewski Michał
Leśniewska Błażena
Lux Władysław
Lorkiewicz Teofil
Liebhartówna Otylja
Liebhartówna Helena
Laudrowiczowa Wanda
Lipski Rudolf
Łęgowska Halina
Łęgowska Stefanja
Meloch Józef
Milewski K.
Mosińska Anna
Maćkowiak Kazimierz
Mączyńska Weronia
Majchrowicz Konstanty
Nowak Wojciech
Nawratowicz Franciszek

Ornatkiewicz Jerzy
Olszewska Leokadja
Pawlikowski Jan
Pudelewicz Kazimierz
Piotrowicz
Rękosiewicz Franciszek
Rolewski Kazimierz
Skrzypek Władysław
Stadniczeńkowa Antonina
Smolny Stanisław
Szymdt A.
Sobiecki Alfons
Sobiecka Helena
Szyborski Wincenty
Sikora Konrad
Sikorowa
Strogulski M. ks.
Sydow Marjan
Szydzik ks. pr.
Talma Marja
Trocha Julian
Tarnowska Zofja
Tarnowski K.
Twardzicki Józef
Twardzicka Bronisława
Trąpczyński Zbigniew
Wałdowska Anna
Wałdowska Wanda
Wojciechowska Klara
Witterowa Marja
Wojder Aleksander
Winogrodzka Janina
Wyziński ks. pr.
Ziółkowski Mieczysław
Ziegert Franciszek
Ziembicka Seweryna

ODDZIAŁ WILEŃSKI.

Członków 99. Prezesem był prof. Uniwersytetu St. Batorego, p. Kazimierz Sławiński, potem Dyr. Gimn., p. Bronisław Zapaśnik. Sekret. p. Zofja Kiewli-

czowa. Urządzono 2 odczyty z frekwencją 140 osób. Wycieczek nie urządzano, natomiast przyjęto 35 wycieczek, które korzystały z 3770 noclegów, co wskazuje, jak potrzebną jest gospoda Krajoznawcza. Została ona w tym roku odremontowana i zaopatrzona w nowe inwestycje, jak: jaški z pierza, parawany, rolety, naczynia stołowe i t. p. Liczba korzystających z gospody stale wzrasta: w r. 1925 było 1200 noclegów, 1926 — 1264, w 1927 — 1679, w 1928 — 3770. Oddział posiada przezroczarnię z 1700 sztuk, posiada do niej pudełka, szafki, duży ścienny obraz z 13 wileńskich fotografii Bułhakowskich, własnością Oddziału jest też aparat fotograficzny. Działalność Kół Młodzieży bardzo intensywna. Zorganizowano Zjazd K. Kr. Mł. i Wystawę prac. Nadawano przez radjo „Wesele na Wileńszczyźnie”. Zjazd Kół zgromadził 280 uczestników z całej Polski. Wydał też Zarząd Oddziału Przewodnik po Wilnie i serje pocztówek wileńskich.

Lista Członków.

Audycki Ludwik
Bac-Krzyżanowski Wł.
Banel Feliks
Bazarewski Stefan
Bądzkiewicz Juljan
Bekier Edward
Bobyryk Mateusz
Bociański Ludwik
Budzyński Tadeusz
Bujkiewicz Józef
Bujwid Otto
Czeżewski Tadeusz
Chomiński Olgierd
Cukier Mojżesz
Dworecki Nikodem
Drabb Waclaw

Dziewulski Waclaw
Dziewulski Władysław
Ebel Stefan
Francenson Józef
Godejko Bolesław
Gulewicz Aleksander
Hłasko Marjan
Horoszkiewiczówna Wal.
Hryniewiczówna Marja
Hryniewicz Zygmunt
Hrynkiewicz Piotr
Iwaszkiewicz Jan
Ignatowicz Borys
Jabłoński Szymon
Jaczniakowski Karol
Jantzen Kazimierz

Jarocki Stanisław
Jastrzębski Feliks
Józefowicz Bolesław
Karbowski Władysław
Karaffa Kazimierz
Kiewlicz Jan
Kiewliczowa Zofja
Kiersnowski Zygmunt
Klott Jan
Kościewiczówna Stanisł.
Kosiński Aleksander
Kozłowski Piotr
Kotowicz Aleksy
Kraszewski Witold
Kuczyński Michał
Kulwiński Alfred
Mackowiak Andrzej
Matulanis Leon
Massonjus Marjan
Mierzejewski Władysław
Nagrabecki Juljan
Naruszewicz Władysław
Nawrocki Edmund
Olszewski Józef
Opoczyński Kazimierz
Orłowski Zenon
Owsiejczyk Aleksy
Parczewski Alfons
Pigoń Stanisław
Piekutowski Jan
Pieślak Edward
Piotrowicz Mirosław
Piwocki
Praszałowicz Bronisław

Pryffer Jan
Przedomski Władysław
Rejcher Michał
Rudnicki Juljus
Rzepela Józef
Ruszczyc Ferdynand
Ruszczyc Zygmunt
Salmoński Wacław
Sarol Kazimierz
Sienkiewicz Wacław
Sleziewski
Sławiński Kazimierz
Staniewicz Wiktor
Studnicki Wacław
Surynt Rajnold
Suss Władysław
Syrokwasz Jan
Szmurło Jan
Szwajkajzer Stefan
Torner Artur
Tarcicki Szłoma
Trzebiński Józef
Trzebiński Stanisław
Waszkiewicz Antoni
Wiśniewski P.
Wilczewski Gabryel
Wojtkowiak Jan
Ungeheuer Bronisław
Urbański Alfred
Zawadzki Jan
Zawadzki Władysław
Żochowski Leon
Żabko-Potopowicz Karol

ODDZIAŁ W WOLBORZU.

Członków 44, budżet 100 zł. Prezes ks. I. Pertkiewicz, Sekretarz p. Sabina Pieczyńska. Zarząd odbył 4 posiedzenia. Utworzono 3 sekcje: popularyzacji kra-

joznowstwa, upiększania miasta i ochrony zabytków, teatralną. Odczyt urządzono 1 przy 38 słuchaczach. Wycieczek nie urządzano. Oddział proponuje, aby Rada Główna utworzyła parę ruchomych bibliotek krajowznawczych.

Lista Członków.

Adamek Alfons	Misztela Jan
Badek Antoni	Mazurkiewiczowa St.
Brzuszczyńska Janina	Mazurkiewicz Konstanty
Badkowa Stanisława	Mazurkiewiczówna L.
Dryńska Stanisława	Niepsuj Józef
Dryński Stanisław	Nabiałczy Stefan
Głonek Michał	Oleśków Jan
Jassek Rudolf	Pertkiewicz Ignacy Ks.
Juljańska Stanisława	Pieczyńska Sabina
Juljański Kazimierz	Pacewicz Józef
Kowalski Stefan	Pstrokoński Witold
Kotlicka Michalina	Perska Anna
Kompo Władysław	Pieczyński Ireneusz
Kowalska Stanisława	Szproch Edmund
Kowalski Wacław	Stachowiak Stanisław
Kowalska Michalina	Sowa Antoni
Kleszczewska Eleonora	Smótkówna Wanda
Kleszczewski Stanisław	Szygendowska Marja
Kuliński Piotr	Siatkowski Stanisław
Kwieciński Edmund	Węgrzynowski Edmund
Kempianka Regina	Żygalski Piotr
Lisman Władysław	Żygalska Eufemja

ODDZIAŁ WÓLKOWYSKI.

Członków 65. Budżetu i listy członków nie nadesłano. Prezes A. Dominikiewiczówna, Vice - prezes Ks. Kanonik Burak, skarbnik Juchniewicz, sekretarz Szpręglewska.

ODDZIAŁ W ZAGOŹDZONIE.

Członków 59, budżet 463 zł. 20 gr. Prezes p. Z. Protowa, Sekretarz p. Wład. Deperasiński. Posiadzeń Zarządu odbyło się 5. Odczyt urządzono 1 przy 27 słuchaczach, wycieczek 6 pod kierownictwem p. p. Deperasińskiego, Zenftmana i Janiszewskiego dla 68 uczestników. Organizowana obecnie biblioteka krajoznawcza, będzie włączona do księgozbiorów Kasyna Urzędniczego Państw. Wytwórni Prochu. Oddział prenumeruje „Ziemię” dla Kasyna Urzędniczego i Świetlicy Robotniczej. Oddział korzysta z lokalu wspomnianego Kasyna. Zarząd Oddziału zamierza stworzyć nową placówkę krajoznawczą w Kozienicach, rozwinąć akcję odczytową wśród sfer robotniczych i gromadzić materiały do monografii okolicy.

Lista Członków.

Banaszak Ludwik	Konopacki Jan
Banaszakowa Helena	Kruszel Stanisław
Betnarski Włodzimierz	Koszańska Marja
Byczek Józef	Laris Kazimierz
Czyż Eugenjusz	Łamiewski Wołk Bohdan
Czyż Leonja	Mróz Rajmund
Chmielewski Marjan	Maluga Józef
Chrzanowski Jan	Markiewicz Stanisław
Czerwiński Zygmunt	Markiewiczowa Marja
Czerwiński Wiktor	Mrozowa Janina
Czerwińska Helena	Niekrasz Roman
Deperasiński Władysław	Protowa Zofja
Danczakówna Heelna	Prot Jan
Deperasińska Flora	Piwakowski Bohdan
Hordiuk Aleksander	Piwakowska Stefanja
Jaworska Anna	Ptaszyński Edward
Jarczyński Józef	Puchalski Tadeusz
Kamiński Antoni	Rutkowski Jan
Kamińska Wiktorja	Rutkowska Zofja
Kubińska Stefanja	Raczyński Stefan
Krauss Zygmunt	Raczyńska Marja
Korczak Stanisław	Rakowicz Zygmunt

Szajdakowska Janina
Seemann Stefan
Smiśniewicz Tadeusz
Sztrancówna Zofja
Tobola Kazimierz
Wróblewska Aleksandra
Walczyńska Wanda
Walczyński Jan

Wykowski Wiesław
Winter Zygmunt
Wrocławski Józef
Wykowska Zofja
Wojciechowski Jakób
Zenitman Henryk
Zurowski Marjan

NIE NADESŁAŁY SPRAWOZDAŃ ODDZIAŁY:

Brzeski, Choczeński, Grodzieński, w Głębokiem,
Jędrzejowski, Kartuzki, Kielecki, Kobryński, Lwowski,
Łomżyński, Rodomski, Sannicki, Starogardzki, Świę-
ciański, Tucholski.

INSTYTUT
BADAŃ LITERACKICH PA
BIBLIOTEKA
00-330 Warszawa, ul. Nowy Świat
Tel. 26-68-63

BILANS RADY GŁ. P. T. K. za rok 1928.

Stan czynny	Zł.	g.	Zł.	g.
Nieruchomości	224011	63		
Ruchomości	31484	40		
Biblioteki	20330	38		
Przezroczarnie	8219	93		
Zbiory fotograficzne	1826	92		
Oddział w Warszawie	5107	97		
Pocztowa kasa oszczędności № 4646	6015	53		
Dom wycieczkowy nad Świtezia	2525	32		
Dom wycieczkowy nad Wigrami	27216	87		
Dzierżawa Stary Folwark	69	92		
Pożyczki	5107	50		
Książki muzealne	89	40		
Broszury: „Najważniejsze wiadomości o Polsce“	1373	78		
Wystawa w Tokio	2394	54	335773	79
Przewyżka stanu biernego			36551	33
			<u>372325</u>	<u>12</u>

Stan bierny	Zł.	g.	Zł.	g.
Kapitał obrotowy	43874	80		
Fundusz zakładowy	194478	31		
Fundusz amortyzacyjny	59847	36		
Dom wycieczkowy w Zakopanem	3065	90		
Fundusz na Instytut morski	214	25		
Fundusz na Muzeum Żeromskiego	125	59		
Fundusz na wykup oficyny Szopena	14	—		
Wykup Stepu nad Dniestrem	30	70		
Sumy przechodnie	6101	—		
Dziesięcina Oddziałów	3372	32		
Broszura: „Po dziesięciu latach niepo- dległości“	5181	29		
Etap emigracyjny w Wejherowie	3864	60		
Subwencja	52155	—	372325	12
			<u>372325</u>	<u>12</u>

Skarbnik *E. W. Szelażek*

Księgowy *Stefan Lityński*

SPIS RZECZY.

	Str.
1. Wstęp	3
2. Pamięci zmarłych.	4
3. Sprawozdanie z działalności P. T. K. za lat 20	6
4. Sprawozdanie z działalności Rady Głównej P. T. K. w r. 1928.	14
5. Sprawozdanie z działalności Prez. Komisji Kół Kraj. Młodz Szk. w r. 1928	30
6. Sprawozdania Oddziałów:	
Oddział Warszawski	33
" Białostocki	63
" Bydgoski	64
" Grudziądzki	67
" Kaliski	69
" Krakowski	71
" Kujawski	73
" Kujaw Zach.	75
" Kurpiowski	76
" Kutnowski	76
" Lubelski	76
" Łowicki	77
" Łódzki	79
" Morski.	83
" Nowogródzki	84
" Olkuski.	86
" Ostrowiecki	86
" Pawłowski	88
" w Paskach Lub.	89
" Piński	90

	Str.
Oddział Piotrkowski	90
„ Poznański	94
„ Równieński	96
„ Sandomierski	97
„ Siedlecki	99
„ Skierniewicki	99
„ Słonimski	100
„ Suwalski	101
„ Tomaszowski	102
„ Toruński	102
„ Wileński	104
„ w Wolborzu	106
„ Wołkowyski	107
„ w Zagożdżonie	108
7. Bilans Rady Gł. P. T. K.	110

F

24.038